

Lancashirenkarjakoirien

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

1.1.2022 – 31.12.2026

Hyväksytty Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry:n yleiskokouksessa 21.2.2021

Hyväksytty Suomen Seurakoirayhdistys ry:n yleiskokouksessa xx.3.2021

Hyväksytty Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa xx.xx.2021

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry

SISÄLLYSLUETTELO

1 YHTEENVETO

Lancashirenkarjakoira, josta tästä eteenpäin käytetään rodun alkuperäistä, kansainvälisesti tunnettua nimeä lancashire heeler, on pieni, vankkarakenteinen, valpas ja toimielias karjakoira, jolla on myös terrierimäisiä vaistoja kani- ja rottajahdissa. Se on ollut englantilaisten maatilojen monipuolinen yleiskoira: pihavahti, rottakoira, eläinten paimennuksen apuri ja seurakoira. Se on rohkea, iloinen ja omistajaansa kiintyvä. Luonne ja yhteistyökyky ovat olleet heelereiden tärkeimmät ominaisuudet, ja koirien ulkomuoto on ollut toissijaista.

Suomessa lancashire heelereiden rekisteröinnit ovat lähteneet kasvuun 2000-luvulla ja tasoittuneet 2010-luvulla. Viimeisen viiden vuoden aikana ne ovat pysytelleet vuosittain 95 ja 126 yksilön välillä. Vuonna 2020 on Suomen kennelliiton jalostustietojärjestelmään (KoiraNet) rekisteröity yhteensä 113 heelerä (108 penturekisteröintiä, 4 tuontikoira ja 1 rotuunotto). Pentueita on Suomessa rekisteröity vuosina 2015–2019 yhteensä 132 (2010–2014: 144) ja pentuja on ollut yhteensä 549 (2010–2014: 586). Vuosina 2015–2019 Suomeen on rekisteröity tuontikoirina yhteensä 29 heelerä (2010–2014: 51). Ruotsista 16, Englannista 10, Norjasta 2 ja Alankomaista 2 koiraa. Tuontikoirien määrä on viime vuosina ollut keskimäärin kuusi koiraa vuodessa.

Rodun kotimaisen kannan keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste näyttää Kennelliiton jalostustietokanta KoiraNetistä katsottuna hyvin alhaiselta ja tehollinen koko suurelta. Jalostustietokanta ei kuitenkaan sisällä kaikkia maailman heelereitä, eikä huomioi kaikkia sukulaisuussuhteita. Näin ollen sen antama kuva ei vastaa täysin todellisuutta. Heelereiden keskimääräinen sukusiitosprosentti on Jalostustietokannan mukaan pysytellyt viimeiset viisi vuotta alle 2 % viidellä sukupolvella laskettuna. Tehollinen populaatio on rekisteröintimäärän tasaannuttua sukupolvittain pysytellyt lähellä 100:a.

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys toteutti vuosina 2012–2014 rodulle DLA-monimuotoisuuskartoituksen, johon näytteitä saatiin yhteensä 89 koiralta. Tutkituilla heelereillä esiintyi 9 eri haplotyyppiä, joista yleisin (haplo1) esiintyi noin 71%:lla koirista. Homotsygootteja eli DLA-alleelien suhteen samaperintäisiä oli 17% koirista ja heterotsygootteja eli eriperintäisiä 83% koirista.

Luonteeltaan suomalaiset heelerit ovat pääosin rotumääritelmänsä kaltaisia. Parhaimmillaan heeler on rohkea, iloinen ja omistajaansa kiintyvä koira. Heelereitä on luonnetestattu yhteensä 234 koiraa ja MH-kuvattu 156 koiraa. Lisäksi 13 koiraa on osallistunut jalostustarkastuksen käyttäytymisosiin. Heelereiden käyttö harrastuskoirina on myös kasvussa. Aktiivisimpia heelerinomistajat ovat näyttelykänneissä. Niitä heelereillä oli viimeisen kymmenen vuoden aikana (2010–2019) 4619 kappaletta. Heelereiden kanssa harrastetaan kuitenkin monipuolisesti myös mm. agilitya, tokoa, rallytokia, noseworkia ja MEJÄ:ä. Ääni- ja haukuherkkyys sekä puutteet hermorakenteessa ovat luonteen keskeisimpiä ongelmakohtia.

Heelerit tunnetaan pitkäikäisenä rotuna. Yleisimpiä sairauksia ovat PEVISA:ssa vastustettavat silmätaudit sekä tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, lähinnä polviongelmat. Rodussa esiintyy myös purentavikoja, hammaspuutoksia ja hammaskiillehyoplasiaa. Epilepsiaa ja epilepsia-kohtauksen kaltaisia yksittäisiä kohtauksia on myös lisääntyvästi viime vuosina ilmennyt.

Synnytykset sujuvat heelerinartuilta yleensä ongelmitta ja narttujen emo-ominaisuudet ovat erinomaisia. Pentukuolleisuus on myös vähäistä. Astutuksien onnistumisessa on ongelmia jonkin verran, liittyen usein väärään ajankohtaan tai kokemattomiin koiriin.

Ulkomuodoltaan lancashire heelerin tulisi olla pieni, vahva, vankkarakenteinen, valpas ja toimielias. Koiran voisi helposti kuvitella suoriutuvan "työpäivästään" Pohjois-Englannin ilmastossa. Vankkuus ei tarkoita liian raskasrunkoista koiraa, vaan mittasuhteiltaan koiran tulisi olla sopusuhtainen. Suomalaiset heelerit ovat ulkomuodoltaan rodunomaisia ja ne ovat menestyneet hyvin myös ulkomaisissa näyttelyissä.

Jalostuskoirien tulee täyttää rekisteröintiin vaadittavat PEVISAn mukaiset kriteerit. Sen lisäksi JTO:n vähimmäisvaatimuksena on rodunomainen luonne (mielellään luonnetesti-, MH-luonnekuvaus tai jalostustarkastuksen käyttäytymisosiin suorittaminen) ja rodunomainen ulkomuoto, (mielellään yksi virallinen näyttelytulos tai jalostustarkastuksesta saatu arvio koiran ulkomuodosta).

2. RODUN TAUSTA

Heeler-tyyppisiä koiria on esiintynyt aikaisemmin eri puolilla Englantia, mutta nykyään omana rotunaan tunnetaan enää lancashire heeler. Lancashiren seuduilla niitä kutsuttiin myös nimellä ormskirk heeler. Heelerit tunnettiin mautilojen pieninä yleiskoirina: rottakoirina, pihavahteina ja myös eläinten paimennuksen apureina.

1800-luvulla heeler-tyyppiset matalajalkaiset koirat toimivat karjanajajien ja suurempien paimenkoirien apuna kaupunkiolosuhteissa siirrettäessä karjaa, poneja ja lampaita satamasta teurastamoihin. Nopealiikkeiset pikkukoirat ajoivat eläimiä eteenpäin kapeilla kaduilla näykkimällä niitä kintereisiin (heel). Koirat osasivat väistää potkuja painautumalla litteäksi, jolloin potkut menivät niiden yläpuolelta ohi. Koirat juoksivat myös ruuhkien halki sulkemaan sivukadut, käännyttivät haukkumalla karjan oikealle reitille, sekä auttoivat eläinten hallinnassa sisätiloissa.

Mautiloilla on aina arvostettu pientä, mustaa heeleria. Maksanruskea (liver & tan) väri lisättiin rotumääritelmään vasta parikymmentä vuotta rodun virallistamisen jälkeen. Ulkomuoto ja koko muodostuivat käyttötarkoituksen mukaan ja ulkomuoto olikin hyvin pitkään hajanainen. Karvanlaatu, korvien ja häntien asennot ja raajojen pituus ja asennot vaihtelivat. Työssään heelereiden tuli olla rohkeita, älykkäitä, sosiaalisia ja kontaktihakuisia, jotta ne pystyivät työskentelemään yhdessä sekä isäntiensä että toistensa kanssa.

Yleisimmän teorian mukaan lancashire heeler on welsh corgin ja manchesterinterrierin esi-isän, vanhan black & tan -terrierin, sekoitus. Rodun muinaisista sukulaisuussuhteista ei ole täyttä selvyyttä. Edellä mainittuja rotuja pienemmän koon selittää se, että heeleriin on sekoittunut jossain vaiheessa myös mäyräkoiraa ja jopa chihuahuaa.

Vuonna 1978 perustettiin Englannissa rotuyhdistys The Lancashire Heeler Club. Samana vuonna, 1.7.1978, koottiin ensimmäinen rotumääritelmä ja rodusta alettiin pitää epävirallista rekisteriä. Englannin Kennel Club hyväksyi heelerit viralliseksi roduksi vuonna 1981, ja rotukirjat suljettiin 1989. Tässä vaiheessa rekisteriin oli merkitty 817 koiraa, joihin rodun rekisteröity kanta perustuu. Rekisterin ulkopuolelle jäi tässä vaiheessa joukko ns. farmiheelereitä, jotka tänä päivänä muodostavat rodun rekisteröimättömän maatiaiskannan.

Suomen lisäksi rotua on muutamaa yksilöä enemmän viety Ruotsiin, Norjaan, Alankomaihin, Venäjälle ja Yhdysvaltoihin. Muualla rotu on melko tuntematon.

Suomeen ensimmäinen lancashire heeler tuotiin jo 1968. Ensimmäinen pentue syntyi 1988 Eeva-Maija Lehtisen Catellus -kenneliin. Vuosina 1988–1999 tuotiin Suomeen yhteensä 16 koiraa ja näistä koirista syntyi 9 pentuetta, joissa oli yhteensä 30 pentua. Näistä ennen vuotta 2000 Suomessa syntyneistä koirista on jalostukseen käytetty vain FI & NO MVA Eijatuun Victoriaa, jolla oli yksi pentue.

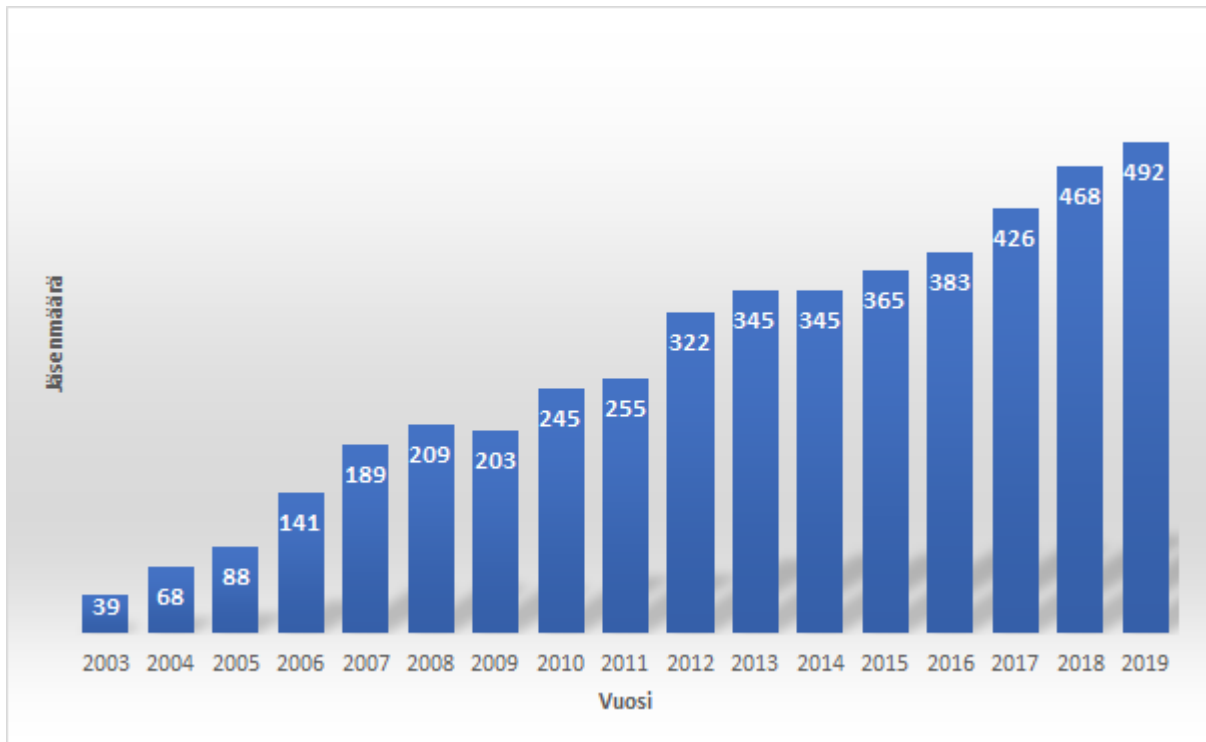
Rodun nykyinen kanta perustuu kokonaan 2000-luvulla Suomeen tuotuihin koiriin sekä astutuksiin ulkomaisilla, lähinnä ruotsalaisilla uroksilla. Vuosina 2000–2019 Suomeen on tuotu yhteensä 211 lancashire heeleria, Englannista koiria on tuotu 67, Ruotsista 136, Norjasta 6 ja Alankomaista 2 koiraa. Lancashire heeler -pentueita on Suomessa syntynyt vuosina 2000–2019 yhteensä 334 ja pentuja näissä pentueissa on ollut yht. 1378.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Rotuyhdistys

Lancashire heeler -harrastajat tapasivat 1980-luvulta aina 2000-luvun alkuun asti epävirallisissa merkeissä ja rotu kuului yhtenä harvinaisena rotuna Suomen Seurakoirayhdistys ry:n alaisuuteen. Vuosituhannen vaihteessa heelereiden rekisteröinnit lähtivät kasvuun. Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry - josta jäljempänä käytetään lyhennystä SLHY- perustettiin 24.11.2002, ja se rekisteröitiin seuraavana vuonna. Suomen Kennelliitossa rotua edustaa edelleen Suomen Seurakoirayhdistys ry, jonka jäseneksi SLHY liittyi vuonna 2004. Suomen kennelliitto myönsi 11.12.2014 SLHY:lle rotua harrastavan yhdistyksen statuksen. Vuodesta 2020 Kennelliitto muutti terminologiaansa ja nimesi rotua harrastavat yhdistykset rotuyhdistyksiksi. Yhdistyksen hallituksen alla toimivat hallituksen asettamat toimikunnat ja alueyhteishenkilöt.

Yhdistyksen jäsenmäärän muutos

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

SLHY:n hallitus on nimennyt jalostustoimikunnan yhdistyksen toiminnan alusta lähtien. Hallitus nimeää jalostustoimikunnan ja vahvistaa sen kokoonpanon vuosittain. Tarvittaessa jalostustoimikunta voi kutsua avukseen asiantuntijajäseniä. SLHY ja sen jalostustoimikunta toimivat Suomen Seurakoirayhdistyksen alaisuudessa. Rotuun ja sen jalostukseen liittyvistä asioista, esim. rekisteröintien poikkeusluvista, antaa aina lausunnon Suomen Seurakoirayhdistys ja lopullisen päätöksen tekee Suomen kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta.

SLHY:n jalostustoimikunnan tehtäviä ovat:

- rodun kehityksen seuraaminen (esim. geenipoolin laajuus ja rodulla esiintyvät sairaudet)
- taustatiedon keruu tuontikoirista ja ulkomaisista koirista, joita on käytetty Suomessa jalostukseen
- tietojen tallennus suureen terveystaulukkoon, joka on kaikkien nähtävillä SLHY:n internetsivuilla. Taulukossa olevat tiedot ovat kasvattajan tai koiranomistajan itsensä ilmoittamia tai perustuvat virallisiin ja/tai julkisiin tietoihin (viralliset terveystutkimustulokset, koe- ja testitulokset, näyttelyarvostelut, jalostustarkastuslausunnot, muiden yhdistysten julkaisut jne.)

- rodun kasvattajien ja yhdistyksen jäsenten neuvonta ja jäsenistön ajan tasalla pito rodun kulloisestakin tilanteesta mm. yhdistyksen jäsenlehden ja nettisivujen välityksellä, rodun vuosikirjoissa sekä terveystietojen ja jalostuspäivien
- jalostustiedusteluihin vastaaminen. Varsinaisia jalostussuosituksia ei tehdä, vaan kasvattajan käyttöön annetaan hänen suunnittelemtaan yhdistelmistä kaikki jalostustoimikunnan saatavissa oleva taustatieto. Kasvattaja itse tekee lopullisen ratkaisun jalostukseen käyttämistään yksilöistä ja kantaa tästä vastuun.
- poikkeuslupa-anomusten sekä sitoumuskasvattaja-anomusten käsittely ja lausuntojen antaminen yhdistyksen hallitukselle
- pentuvälityksen organisointi
- PEVISA-määräysten sopivuuden arviointi yhdessä jäsenistön kanssa sekä tarvittaessa muutosehdotuksen esittäminen yhdistyksen hallitukselle
- rodun jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen, sen päivitys ja toteutumisen seuraaminen
- pyrkimys uusien keinojen kehittämiseen jalostustavoitteiden toteutumisen tukemiseksi, esim. materiaalin keräys geenitutkimuksiin
- raportointi yhdistyksen hallitukselle
- toimintakertomuksen ja toimintasuunnitelman laatiminen vuosittain.

4 RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

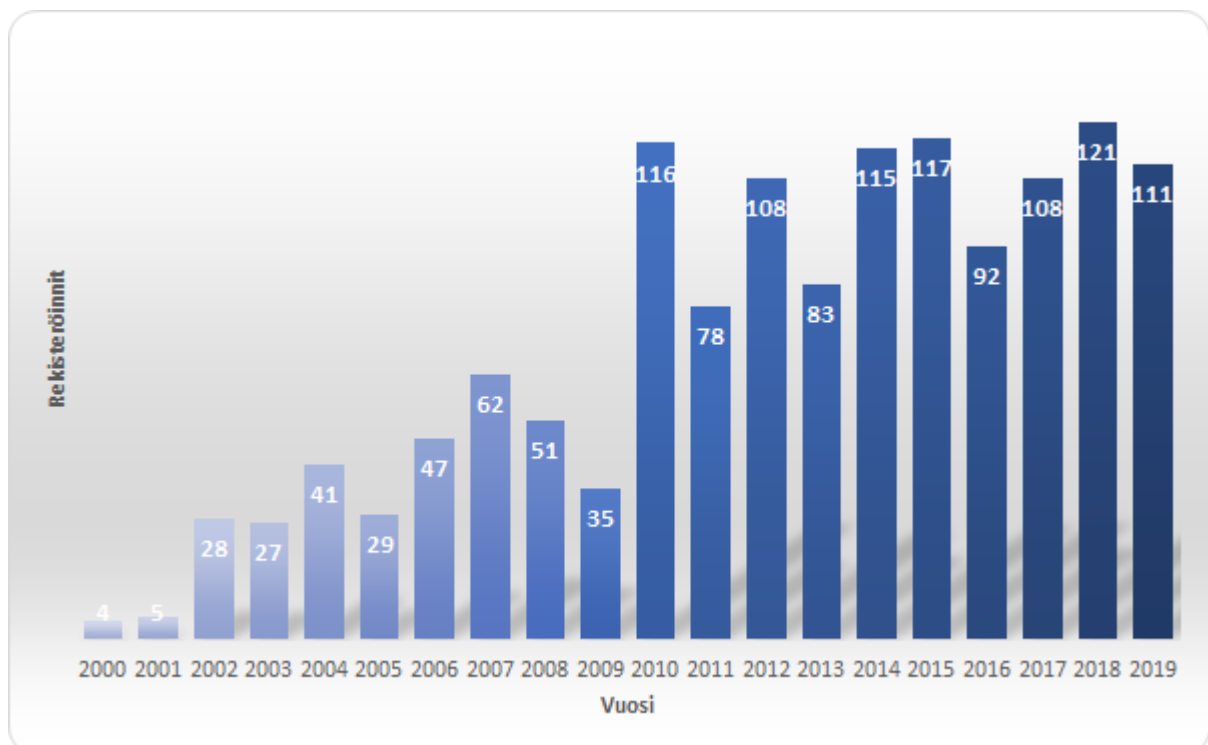
Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinnistä.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (haettu Kennelliiton sivuilta 21.9.2020)

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Rekisteröintimäärät

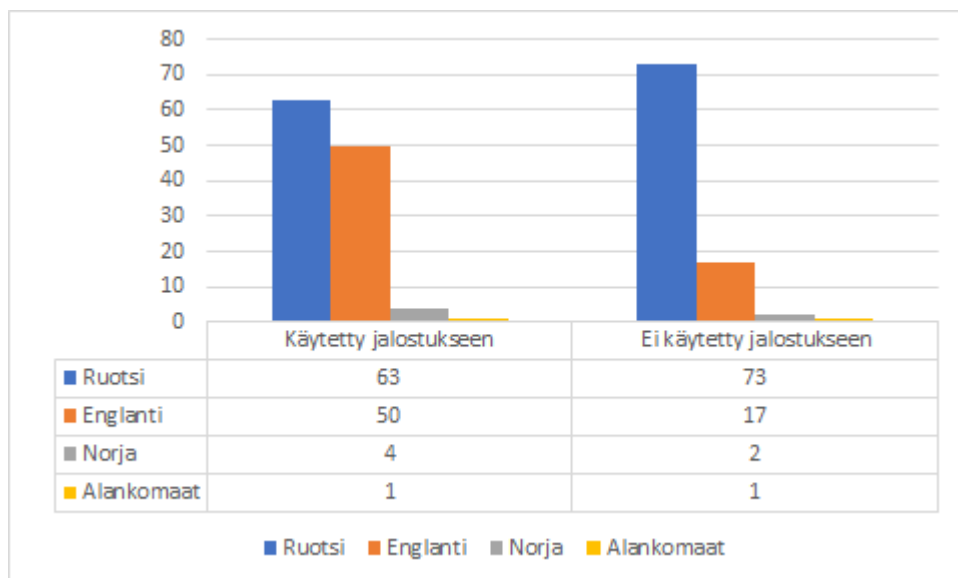
Lancashire heeler on maailmanlaajuisesti pieni rotu, vaikka rodun rekisteröintimäärät ovat Suomessa 2000-luvulla vakiintuneet noin sadan yksilön tuntumaan. Vuosina 2015-2019 rekisteröintimäärät ovat tyypillisesti liikkuneet n. 110 tienoilla. Rodun yksilöiden määrän lisääntyminen ei kuitenkaan varsinaisesti hyödytä rodun geenipoolia, koska lähtökohdat ovat hyvin rajalliset ja koirat läheistä sukua toisilleen. Keskimääräistä

jalostukseenkäyttöikää voidaan pitää arviona rodun keskimääräisestä sukupolven pituudesta. Vuosina 2000-2019 jalostukseen käytettäessä narttu oli keskimäärin 3v 4 kk:n ikäinen ja uros 3v 11 kk:n ikäinen.

Vuosi	Rekistroinnit	Tuonnit	Syntyneet pennut	Pentueet	Pentuekoko	Kasvattajat	Isät	Isien ikä	Emät	Emien ikä
2019	116	5	111	27	4,1	19	23	3v 7kk	27	3v 8kk
2018	129	8	121	30	4	22	26	4v 10kk	30	3v 10kk
2017	112	4	108	24	4,5	20	20	5v 2 kk	24	4v 1kk
2016	95	3	92	23	4	16	23	4v 9kk	22	3v 10kk
2015	126	9	117	28	4,2	20	23	4v 6kk	27	3v 10kk
2014	124	9	115	30	3,8	19	26	4v 6kk	29	3v 10kk
2013	95	8	83	21	4	16	16	5v 2kk	21	3v8kk
2012	117	9	108	26	4,2	22	20	3v 2kk	26	4v 1kk
2011	89	11	78	18	4,3	13	14	2v 9kk	18	3v 9kk
2010	130	14	116	27	4,3	18	21	3v 5kk	26	3v 4kk
2009	57	22	35	10	3,5	7	10	3v 3kk	10	2v 8kk
2008	82	31	51	14	3,6	9	12	4v 11kk	14	2v 7kk
2007	80	18	62	14	4,4	11	13	2v 9kk	14	2v 7kk
2006	59	12	47	11	4,3	8	8	1v 1kk*	11	3v 2kk
2005	34	5	29	7	4,1	6	7	3v 8kk	7	3v 5kk
2004	46	5	41	10	4,1	8	5	3v 5kk	10	2v 9kk
2003	35	8	27	6	4,5	4	5	2v 9kk	6	3v 3kk
2002	33	5	28	6	4,7	6	4	2v 5kk	6	2v 10kk
2001	12	7	5	1	5	1	1	8v 2kk	1	3v 6kk
2000	7	3	4	1	4	1	1	6v 5kk	1	2v 5kk

*Vuoden 2006 urosten keski-ikää vääristää, se, että yhdellä uroksella ei Koiranetissä ole mainittu syntymäaika (Foxthyme Cuthbert in Tumlex s. 31.1.2001)

Tuontimaa	Urokset	Nartut	Yhteensä	Käytetty jalostukseen	Ei käytetty jalostukseen
Ruotsi	73	63	136	63	73
Englanti	31	36	67	50	17
Norja	5	1	6	4	2
Alankomaat	1	1	2	1	1
Yht	110	101	211	118	93
%	52%	48%		56%	44%

Tuontikoirat

Tuontikoirien avulla voidaan laajentaa kannan geenipoolia. On kuitenkin huomattava, että suurin osa tuontikoirista on samantaustaisia kuin oma kantamme. Vuoteen 2019 mennessä on Suomeen rekisteröity yhteensä 211 tuontia. Ruotsista 136 yksilöä, Englannista 67 yksilöä, Norjasta 6 ja uusimpana maana Alankomaista 2 yksilöä. Vuosittainen tuontimäärä on viime vuosina hiukan laskenut ja oli vuosina 2016-2019 3-8 koiraa vuodessa. Tuontikoirista jalostukseen on käytetty 118 koiraa (56% tuonneista). Lisäksi Suomeen on tuotu koiria, joita ei ole rekisteröity Suomen jalostustietojärjestelmään.

Rotuunotto

Suomen Kennelliitto avasi heelereiden rotukirjat vuonna 2010, mikä mahdollistaa rekisteröimättömien, heelertyyppisten koirien osallistumisen rotuunottotilaisuuksiin ja sitä kautta niiden rekisteröimisen kennelliiton ER tai EJ koirarekisteriin. Ensimmäinen rotuunottotilaisuus järjestettiin vuonna 2013, jossa kaikki neljä kokelaskoiraa hyväksyttiin rekisteröitäväksi ER-rekisteriin. Sen jälkeen on kaksi koiraa hyväksytty rekisteröitäviksi, viimeisin joulukuussa 2020.

Tietoa sukusiitoksesta

Kennelliiton yleisen jalostustrategian mukaan lähisukulaishybridistelmiä (sukusiitosprosentti 25%) ei tule tehdä. Ohjeena suositellaan yhdistelmiä, joissa yksittäinen koira ei ensimmäisen kolmen polven sukutaulussa esiinny useammin kuin kerran (sukukatokerroin on 1,0 eli 100% sukutaulusta on eri koiria). Neljän polven sukutaulussa sukukatokertoimen tulisi olla yli 0,90 (90% sukutaulusta eri koiria). Rotujärjestöt seuraavat rodun sukusiitosasteen kehitystä.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50 %. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan.

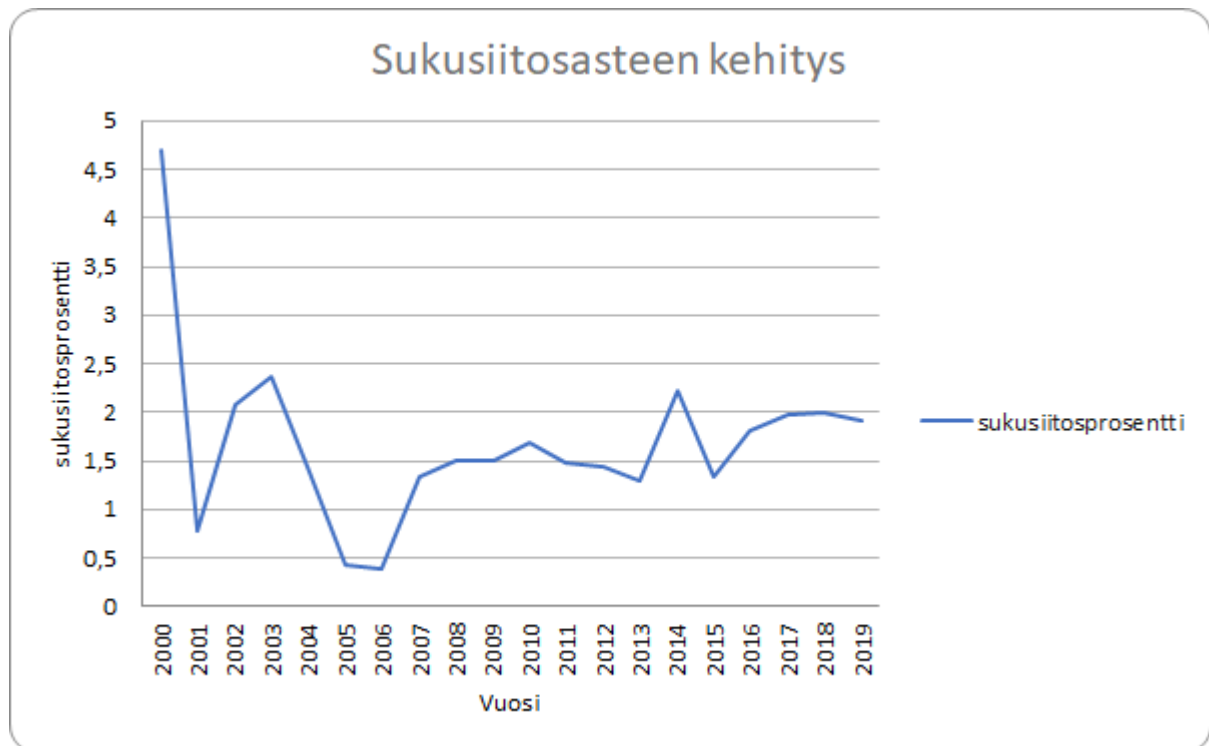
MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 13.1.2016), haettu Kennelliiton sivuilta 21.9.2020

MMT Katariina Mäki on laskenut heelereiden sukusiitosastetta maailmanlaajuisesti ja se on noussut neljän sukupolven aikana vuosina 1981–2000 ollen n. 9-10 % eli kaikki maailman lancashire heelerit ovat läheisempää sukua kuin serkkuja keskenään. Sukusiitosasteen kasvunopeus ja samalla rodun heterotsygotian häviämisenopeus on vaihdellut sukupolvittain 0,1 ja neljän prosentin välillä. Sukusiitosasteen kasvu on hidastunut koko ajan vuoden 2000 jälkeen rodun rekisteröintien alkuvuosiin nähden ja rodun tehollinen koko on nyt suurempi.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Rodun suomalaisen kannan keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste näyttää Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä Koiranetistä katsottuna hyvin alhaiselta ja tehollinen koko suurelta. Koiranetin tietokannat eivät kuitenkaan sisällä kaikkia maailman heelereitä. Esimerkiksi tuontikoirille tallennetaan sukutauluun vain neljä sukupolvea. Yksittäinen koira saattaa myös esiintyä tietokannassa useammalla eri rekisterinumerolla, mikä laskee rodun sukusiitosastetta alemmaksi kuin mitä se todellisuudessa on. Lisäksi sukusiitosasteiden laskentaan otetaan Koiranetissä kultakin koiralta mukaan vain 3-8 sukupolvea.

Vuonna 2018 syntyneissä 30 pentueessa sukusiitosaste vaihteli viidellä sukupolvella laskettuna 0.00-3.92% välillä. Keskimääräinen sukusiitosprosentti oli jalostustietojärjestelmän mukaan 1.99%. Vuonna 2019 syntyneissä 27 pentueessa sukusiitosprosentti vaihteli viidellä sukupolvella laskettuna 0.00-3.91% välillä. Keskimääräinen sukusiitosprosentti oli jalostustietojärjestelmän mukaan 1.92%.

Hollantilaisen Heeler-kasvattajan Wendy Burma-Annijaksen ylläpitämä "Lancashire Heeler Pedigree Database" (<https://www.lancashireheelers.nl/pedigree/>) laskee sukusiitosasteen kahdeksalla sukupolvella, ja sukupuukoiria puuttuu sieltä vähemmän. Sen mukaan viimeisen kymmenen vuoden aikana suomalaisten heelerien sukusiitosaste on ollut keskimäärin 6,94%.

4.2 Jalostuspohja

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Per vuosi																				
pentueet	27	30	24	23	28	30	21	26	18	27	10	14	14	11	7	10	6	6	1	1
jalostukseen käytetyt eri urokset	23	26	20	23	23	26	16	20	14	21	10	12	13	8	7	5	5	4	1	1
jalostukseen käytetyt eri nartut	27	30	24	22	27	29	21	26	18	26	10	14	14	11	7	10	6	6	1	1
isät/emät	0,85	0,87	0,83	1,05	0,85	0,9	0,76	0,77	0,78	0,81	1	0,86	0,93	0,73	1	0,5	0,83	0,67	1	1
tehollinen populaatiokoko	34 (63%)	38 (63%)	30 (62%)	30 (65%)	34 (61%)	37 (62%)	25 (60%)	32 (62%)	22 (61%)	32 (59%)	13 (64%)	18 (64%)	18 (64%)	13 (59%)	9 (64%)	10 (50%)	8 (67%)	7 (58%)	1 (50%)	1 (50%)
uroksista käytetty jalostukseen	2%	4%	10%	12%	22%	20%	26%	20%	23%	15%	56%	10%	10%	32%	36%	24%	33%	22%	50%	0%
nartuista käytetty jalostukseen	0%	3%	12%	29%	32%	41%	31%	30%	38%	27%	43%	36%	42%	50%	17%	40%	39%	33%	83%	33%
Per sukupolvi (4 vuotta)																				
pentueet	104	105	105	102	105	95	92	81	69	65	49	46	42	34	29	23	14	8	2	3
jalostukseen käytetyt eri urokset	67	67	73	66	64	56	56	52	46	49	37	36	29	17	14	12	10	6	2	3
jalostukseen käytetyt eri nartut	85	79	80	80	84	75	69	58	52	52	43	39	33	25	17	14	9	6	1	3
isät/emät	0,79	0,85	0,91	0,82	0,76	0,75	0,81	0,9	0,88	0,94	0,86	0,92	0,88	0,68	0,82	0,85	1,11	1	2	1
tehollinen populaatiokoko	104 (50%)	99 (47%)	103 (49%)	100 (49%)	101 (48%)	90 (47%)	85 (46%)	74 (46%)	66 (48%)	68 (52%)	54 (55%)	51 (55%)	42 (50%)	29 (43%)	21 (36%)	18 (39%)	12 (43%)	8 (50%)	2 (50%)	4 (67%)
uroksista käytetty jalostukseen	7%	12%	18%	21%	22%	22%	22%	28%	35%	32%	36%	31%	23%	31%	29%	28%	30%	28%	43%	0%
nartuista käytetty jalostukseen	11%	18%	27%	32%	32%	35%	31%	33%	34%	35%	43%	40%	42%	41%	36%	42%	42%	44%	50%	29%

Rodun tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 \cdot Nu \cdot Nn / (2 \cdot Nu + Nn)$, jossa

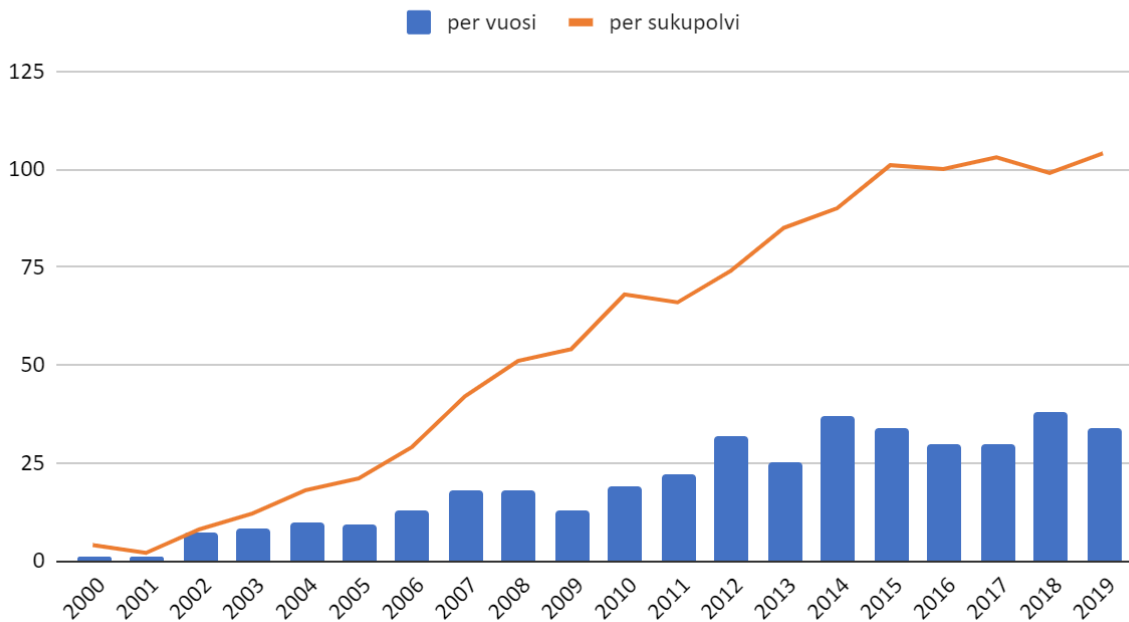
- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä. Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahan "uutta verta". Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

MMT Katariina Mäki 31.10.2013, päivitetty 14.1.2016. Haettu Kennelliiton sivuilta 27.10.2020.

Tehollisen populaation kehitys

Rodun tehollinen populaatiokoko oli selkeässä nousussa 2000-luvun, jota osin selittää myös rekisteröintien lisääntyminen. Viimeisen sukupolven aikana rekisteröintimäärien tasoittuttua on myös tehollinen populaatiokoko on tasoittunut (sukupolvet 2015-2019 vaihtelevat välillä 99-104). Kennelliiton jalostustietojärjestelmän laskentakaavassa ei täysin pystytä ottamaan huomioon koirien keskinäisiä sukulaisuus- ja sukulaisuus, joten luku on yliarvio.

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Suomalaisen heelerkasvatuksen alkuvaiheessa jalostukseen käytettyjen koirien osuus kannasta oli jopa noin puolet, mutta koiria myös oli tässä vaiheessa hyvin vähän. Rekisteröintien kasvun myötä luvut ovat tasoittuneet.

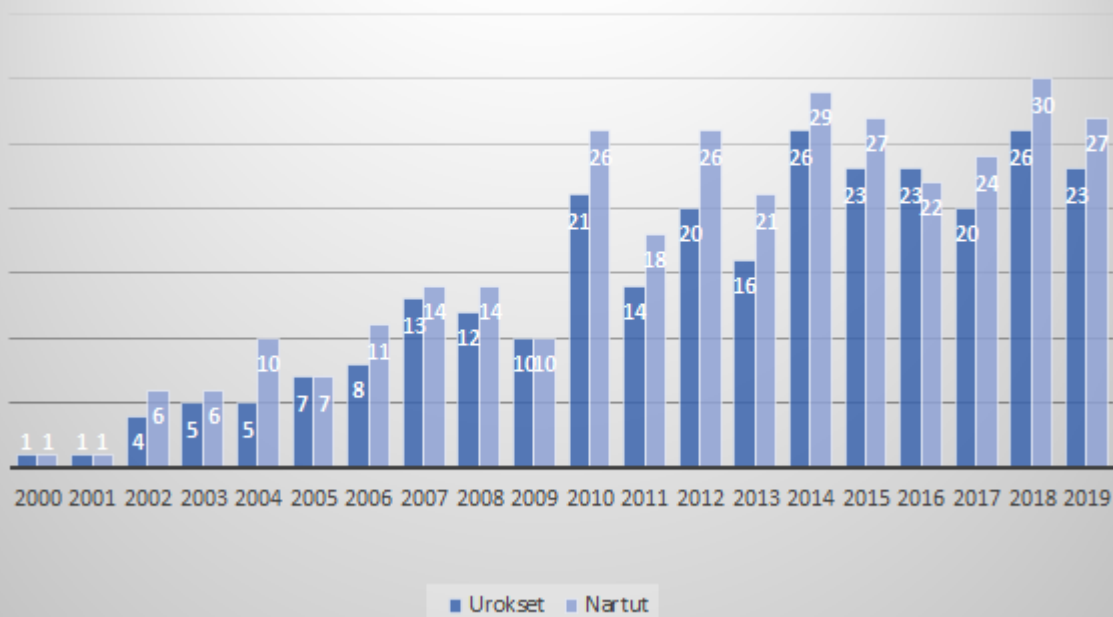
Sukupolven 2015–2018 aikana on uroksista käytetty jalostukseen 12% uroksista ja nartuista 18%. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että nuorimpien ikäluokkien koiria käytetään vielä jalostukseen, joten nämä prosenttiluvut kasvavat seuraavien vuosien aikana.

Sukupolven 2011–2014 uroksista 22% on käytetty jalostukseen ja nartuista 35%. Vertailuna sukupolven 2007–2010 uroksista 32% käytetty jalostukseen ja nartuista 35%. Erityisesti eri urosten käyttömääriä tulisi aktiivisesti pyrkiä kasvattamaan.

Isät/emät -luku

Koirien sukulaistumista saadaan hidastettua ja rodun monimuotoisuutta säilytettyä, kun jalostukseen käytetään mahdollisimman monia ja mieluiten vielä erisukuisia koiria. Kun isien määrä jaetaan emien määrällä, saadaan suhdeluku, joka kuvaa kannan jalostuskäytön monipuolisuutta ja sitä kautta myös tehollista kannan kokoa. Kun suhde on yksi, eli uroksia käytetään yhtä paljon kuin narttuja, rodun monimuotoisuus säilyy tehokkaimmin. Lancashire heelerillä isien ja emien suhde on kahdessa viimeisimmässä sukupolvessa (2012-2015 ja 2016-2019) ollut 0,76 ja 0,79. Vuosittainen isät/emät luku on näinä vuosina vaihdellut 0,76 ja 1,05 välillä.

Jalostukseen käytetyt urokset ja nartut

Viimeisen kymmenen vuoden (2010-2019) runsaimmin jalostukseen käytetyt 20 urosta

#	Uros	Tilastointiaikana		%osuus	kumulat.%	Toisessa polvessa		Yhteensä	Pentuj a
		Pentueita	Pentuja			Pentueita	a		
1	PROCORDIA'S FOUR SEASONS	5	22	2,10 %	2 %	22	90	5	22
2	TUMLEX AT-WATER	6	22	2,10 %	4 %	11	51	6	22
3	MONGREL'S PADDY PRESTON	5	20	1,91 %	6 %	9	31	5	20
4	LIMBROOK'S NORTHERN DESIRE	4	20	1,91 %	8 %	6	27	4	20
5	TANSPOTS JAZZ JESSE-JAZZMAN	5	20	1,91 %	10 %	5	23	5	20
6	MONGREL'S ADMIRAL BLAKE	3	19	1,81 %	12 %	1	3	3	19
7	REXSTARS ENZO	4	18	1,72 %	13 %	0	0	4	18
8	BOVENOP EDGAR HEELER	3	18	1,72 %	15 %	5	20	3	18
9	BOVENOP LOTHAR HEELER	5	18	1,72 %	17 %	8	27	5	18
10	TUMLEX SCURRY TUCKER	3	18	1,72 %	19 %	0	0	3	18
11	TANSPOTS FLORESTANS FOLKE-FLORENCIO	4	17	1,62 %	20 %	4	16	4	17
12	BELLSMOND NAVAJO	3	17	1,62 %	22 %	9	36	3	17
13	JARABINDAN MYRSKY KAAPO	4	17	1,62 %	23 %	3	10	4	17
14	RANTALAUKAN SHAKESPEARE	3	17	1,62 %	25 %	5	23	3	17
15	ANIMALCOMPANIETS RONNY COWBOY	6	16	1,53 %	27 %	1	4	7	19
16	TANSPOTS EIGERS EDWARD-EDINBURG	4	16	1,53 %	28 %	1	7	4	16
17	BELLSMOND SPIRITS SHADOW OVER TRIPHAZARD	4	16	1,53 %	30 %	11	52	4	16
18	TUULENSUUN TORPAN ETUMATKAN EELES	5	15	1,43 %	31 %	4	17	5	15
19	KALANDOR CINDYS DRIVER	3	14	1,34 %	32 %	2	7	3	14
20	LIMBROOK'S AUTUMN AMBASSADOR	3	14	1,34 %	34 %	5	19	3	14

Viimeisen kymmenen vuoden aikana (2010-2019) runsaimmin jalostukseen käytetyt 20 narttua

	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Narttu	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	ANIMALCOMPANIETS RICCA COWGIRL	3	23	2,20 %	1	6	3	23
2	TANSPOTS ALVA-ACORADOTTER AF ANANDA	4	20	1,91 %	10	42	4	20
3	MARMALADE'S KEY OF DREAMS	4	20	1,91 %	14	61	4	20
4	MOONGLADE'S TOP MODEL	3	18	1,72 %	11	59	3	18
5	LINDKULLAS CHEFS ARMI	3	16	1,53 %	3	14	3	16
6	PINPOINT INFINITI	3	15	1,43 %	1	4	4	21
7	BELLSMOND LYOKHA	4	15	1,43 %	12	44	4	15
8	SKADDEDALENS ELEGANTA ESSIE	3	15	1,43 %	6	30	3	15
9	JARABINDAN WIGO AKKA LILO	2	14	1,34 %	3	16	2	14
10	DAAMIN AMALIA	3	14	1,34 %	2	10	3	14
11	MARMALADE'S ARTEMIS	2	14	1,34 %	5	23	2	14
12	QUEENDOGS FILIPPA	2	12	1,15 %	0	0	3	16
13	HEARTBAY'S ARCTIC QUEEN	2	12	1,15 %	2	11	3	16
14	HIGH FIVE'S VIKTUALIA	2	12	1,15 %	2	5	2	12
15	MARMALADE'S DRAMA QUEEN	2	12	1,15 %	2	13	2	12
16	HEARTBAY'S ARCTIC DREAM	2	12	1,15 %	2	7	2	12
17	BOVENOP GERBERA HEELER	3	12	1,15 %	8	32	3	12
18	PROCORDIA'S MI-6	3	12	1,15 %	0	0	3	12
19	TANSPOTS PILATUS POPPY PILOT	2	11	1,05 %	2	6	2	11
20	JARABINDAN DOBA HIILI	3	11	1,05 %	1	7	3	11

Jalostuskoirien käyttömäärät

Lancashire heelereiden monimuotoisuutta tukevan suosituksen mukaan koiran jälkeläismäärä ei saisi ylittää 5% sukupolvea. Viimeisen sukupolven (2016-2019) aikana ei yksikään uros tai narttu ole ylittänyt 5% rajaa.

Jalostuskoirien käyttömäärät 2016-2019, urokset

#	Uros	Tilastointiaikana		%osuus	kumulat.%	Toisessa Polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja			Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	MONGREL'S ADMIRAL BLAKE	3	19	4,46 %	4 %	1	3	3	19
2	REXSTARS ENZO	4	18	4,23 %	9 %	0	0	4	18
3	TUMLEX SCURRY TUCKER	3	18	4,23 %	13 %	0	0	3	18
4	COPPERCOAT'S DIVINE INTENT HEEL	4	13	3,05 %	16 %	1	4	4	13
5	MONGREL'S HARVEST MOON	3	13	3,05 %	19 %	0	0	3	13
6	BONNEMIN'S ASLAN	2	12	2,82 %	22 %	2	7	2	12
7	KATAJAVUOREN VELI VELMU	2	12	2,82 %	25 %	0	0	2	12
8	MUSTAN LINNAN KIMRÖÖKI	3	11	2,58 %	27 %	0	0	3	11
9	TSARODEJ BENTLEY HEELER	2	10	2,35 %	30 %	0	0	3	16
10	NECKU KINGSTON ARMS	2	10	2,35 %	32 %	0	0	2	10

Jalostuskoirien käyttömäärät nartut 2016-2019

#	Narttu	Tilastointiaikana		%osuus	Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja		Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	PINPOINT INFINITI	3	15	3,52 %	1	4	4	21
2	HEARTBAY'S ARCTIC QUEEN	2	12	2,82 %	2	11	3	16
3	HEARTBAY'S ARCTIC DREAM	2	12	2,82 %	2	7	2	12
4	TANSPOTS PILATUS POPPY PILOT	2	11	2,58 %	2	6	2	11
5	COPPERCOAT'S DIVINE DAYBREAK	2	11	2,58 %	1	2	2	11
6	MARMALADE'S KEY OF DREAMS	2	10	2,35 %	14	61	4	20
7	BOVENOP SCILLA HEELER	2	10	2,35 %	0	0	3	16
8	PROCordia's MI-6	2	10	2,35 %	0	0	3	12
9	DAAMIN AMALIA	2	9	2,11 %	2	10	3	14
10	COPPERCOAT'S HAPPY BROWNIE	2	9	2,11 %	2	9	3	13

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Tulevaisuuden populaatorakenteelle on merkitystä sillä, minkä yksilöiden perimä säilyy kannassa sukupolvea toiseen. Siten käytetyimpien jalostusurosten jälkeläismäärien ja jalostukseen runsaasti käytettyjen koirien keskinäiseen sukulaisuuteen tulisi kiinnittää huomiota.

Jalostuskoirien keskinäisen sukulaisuuden kasvaessa koko populaation sukusiitosaste nousee nopeasti, vaikka yksittäisiä yhdistelmiä suunniteltaessa vältettäisiinkin liian voimakasta sukusiitosta lähisukupolvissa. Samalla monipuolisten jalostusvalintojen tekeminen seuraavissa sukupolvissa vaikeutuu huomattavasti.

Suomalaisten lancashire heelereiden sukulaisuuksia on vertailtu kantauros- ja kantanarttulinjojen avulla. Linjat on nimetty kannassa voimakkaasti vaikuttavan koiran mukaan, ei välttämättä ensimmäisen tunnetun koiran mukaan. Vuonna 2020 laadittiin uusi selvitys kantakoiralinjoista, joissa näkyy myös viimeisen 10 vuoden aikana Ruotsissa ja Englannissa vaikuttavat kantakoirat. Koko selvitys on JTO:n liitteenä 3. Lähteenä on käytetty hollantilaista Lancashire Heeler Pedigree -tietokantaa.

Suomalaiseen kantaan on vaikuttanut viimeisen kymmenen vuoden aikana seitsemän tunnettua kantaurosta ja 11 kantanarttua. Lisäksi jalostuksessa on käytetty muutamaa rotuun otettua taustaltaan tuntematonta koiraa.

Kymmenen viimeisen kymmenen vuoden aikana käytetyintä urosta jakautuu kantauroslineihin seuraavasti:

Pip Of Doddsline

Mogrel's Paddy Preston, Tumlex Scurry Tucker

Sandstorm Boy Of Teeko

Rexstars Enzo, Bovenop Edgar Heeler

Laddie Of Pendleside At Tapatina

Tumlex At-Water, Limebrook's Northern Desire,

Tarleton Tex

Procordia's Four Seasons, Tanspots Jazz Jesse-Jazzman,

Feniscowles King Shany

Mongrel's Admiral Blake

Greenridges Michelmas Solo

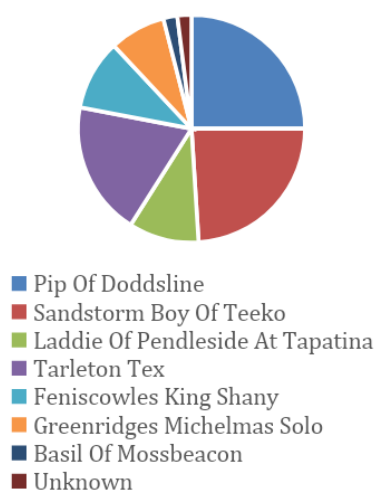
Bovenop Lothar Heeler

Käytetyimmät urokset jakaantuvat kantauroslinjoihin suhteellisen tasaisesti. Vain Basil of Mossbeacon linjalta ei ole uroksia käytetyimpien jalostuskoirien listalla, mutta siltäkin linjalta löytyy jalostukseen käytettyjä koiria.

Jalostukseen (2000-2019) käytettyjen koirien kantauroslinjat. Tuntematon sarakkeessa olevat koirat ovat tai linjaavat rotuunotettuihin koiriin, joiden tausta on tuntematon.

Kantauros	koiraa	%
Pip Of Doddslane	33	25
Sandstorm Boy Of Teeko	32	24
Laddie Of Pendleside At Tapatina	13	10
Tarleton Tex	25	19
Feniscowles King Shany	13	10
Greenridges Michelmas Solo	10	8
Basil Of Mossbeacon	3	2
Unknown	3	2

% käytetyistä uroksista

Kymmenen eniten viimeisen kymmenen vuoden aikana käytettyä jalostusnarttua jakautuu kantanarttulinjoihin seuraavasti:

Susie Of Doddslane

Animalcompaniet's Ricca Cowgirl, Marmalade's Key of Dreams, Lindkullas Chefs Armi, Pinpoint Infiniti, Skaddedalens Eleganta Essie, Jarabindan Wigo Akka Lilo, Daamin Amalia.

Delsteps Romany Dark Dream

Moonglade's Top Model,

Pepi Of Winder

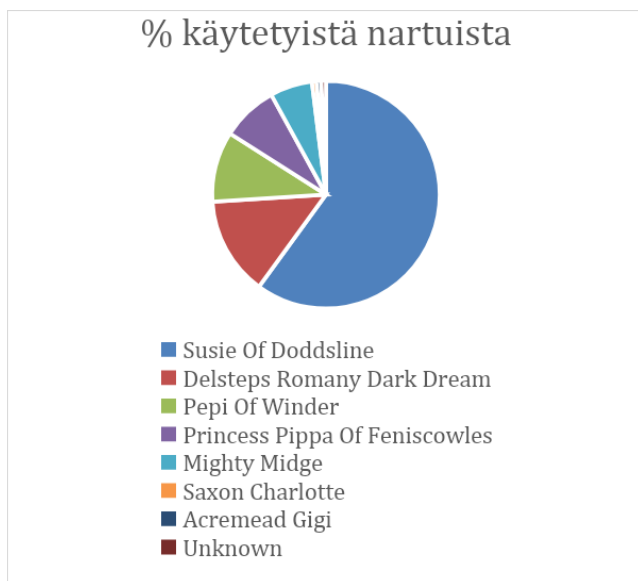
Tanspots Alva-Acoradotter af Ananda

Princess Pippa Of Feniscowles

Bellsmond Lyokha

Suomalainen kanta perustuu tällä hetkellä seitsemään tunnettuun kantanarttuun ja yhteen taustaltaan tuntemattomaan rotuunotettuun narttuun. Neljältä tunnetulta kantatarttulinjalta ei Suomesta löydy jalostuskoiria. Kymmenen viimeisen kymmenen vuoden aikana käytetyintä jalostusnarttua jakaantuvat neljälle linjalle. Kaiken kaikkiaan narttulinjoja dominoi Susie of Doddslinen linja: 60% käytetyistä nartuista on tätä sukulinjaa.

Kantanarttu	koira a	%
Susie Of Doddsline	104	60
Delsteps Romany Dark Dream	24	14
Pepi Of Winder	17	10
Princess Pippa Of Feniscowles	13	8
Mighty Midge	11	6
Saxon Charlotte	1	0,66
Yarrowside Pip		
Acremead Gigi	1	0,66
Black Magic Of Tapatina		
Hoscar Peggy		
Merry Meg Of The Embages		
Unknown	1	0,66

Jalostukseen käytettyjen koirien kantanarttulinjat

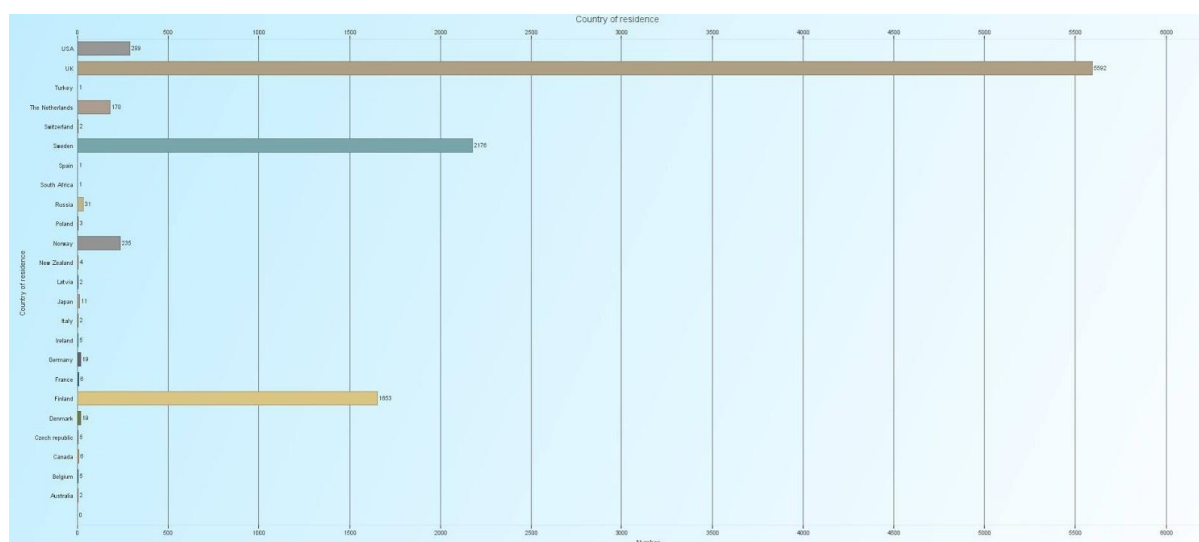
Rodun monimuotoisuutta kartoittavat geenitestit

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys toteutti vuosina 2012-2014 rodulle DLA-monimuotoisuuskartoituksen, johon näytteitä saatiin yhteensä 89 koiralta. Tutkituilla heelereillä esiintyi 9 eri haplotyyppiä, joista yleisin (haplo1) esiintyi noin 71%:lla koirista. Homotsygootteja eli DLA-alleelien suhteen samaperintäisiä oli 17% koirista ja heterotsygootteja eli eriperintäisiä 83% koirista.

Yhdistys on myös taloudellisesti tukenut heelerinomistajia Gensocoper-laboratorion MyDogDNA -geenikartoituksen tekemisestä. Ehtona on ollut, että testitulokset on julkinen. Tällä hetkellä (tammikuu 2020), ei omistajanvaihdoksesta ja järjestelmien yhteensovittamisesta johtuvien ongelmien takia ei ole mahdollista saada tuloksia julkiseksi, eikä eikä tämänhetkinen Wisdom panel -geenitesti vastaa vanhaa MyDogDNA-testiä.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun kokonaisrekisteröinnit eri maissa. Kuva: Dick Koster 2020.

Rekisteröinnit kymmenen viimeisen vuoden aikana eri maissa. Lähde: Dick Koster 2020.

Sarake1	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Yht.	%
Englanti	122	115	112	109	105	86	64	131	101	134	1079	34,4 %
Suomi	116	80	109	77	122	116	84	110	121	110	1045	33,3 %
Ruotsi	79	106	49	72	66	49	75	78	68	48	690	22,0 %
Hollanti	0	0	6	20	0	10	10	12	8	12	78	2,5 %
Norja	19	14	12	0	0	1	10	8	0	5	69	2,2 %
Tanska	0	0	0	0	0	3	0	0	3	0	6	0,2 %
USA	8	15	10	9	19	12	15	13	18	30	149	4,7 %
Venäjä	0	0	0	0	0	0	4	0	9	5	18	0,6 %
Japani	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0,1 %
	344	330	298	287	312	277	262	352	331	344	3137	

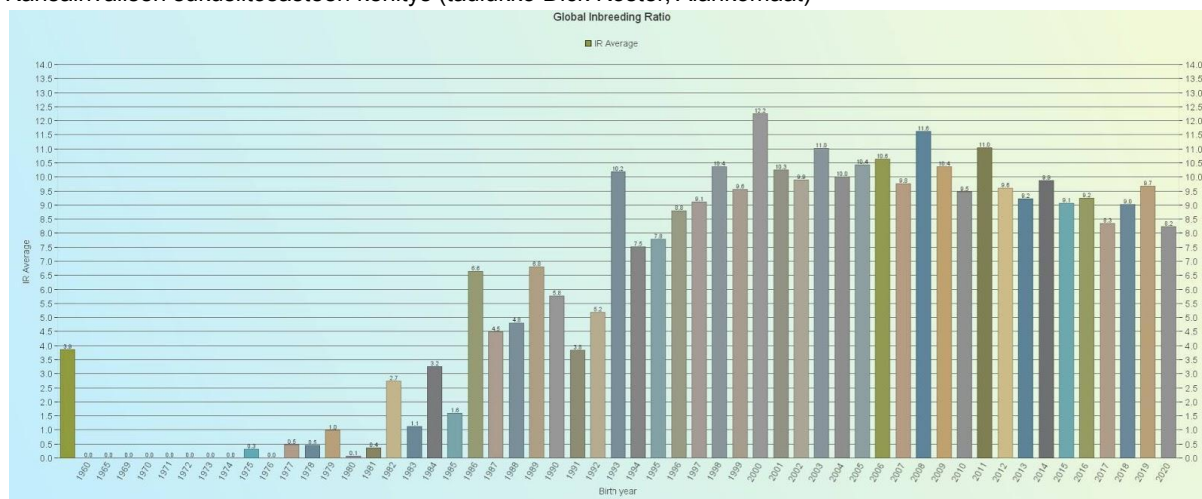
Rodun populaatio on selkeästi suurin sen kotimaassa Iso-Britanniassa. Seuraavana tulevat Suomen ja Ruotsin populaatiot. Suomi on rekisteröintimäärissä ohittanut Ruotsin viimeisen kymmenen vuoden aikana. Muiden maiden populaatiot ovat pieniä, mainitsemisen arvoisia ovat kuitenkin Alankomaat, Norja ja USA, joissa populaatio ylittää sadan koiran rajan

4.1.4 Yhteeneto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Lancashire heeler on maailmanlaajuisesti pieni rotu. Heelereiden maailmanlaajuinen sukusiitosaste on n. 8-10 %, reilusti yli suositellun maksimin 6,25 %. Kaikki maailman lancashire heelerit ovat geneettisesti läheisempiä sukulaisia kuin serkuksia keskenään. Sukusiitosasteen kasvunopeus ja samalla rodun heterotsygotian häviämisenopeus on maailmanlaajuisesti vaihdellut sukupolvittain 0,1 ja neljän prosentin välillä.

Kansainvälisen sukusiitosasteen kehitys (taulukko Dick Koster, Alankomaat)

Heelereiden sukusiitosasteen kehitys (kahdeksalla sukupolvella laskettuna) populaatioltaan kansainvälisesti suurimmissa maissa (luvut laskettu käyttäen apuna Lancashire Heeler Pedigree -tietokantaa)

Sukusiitos %	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Keskiarvo
Finland	7,72	7,46	7,4	6,38	7,41	6,19	6,57	6,7	7,03	6,54	6,94
Sweden	7,39	10,27	7,32	9,39	8,56	10,11	8,58	9,33	10,36	9,17	9,04
England	12,9	12,02	11,27	10,77	11,15	10,25	9,97	9,17	10,42	10,69	10,86
Total	9,34	9,92	8,66	8,85	9,04	8,85	8,37	8,4	9,27	8,8	8,95

Kennelliiton jalostustietojärjestelmän laskema suomalaisen populaation sukusiitosaste kuvaa lyhyistä sukupuista laskettua lähisukusiitoksen kehitystä. Sukusiitosasteen kasvua tulee pyrkiä mahdollisuuksien mukaan hidastamaan ja sukusiitosastetta laskemaan.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Suurin jalostuspohjaa pienentävä tekijä on erisukuisten jalostuskoirien pieni lukumäärä ja yksittäisten urosten käyttäminen liian moneen kertaan. Jalostukseen käytettävien urosten ja narttujen määrää kannasta ei ole onnistuttu nostamaan. Viimeisen sukupolven (2015–2018) aikana on uroksista käytetty jalostukseen 12% ja nartuista 18%. Huom! Nuorimpien ikäluokkien koiria käytetään vielä jalostukseen, joten nämä prosenttiluvut kasvavat seuraavien vuosien aikana.

Myös isien ja emien lukumäärän suhde vaikuttaa tehollisen kannan kokoon. Vähempilukuisen sukupuolen eli urosten lukumäärä rajoittaa tehollista kokoa, vaikka narttuja olisi jalostuskäytössä lukemattomia.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma vuosille 2022–2026

- Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 20 pentua. Viimeinen sallittu pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.

4.2 LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN SEKÄ KÄYTTÖMINAISUUDET

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

FCI:n rotumääritelmän mukaan Lancashire Heeler on paimen- ja seurakoira.

Rodun alkuperää ei tunneta tarkasti, mutta oletetaan, että aikoinaan kun karjaa kuljetettiin corgien avulla Walesista Ormskirkin alueelle teurastettavaksi, nämä ”Walesin heelerit” ja manchesterinterrierit risteytyivät. Rotu on älykäs, miellyttämishaluinen, ihmisiä rakastava, oppivainen ja pienestä koostaan huolimatta hyvin energinen. Sitä tulee kohdella määrätietoisesti, mutta oikeudenmukaisesti.

Heelerin yleisvaikutelma on pieni, vahva, vankkarakenteinen, valpas ja toimielias työkoira. Käyttäytymiseltä ja luonteeltaan heeler on karjakoira, jolla on myös terrierimäisiä taipumuksia kani- ja rottajahtiin. Heeler on rohkea, iloinen ja omistajaansa kiintyvä.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Heelereissä ei ole rodun sisäistä jakautumista eri linjoihin (näyttely- / käyttölinja).

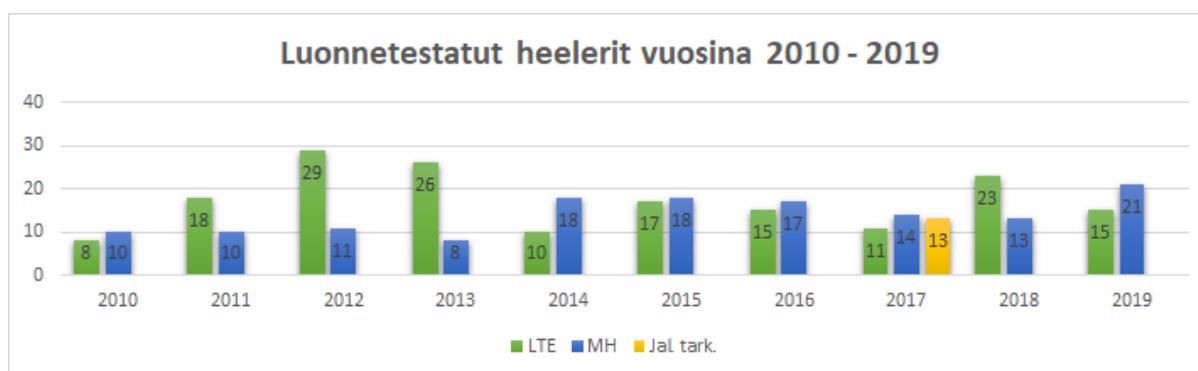
4.2.3 PEVISA -ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Luonteen ja/tai käyttöominaisuuksien testaaminen ei kuulu heelereillä PEVISA-ohjelmaan.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Suomen lancashire heeler -yhdistys on toimintansa alusta lähtien kerännyt tietoa heelereiden luonteesta ja kannustanut kasvattajia luonnetta määrittäviin testeihin. Yhdistys on myös järjestänyt luonnetestejä, MH-luonnekuvauksia ja jalostustarkastuksia luonneominaisuuksien kartoittamiseksi.

Viimeisen kymmenen vuoden (2010-2019) aikana testausikäisistä (vuosina 2008-2017 syntyneistä) 1 026 rekisteröidystä heeleristä on luonteensa puolesta testattu 307 koiraa. Luonnetestissä on käynyt 234 koiraa, MH-luonnekuvauksessa 130 koiraa ja jalostustarkastuksen käyttäytymisosiota suorittanut 13 koiraa. Tämä on 30% kannasta. Huomattava kuitenkin on, että muutama yksilö on käynyt useammassa kuin yhdessä luonnetta määrittävässä testissä, joten todellinen prosentti on hieman alhaisempi. Muutamia koiria (18) on käynyt myös smartDOG -käyttäytymistesteissä. Yhdistys on myös julkaissut sivuilleen jatkuvasti auki olevan käyttäytymiskyselyn, johon on 2020 loppuun mennessä tullut 121 vastausta. Lisäksi yhdistys on kerännyt tietoja näyttelyarvosteluihin kirjatusta maininnoista koiran poikkeavasta käytöksestä.

Ihanneprofiilit - neliportainen luokitus (LTE, MH ja jalostustarkastuksen käyttäytymisosio)

Ihanneprofiili on rotujärjestön määrittelemä ja se pitää sisällään rotumääritelmään ja rodun käyttötarkoitukseen perustuvat toivotut (I) ihanne, hyväksyttävät (N) neutraali ominaisuudet eli mikä on tavoite, johon rodun osalta pyritään. Profiiliin määritellään myös, mitkä ominaisuudet eivät ole rodun jalostustavoitteen mukaisia. Nämä jaotellaan seuraavasti: ei-toivottavat (E) ja hylätyt (H).

Ihanneprofiiliin laatimisessa tulee ottaa huomioon myös yhteiskuntakelpoisuus ja koirien hyvinvointi.

Lähde: Suomen Kennelliitto

Suomen Lancashire Heeler -yhdistyksen jalostustoimikunta on laatinut ihanneprofiilit luonnetestistä, MH-luonnekuvauksesta ja jalostustarkastuksen käyttäytymisosiosta. Ihanneprofiilit löytyvät tavoiteohjelman liitteinä 3, 4 ja 5.

Luonnetesti

Luonnetestin tarkoitus on arvioida ja kirjata koiran käyttäytyminen tilanteissa, joissa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Luonnetesti ei ole koe eikä kilpailu. Vaikka lopputulos on pisteytetty, on tärkeämpää katsoa lomakkeesta se, mitä koirasta kerrotaan. Testitulosta voidaan hyödyntää koiran luonnekuvan määrittämiseen ja koulutuskelpoisuuden arviointiin. Testitulos antaa myös viitteitä koiran jalostuskelpoisuudesta rotujärjestöille ja kasvattajille.

Lähde: Suomen Kennelliitto, luonnetesti

Heelereitä on luonnetestattu vuodesta 1999 alkaen, jolloin kaksi ensimmäistä heeleria osallistui testiin. Tällä hetkellä (12/2020) luonnetestattuja heelereitä on 234 kpl. Yli 75 pistettä on saanut 199 heeleria (85 % testatuista), uusintamahdollisuuden eli alle 75 pistettä on saanut 33 heeleria (14% testatuista) ja kahden heelerin testi on keskeytetty (1% testatuista).

Oheisesta taulukosta ilmenee mm. ihanneprofiilin neliportainen luokitus (I-ihanne, N-neutraali, E-ei toivottava ja H-hylätty). Vuosina 1999-2013 luonnetestattiin 129 heeleria ja taulukosta löytyy näiden koirien saamat arvosanat kappaleina ja prosentteina. HUOM! Vuonna 2014 astui voimaan uudet päivitetty luonnetestin arvosteluohjeet, joiden myötä viidessä osiossa arvosteluasteikko laajeni. Vuosina 2014-2020 luonnetestattiin 105 heeleria ja näiden koirien arvosanat löytyvät samoin kappaleina ja prosentteina. Muutokset merkitty värein sekä nuolin. Viimeinen sarake kertoo kaikkien testattujen heelereiden saamat arvosanat kappaleina ja prosentteina.

II TOIMINTAKYKY	I*	1999 – 2013 129 kpl		2014 – 2020 105 kpl		Muutos %		Yhteensä 234 kpl	
+3 Suuri	N								
+2 Hyvä	I	20	15,5 %	5	4,8 %	-10,7 %	↓	25	10,7 %
(+1 Kohtuullinen)		68	52,7 %			+52,7 %		68	29,1 %
+1a Kohtuullinen	I			31	29,5 %	+29,5 %	↑	31	13,2 %
+1b Kohtuullisen pieni	I			36	34,3 %	+34,3 %	↑	36	15,4 %
-1 Pieni	N	40	31,0 %	29	27,6 %	-3,4 %	↓	69	29,5 %
-2 Riittämätön	E	1	0,8 %	2	1,9 %	+1,1 %	↑	3	1,3 %
-3 Toimintakyvytön	H								
II TERÄVYYS (kerroin 1)	I*	1999 – 2013		2014 – 2020		Muutos		Yhteensä	
+3 Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	I	40	31,0 %	40	38,1 %	+7,1 %	↑	80	34,2 %
+2 Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	N	3	2,3 %	6	5,7 %	+3,4 %	↑	9	3,8 %
(+1 Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua)		85	65,9 %			+65,9 %		85	36,3 %
+1a Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	I			28	26,7 %	-26,7 %	↓	28	12,0 %
+1b Koira, joka ei osoita lainkaan terävyyttä	I			29	27,6 %	-27,6 %	↓	29	12,4 %
-1 Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	H								
-2 Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	H	1	0,8 %			-0,8 %	↓	1	0,4 %
-3 Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	H								
III PUOLUSTUSHALU (kerroin 1)	I*	1999 – 2013		2014 – 2020		Muutos		Yhteensä	
+3 Kohtuullinen	I	53	41,1 %	55	52,4 %	+11,3 %	↑	108	46,2 %
+2 Suuri, hillitty	N	6	4,7 %	7	6,7 %	+2,0 %	↑	13	5,6 %
+1 Pieni	I	50	38,8 %	28	26,7 %	-12,1 %	↓	78	33,3 %

-1 Haluton	N	1 9	14,7 %	1 3	12,4 %	-2,3 %	↓	32	13,7 %
-2 Erittäin suuri	H								
-3 Hillitsemätön	H	1	0,8 %			-0,8 %	↓	1	0,4 %
IV TAISTELUHALU (kerroin 10)	I*	1999 – 2013		2014 – 2020		Muutos		Yhteensä	
+3 Suuri	I	2 4	18,6 %	2	1,9 %	-16,7 %	↓	26	11,1 %
(+2 Kohtuullinen)		6 6	51,2 %			+51,2 %		66	28,2 %
+2a Kohtuullinen	I			2 9	27,6 %	+27,6 %	↑	29	12,4 %
+2b Kohtuullisen pieni	I			4 1	39,0 %	+39,0 %	↑	41	17,5 %
+1 Erittäin suuri	E	2	1,6 %	1	1,0 %	-0,6 %	↓	3	1,3 %
-1 Pieni	N	3 0	23,3 %	2 6	24,8 %	+1,5 %	↑	56	23,9 %
-2 Riittämätön	E	7	5,4 %	4	3,8 %	-1,6 %	↓	11	4,7 %
-3 Haluton	H								
V HERMORAKENNE (kerroin 35)	I*	1999- 2013		2014 2020		Muutos		Yhteensä	
+3 Tasapainoinen ja varma	I								
+2 Tasapainoinen	I	6	4,7 %	2	1,9 %	-2,7 %	↓	8	3,4 %
(+1 Hieman rauhaton)		1 1 6	89,9 %			+89,9 %		116	49,6 %
+1a Hieman rauhaton	I			5 1	48,6 %	+48,6 %	↑	51	21,8 %
+1b Hermostunein pyrkimyksin	N			4 8	45,7 %	+45,7 %	↑	48	20,5 %
-1 Vähän hermostunut	E	7	5,4 %	2	1,9 %	-3,5 %	↓	9	3,8 %
-2 Hermostunut	H								
-3 Erittäin hermostunut	H								
VI TEMPPERAMENTTI (kerroin 15)	I*	1999 – 2013		2014 – 2020		Muutos		Yhteensä	
+3 Vilkas	I	5 8	45,0 %	1 8	17,1 %	-27,8 %	↓	76	32,5 %

+2 Kohtuullisen vilkas	I	3 3	25,6 %	3 6	34,3 %	+8,7 %	↑	69	29,5 %
+1 Erittäin vilkas	N	3 0	23,3 %	4 7	44,8 %	+21,5 %	↑	77	32,9 %
-1a Häiritsevän vilkas	E	3	2,3 %			-2,3 %	↓	3	1,3 %
-1b Hieman välinpitämätön	E								
-1c Impulsiivinen	E	5	3,9 %	2	1,9 %	-2,0 %	↓	7	3,0 %
-2 Välinpitämätön	H								
-3 Apaattinen	H								
VII KOVUUS (kerroin 8)	I*	1999 – 2013		2014 – 2020		Muutos		Yhteensä	
+3 Kohtuullisen kova	I	1 4	10,9 %	1 1	10,5 %	-0,4 %	↓	25	10,7 %
+2 Kova	E	1	0,8 %			-0,8 %	↓	1	0,4 %
+1 Hieman pehmeä	I	8 8	68,2 %	7 0	66,7 %	-1,6 %	↓	158	67,5 %
-1 Erittäin kova	H								
-2 Pehmeä	N	2 6	20,2 %	2 2	21,0 %	+0,8 %	↑	48	20,5 %
-3 Erittäin pehmeä	H								
VII LUOKSEPÄÄSTÄVYYS (kerroin 15)	I*	1999 – 2013		2014 – 2020		Muutos		Yhteensä	
+3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	I	7 0	54,3 %	4 9	46,7 %	-7,6 %	↓	119	50,9 %
+2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	N	3 9	30,2 %	4 0	38,1 %	+7,9 %	↑	79	33,8 %
+2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	N	1 7	13,2 %	1 2	11,4 %	-1,7 %	↓	29	12,4 %
+1 Mielistelevä									
(-1 Selvästi pidättyväinen)	N	3	2,3 %			-2,3 %		3	1,3 %
-1a Selvästi pidättyväinen	E			2	1,9 %	-1,9 %	↓	2	0,9 %
-1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	H								
-2 Hyökkäävä	H								
-3 Salakavala	H								
LAUKAUSPELOTTOMUUS	I*	1999 – 2013		2014 – 2020		Muutos		Yhteensä	

+++ Laukausvarma	I	6 4	49,6 %	4 8	45,7 %	-3,9 %	↓	112	47,9 %
++ Laukauskokematon	N	3 8	29,5 %	3 7	35,2 %	+5,8 %	↑	75	32,1 %
+ Paukkuärtyisä	N	3	2,3 %	7	6,7 %	+4,3 %	↑	10	4,3 %
- Laukausaltis	E	2 4	18,6 %	1 0	9,5 %	-9,1 %	↓	34	14,5 %
-- Laukausarka	H	-		1	1,0 %	+1,0 %	↑	1	0,4 %

MH-luonnekuvaus

MH-luonnekuvauksen tarkoitus on kerätä aineistoa koiran käyttäytymisestä, kun se käy lävitse kymmenen eri testiosiota, jossa kuvataan koiran 31 eri käyttäytymisreaktiota intensiteettiasteikolla 1-5, jolloin 1 tarkoittaa pienempää aktiviteettia ja 5 suurempaa. Yksittäisen koiran MH-luonnekuvaus kuvaa näin koiran uonteenomaisuuksia sekä yksilönä että rodulle tyypilliseen ja ihanneluonnekuvaan verrattuina. Kuvaustuloksia roduttain yhdistelemällä saadaan tietoa rodulle tyypillisestä luonteesta.

Lähde: Suomen Kennelliitto, MH-luonnekuvaus

Ensimmäinen heeleri MH-luonnekuvattiin Suomessa vuonna 2009. Tähän mennessä (12/2020) MH-luonnekuvauksessa on käynyt 156 heelerä, joista neljän testi on keskeytetty.

Seuraavassa taulukossa on esitetty MH-luonnekuvattujen heelereiden saamat arvosanat yhteensä ja vertailuna vuosien 2009-2014 sekä 2015-2020 välillä. Taulukossa on myös rodun MH-ihanneprofiili.

		I*	2009-2014 69 tulosta		2015-2020 87 tulosta		Muutos		Yhteensä	
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra Välttää kontaktia, väistää Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen Mielistelevä kontaktinotossa, hyppii, vinkuu, haukkuu, jne.	E E N I N	1 4 8 52 4	1,4% 5,8% 11,6% 75,4% 5,8%	1 3 76 4	1,1% 3,4% 87,4% 4,6%	+1,4% -4,7% -8,2% +12,0% -1,2%	⇕ ⇓ ⇓ ⇕ ⇓	1 5 11 128 8	0,6% 3,2% 7,1% 82,1% 5,1%
1b. KONTAKTI Yhteistyö	Ei lähden vieraan ihmisen mukaan / Ei kokeilla Lähtee mukaan haluttomasti Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TO:sta	N N N N N	2 8 42 17 N	2,9% 11,6% 60,9% 24,6%	4 8 37 35	4,6% 9,2% 42,5% 40,2%	+1,7% -2,4% -18,4% +15,6%	⇕ ⇓ ⇓ ⇕	6 16 79 52	3,8% 10,3% 50,6% 33,3%
1c. KONTAKTI Käsittely	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra Väistää tai hakee tukea ohjaajasta Hyväksyy käsittelyn Hyväksyy ja ottaa kontaktia Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla	E N I I N	6 17 29 15 2	8,7% 24,6% 42,0% 21,7% 2,9%	6 20 48 10	6,9% 23,0% 55,2% 11,5%	-1,8% -1,6% +13,2% -10,2% -2,9%	⇓ ⇓ ⇕ ⇓ ⇓	12 37 77 25 2	7,7% 23,7% 49,4% 16,0% 1,3%
2a. LEIKKI 1 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta Ei leiki - osoittaa kiinnostusta Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/ vähenee Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	E N I I	6 12 25 21	8,7% 17,4% 36,2% 30,4%	7 17 35 23	8,0% 19,5% 40,2% 26,4%	- 0,7% +2,1% +4,0% -4,0%	⇓ ⇕ ⇕ ⇕	13 29 60 44	8,3% 18,6% 38,5% 28,2%

	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	I	5	7,2%	2	2,3%	-4,9%	⇅ ⇅	7	4,5%
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen Ei tartu, nuuskii esinettä Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla Tarttuu heti koko suulla Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	N N I I I	8 33 13 5 10	11,6% 47,8% 18,8% 7,2% 14,5%	9 39 19 12 5	10,3% 44,8% 21,8% 13,8% 5,7%	-1,3% -3,0% +3,0% +6,6% -8,8%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅ ⇅	17 72 32 17 15	10,9% 46,2% 20,5% 10,9% 9,6%
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudestaan/ Korjailee otetta Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irrottaa Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo, ravistaa - kunnes TO irrottaa	N N I I I	40 7 14 4 4	58,0% 10,1% 20,3% 5,8% 5,8%	45 4 28 7	51,7% 4,6% 32,2% 8,0%	-6,3% -5,5% +11,9% +2,2% -5,8%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅ ⇅	85 11 42 11 4	54,5% 7,1% 26,9% 7,1% 2,6%
3a. TAKAA-AJO	Ei aloita Aloittaa, mutta keskeyttää Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	N N N N E	51 5 4 9	73,9% 7,2% 5,8% 13,0%	54 15 9 6	62,1% 17,2% 10,3% 6,9%	-11,8% +10,0% +4,5% -6,1%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅	105 20 13 15	67,3% 12,8% 8,3% 9,6%
3b. TARTTUMINE N	Ei kiinnostu saaliista/ Ei juokse perään Ei tartu, nuuskii saalista Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	N N N N N	54 6 3 5 1	78,3% 8,7% 4,3% 7,2% 1,4%	62 6 9 5 2	71,3% 6,9% 10,3% 5,7% 2,3%	-7,0% -1,8% +6,0% +1,5% +0,9%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅ ⇅	116 12 12 10 3	74,4% 7,7% 7,7% 6,4% 1,9%
3a. TAKAA-AJO	Ei aloita Aloittaa, mutta keskeyttää Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	N N N N E	55 7 3 2 2	79,7% 10,1% 4,3% 2,9% 2,9%	69 11 1 3	79,3% 12,6% 1,1% 3,4%	-0,4% +2,5% -3,2% +0,5% -2,9%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅ ⇅	124 18 4 5 2	79,5% 11,5% 2,6% 3,2% 1,3%
3b. TARTTUMINE N	Ei kiinnostu saaliista/ Ei juokse perään Ei tartu, nuuskii saalista Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	N N N N	58 7 4 2	84,1% 10,1% 2,9%	72 6 4 1	82,8% 6,9% 4,6% 1,1%	-1,3% -3,2% +4,6% -1,8%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅	130 13 4 3	83,3% 8,3% 2,6% 1,9%

	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	N	2	2,9%	1	1,1%	-1,8%	⇅	3	1,9%
4. AKTIVITEETTIT ASO	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana/ Rauhaton koko ajan	E I I N E	7 34 22 6	10,1% 49,3% 31,9% 8,7%	14 28 30 12	16,1% 32,2% 34,5% 13,8%	+6,0% -17,1% +2,6% +5,1%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅	21 62 52 18	13,5% 39,7% 33,3% 11,5%
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä	N I I N N	6 29 34	8,7% 42,0% 49,3%	7 31 43 3	8,0% 35,6% 49,4% 3,4%	-0,7% -6,4% +0,1% +3,4%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅	13 60 77 3	8,3% 38,5% 49,4% 1,9%
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion esim. osassa Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion esim. tai toisessa osassa Osoittaa useampia uhkauseleitä osion esim. osassa Osoittaa useampia uhkauseleitä osion esim. ja toisessa osassa.	I N N E E	66 3	95,7% 4,3%	77 2 5	88,5% 2,3% 5,7%	-7,2% +2,3% +1,4%	⇅ ⇅ ⇅	143 2 8	91,7% 1,3% 5,1%
5c. ETÄLEIKKI Uteliaisuus	Ei saavu avustajan luo Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua	N N N N N	62 5 2	89,9% 7,2% 2,9%	63 14 3 2 2	72,4% 16,1% 3,4% 2,3% 2,3%	-17,5% +8,9% +3,4% -0,6% +2,3%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅ ⇅	125 19 3 4 2	80,1% 12,2% 1,9% 2,6% 1,3%
5d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	Ei osoita kiinnostusta Ei leiki - osoittaa kiinnostusta Leikkii - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota	N N N N N	63 5	91,3% 7,2%	67 12 2 3	77,0% 13,8% 2,3% 3,4%	-14,3% +6,6% +2,3% +3,4%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅	130 17 2 3	83,3% 10,9% 1,3% 1,9%
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta Kiinnostuu, mutta keskeyttää On kiinnostunut leikkivästä avustajasta Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	N N N N	65 1 3	94,2% 1,4% 4,3%	71 2 9 1	81,6% 2,3% 10,3% 1,1%	-12,6% +0,9% +6,0% +1,1%	⇅ ⇅ ⇅ ⇅	136 3 12 1	87,2% 1,9% 7,7% 0,6%

	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään	N			1	1,1%	+1,1%	⇧	1	0,6%
6a. YLLÄTYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti Kyykistyy ja pysähtyy Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista Pakenee enintään 5 metriä Pakenee enemmän kuin 5 metriä	N N I N N	7 20 27 13 1	10,1% 29,0% 39,1% 18,8% 1,4%	8 10 51 9 6	9,2% 11,5% 58,6% 10,3% 6,9%	-0,9% -17,5% +19,5% -8,5% +5,5%	⇩ ⇩ ⇧ ⇩ ⇧	15 30 78 22 7	9,6% 19,2% 50,0% 14,1% 4,5%
6b. YLLÄTYS Puolustus/agg ressio	Ei osoita uhkauseleitä Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä Osoittaa useita uhkauseleitä Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra	I I N E E	48 18 2 2 2	69,6% 26,1% 2,9% 2,9% 2,9%	50 19 14 1 1	57,5% 21,8% 16,1% 1,1% 1,1%	-12,1% -4,3% +13,2% +1,1% +1,1%	⇩ ⇩ ⇧ ⇧ ⇧	98 37 16 1 1	62,8% 23,7% 10,3% 0,6% 0,6%
6c. YLLÄTYS Uteliaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan/ Ei mene ajoissa Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua	N N N I I	8 33 15 9 3	11,6% 47,8% 21,7% 13,0% 4,3%	14 44 16 7 3	16,1% 50,6% 18,4% 8,0% 3,4%	+4,5% +2,8% -3,3% -5,0% -0,9%	⇧ ⇧ ⇩ ⇩ ⇩	22 77 31 16 6	14,1% 49,4% 19,9% 10,3% 3,8%
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	I N N N H	47 15 3 3 3	68,1% 21,7% 4,3% 4,3% 4,3%	57 10 13 4 4	65,5% 11,5% 14,9% 4,6% 4,6%	-2,6% -10,2% +10,6% +0,3% +0,3%	⇩ ⇩ ⇧ ⇧ ⇧	104 25 16 7 7	66,7% 16,0% 10,3% 4,5% 4,5%
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta haalariin Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	I I N E E	59 6 3 3 3	85,5% 8,7% 4,3% 4,3% 4,3%	69 10 5 5 5	79,3% 11,5% 5,7% 5,7% 5,7%	-6,2% +2,8% +1,4% +1,4% +1,4%	⇩ ⇧ ⇧ ⇧ ⇧	128 16 8 8 8	82,1% 10,3% 5,1% 5,1% 5,1%
7a. ÄÄNIHERKKY S Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti Kyykistyy ja pysähtyy Väistää kääntämättä pois katsettaan Pakenee enintään 5 metriä Pakenee enemmän kuin 5 metriä	N N I N N	4 4 43 9 12	5,8% 5,8% 62,3% 13,0% 17,4%	4 3 52 13 12	4,6% 3,4% 59,8% 14,9% 13,8%	-1,2% +3,4% -2,5% +1,9% -3,6%	⇩ ⇧ ⇩ ⇧ ⇩	8 3 95 22 24	5,1% 1,9% 60,9% 14,1% 15,4%

7b. ÄÄNIHERKKYYS S Uteliaisuus	Ei mene katsomaan	E	8	11,6%	10	11,5%	-0,1%	⇩	18	11,5%
	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	N	16	23,2%	27	31,0%	+7,8%	⇧	43	27,6%
	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja seisoo sen vieressä	N	14	20,3%	16	18,4%	-1,9%	⇩	30	19,2%
	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	I	9	13,0%	12	13,8%	+0,8%	⇧	21	13,5%
	Menee räminälaitteen luo ilman apua	I	21	30,4%	19	21,8%	-8,6%	⇩	40	25,6%
7c. ÄÄNIHERKKYYS S Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita tai väistämistä	I	45	65,2%	65	74,7%	-9,5%	⇩	110	70,5%
	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	N	6	8,7%	13	14,9%	+6,2%	⇧	19	12,2%
	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	N	4	5,8%	1	1,1%	-4,7%	⇩	5	3,2%
	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	N	13	18,8%	5	5,7%	-13,1%	⇩	18	11,5%
	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	H								
7d. ÄÄNIHERKKYYS S Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	I	56	81,2%	76	87,4%	+6,2%	⇧	132	84,6%
	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	I	10	14,5%	8	9,2%	-5,3%	⇩	18	11,5%
	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	N	2	2,9%			-2,9%	⇩	2	1,3%
	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	E								
	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. Kahdella ohituskerralla	E								
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	I	30	43,5%	35	40,2%	-3,3%	⇩	65	41,7%
	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	I	18	26,1%	31	35,6%	+9,5%	⇧	49	31,4%
	Osoittaa useita uhkauseleitä	N	17	24,6%	15	18,4%	-6,2%	⇩	33	21,2%
	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	E	3	4,3%	2	2,3%	-2,0%	⇩	5	3,2%
	Osoittaa uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä	E								
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta/ Ei kiinnostu lainkaan	E			1	1,1%	+1,1%	⇧	1	0,6%
	Katselee aaveita silloin tällöin	N	9	13,0%	5	5,7%	-7,3%	⇩	14	9,0%
	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista	I	27	39,1%	42	48,3%	+9,2%	⇧	69	44,2%
	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	I	17	24,6%	29	33,3%	+8,7%	⇧	46	29,5%
	Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan	I	15	21,7%	7	8,0%	-13,7%	⇩	22	14,1%
8c. AAVEET Pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	I	6	8,7%	11	12,6%	+3,9%	⇧	17	10,9%
	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	I	16	23,2%	15	17,2%	-6,0%	⇩	31	19,9%
	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	N	7	10,1%	21	24,1%	+14,0%	⇧	28	17,9%
	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	N	15	21,7%	10	11,5%	-10,2%	⇩	25	16,0%
	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / Pakenee	N	24	34,8%	27	31,0%	-3,8%	⇩	51	32,7%
8d. AAVEET	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / Ei mene ajoissa	N	30	43,5%	36	41,4%	-2,1%	⇩	66	42,3%
		N	12	17,4%	12	13,8%	-3,6%		24	15,4%

Uteliaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	N	13	18,8%	17	19,5%	+0,7%	↓	30	19,2%
	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	I	9	13,0%	10	11,5%	-1,5%	↑	19	12,2%
	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	I	4	5,8%	9	10,3%	+4,5%	↓	13	8,3%
	Menee katsomaan ilman apua							↑		
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	Torjuu kontaktia/ Ei mene ajoissa	N	23	33,3%	23	26,4%	-6,9%	↓	46	29,5%
	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	N	1	1,4%	3	3,4%	+2,0%	↑	4	2,6%
	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	N	3	4,3%	5	5,7%	+1,4%	↑	8	5,1%
	Ottaa itse kontaktia avustajaan	I	40	58,0%	52	59,8%	+1,8%	↑	92	59,0%
	Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu	N	1	1,4%	1	1,1%	-0,3%	↓	2	1,3%
9a. LEIKKI 2 Leikkialu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	N	24	34,8%	29	33,3%	-1,5%	↓	53	34,0%
	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	N	10	14,5%	19	21,8%	+7,3%	↑	29	18,6%
	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/ vähenee	I	15	21,7%	19	21,8%	+0,1%	↑	34	21,8%
	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	I	16	23,2%	16	18,4%	-4,8%	↓	32	20,5%
	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	I	3	4,3%	1	1,1%	-3,2%	↓	4	2,6%
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	N	33	47,8%	35	40,2%	-7,6%	↓	68	43,6%
	Ei tartu, nuuskii esinettä	N	9	13,0%	20	23,0%	+10,0%	↑	29	18,6%
	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	I	11	15,9%	16	18,4%	+2,5%	↑	27	17,3%
	Tarttuu heti koko suulla	I	5	7,2%	11	12,6%	+5,4%	↑	16	10,3%
	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	I	10	14,5%	2	2,3%	-12,2%	↓	12	7,7%
10. AMPUMINEN	Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	I	15	21,7%	24	27,6%	+5,9%	↑	39	25,0%
	Häiritsevyyttä lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	N	10	14,5%	10	11,5%	-3,0%	↓	20	12,8%
	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	N	6	8,7%	16	18,4%	+9,7%	↑	22	14,4%
	Keskeyttää leikin/ passiiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa leikkiin/ passiivisuuteen	N	24	34,8%	18	20,7%	-14,1%	↓	42	26,9%
	Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta	E	13	18,8%	16	18,4%	-0,4%	↓	29	18,6%

Jalostustarkastus

Kennelliiton kehittämä jalostustarkastus on tarkoitettu rotujärjestöille työkaluksi, jolla voidaan kerätä yksityiskohtaista ja vertailukelpoista tietoa koirien ominaisuuksista. Tarkastus sisältää ulkomuoto- ja käyttäytymisosion, jotka voidaan suorittaa samalla kertaa, erikseen tai vain toisen osa-alueen osalta.

Käyttäytymisen jalostustarkastus antaa tietoa koiran käyttäytymisestä arkipäiväisissä tilanteissa. Siihen kuuluu kahdeksan kohtaa: ihmisen kohtaaminen, käsiteltävyys, jahtaaminen, aktiivisuus/passiivisuus, vieras koira, epätavalliset alustat, ihmisjoukko ja äänet.

Lähde: Suomen Kennelliitto, jalostustarkastukset

Vuonna 2014 kennelliitto järjesti jalostustarkastuksen pilotin, johon osallistui kahdeksan heeleria. Vuonna 2017 Heeler yhdistys järjesti jalostustarkastuksen, jossa 13 heeleria osallistui jalostustarkastuksen käyttäytymisosioon. Tulokset löytyvät yhdistyksen kotisivuilta lancashireheeler.fi kohdasta, lancashire heeler -> jalostus -> jalostustarkastukset.

SmartDOG -testit

SmartDOG Oy on koira-alan asiantuntijayritys, joka tarjoaa tutkimukseen perustuvaa koirien kognitiivisten ominaisuuksien testausta nimeltään smartDOG. Kaikille koirille sopivat testit perustuvat uusimpaan tutkimukseen, ja kertovat mm. koirasi kyvystä lukea ihmisen elekieltä, ongelmanratkaisutavasta ja sinnikkyydestä, itsehillinnästä, muistista sekä loogisesta päättelystä.

Lähde: smartdog.fi

SmartDOG testin tuloksen saa koiran omistaja, julkista tietokantaa tuloksista ei ole. SmartDOG testin kognitio- ja pentutesteihin on osallistunut 18 heeleria (12/2020). Lähde: smartdog.fi/breco.

Kolmentoista aikuisen heelerin tuloksia verrattaessa kaikkiin testattuihin koiriin (2020) heelerit

- Lukevat eleitä hieman keskiarvoa heikommin (paitsi jalalla osoitusta keskimääräistä paremmin)
- Itsehillintä keskitasoa
- Ovat ongelmanratkaisussa enemmän itsenäisiä kuin ihmiseen tukeutuvia
- Selviytyvät loogisesta päättelystä hieman keskiarvoa heikommin (33% koirista ymmärsi loogisen päättelyn)
- Eivät ole ihmisen vihjeillä niin helposti huijattavissa kuin koirat keskimäärin
- Selviytyvät muistitestissä keskimääräistä paremmin
- Oppivat ihmisen mallista hieman keskimääräistä heikommin (40% testatuista koirasta oppi mallista)
- Ovat selvästi keskimääräistä aktiivisempia testin aikana

Näyttelyt

Ennen vuotta 2011 näyttelyarvosteluihin lisätty käyttäytymisen kuvaus on heelereillä lähes poikkeuksetta valinnassa ”käyttäytyy rodunomaisesti lähestyttäessä”.

Vuonna 2011 kennelliitto otti käyttöön näyttelyarvosteluissa tarkennetun merkinnän; Koiran käyttäytymisen arvioiminen. Siinä olevat kohdat ovat, suhtautuminen tuomariin: käsiteltävissä, väistää tai vihainen ja yleisesti: pelokas tai vihainen koirille. Vuosien 2011–2019 välillä heelereillä oli 4 294 näyttelykäyntiä. Merkintä poikkeavasta käytöksestä suhtautumisessa tuomariin annettiin 26 kertaa, 22 eri koiralle. 19 kertaa merkintä ”väistää”, kuusi kertaa merkintä ”vihainen” ja kerran ”pelokas”. Prosentteina tämä on 0,6 % näyttelykäynneistä (vuosina 2011-2014 prosentti oli 0,95%).

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Tarkkaa tietoa populaatioiden luonteiden eroista ei ole saatavilla, koska rodun kotimaassa Englannissa ei heelereiden luonteita testata. Ruotsissa heelereiden luonteita testaan BPH-testillä (Beteende- och personlighets-beskrivning hund / käyttäytymis- ja persoonallisuuskuvaukseen koiraa), joka ei ole käytössä Suomessa. Vuosina 2012-2020 on avelsdata-tietokannan mukaan BPH-kuuvaukseen osallistunut 84 koiraa ja MH-luonnekuvaukseen seitsemän koiraa. Suuria eroja ei saatavilla olevien kansainvälisten tietojen ja tuotintuotien testauksen mukaan ole havaittavissa.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Heeler on ollut maatilojen pieni yleiskoiria. Rotumääritelmän mukaisesti rodun käyttötarkoitus on karjakoiria, jolla on myös terrierimäisiä piirteitä kani- ja rottajahdissa. Karjakoirana heeler on käyttökelpoinen nautakarjan siirtäjänä ahtaissa tiloissa ja isompien paimenkoirien apulaisena. 1800-luvulla heeler-tyypiset matalajalkaiset koirat toimivat karjanajajien ja suurempien paimenkoirien apuna kaupunkiolosuhteissa siirrettäessä karjaa, poneja ja lampaita satamasta teurastamoihin. Nopealiikkeiset pikkukoirat ajoivat eläimiä eteenpäin kapeilla kaduilla näykkimällä niitä kintereisiin (heel). Koirat osasivat väistää potkuja painautumalla litteäksi, jolloin potkut menivät niiden yläpuolelta ohi. Koirat juoksivat myös ruuhkien halki sulkemaan sivukadut, käännyttivät haukkumalla karjan oikealle reitille, sekä auttoivat eläinten hallinnassa sisätiloissa. Karjan ja ponien lisäksi heelerit ovat paimentaneet myös lampaita, ankkoja ja kanoja. Kyseiset työt ovat vaatineet koirilta tervettä rakennetta, kestävyyttä sekä rohkeaa ja itsevarmaa luonnetta.

Köyhien maalaisten monitoimikoirina heelerit pitivät huolta myös maatilojen rottien ja hiirien sekä tuholintujen karkotuksesta. Tarpeen tullen heeleriä käytettiin myös apuna pienriistan metsästyksessä, kuten kaniinien pyynnissä. Eräiden tietojen mukaan salametsästäjät käyttivät niitä jäniskoirina, jotka tarvittaessa saattoi piilottaa vaikka taskuun. Heelerit toimivat myös riistan jäljestäjinä ja niistä saattoi olla apua jopa kalastuksessa matalassa vedessä. Yksi heelerin tehtävistä oli avustaa kilpahevosten hoidossa pitämällä niille seuraa karsinoissa. Heelerit olivat myös tehoikkaita pihavahteja ilmoittaen haukkumalla vieraiden saapumisen. Lisäksi ne olivat erinomaisen palvelualltita ja uskollisia seuralaisia sekä oivia pieniä sängyn lämmittäjiä.

Tehtäväkentän ollessa näin laaja, on arvattavissa, että yksi ja sama koira ei välttämättä ole kaikkeen pystynyt, vaan eri tehtäviin on hyödynnetty eri yksilöiden taipumuksia. Nämä ominaisuudet ovat säilyneet heelereissä tähän päivään saakka.

Käyttöominaisuuksien käyttö tänä päivänä ja niiden säilyttäminen ja tarkoitus

Rotu on yleisvaikutelmaltaan pieni, vankkarakenteinen, valpas ja toimielias. Alkuperäisessä työssään maataloilla Suomessa toimii muutama koira, lähinnä nautojen siirtelijänä ahtaissa tiloissa, kuten karsinoin tai lypsyasemalle. Rodun kotimaassa Englannissa maataloilla työskentelevä heeler on yhä harvinaisempi näky.

Maatalon pienen monitoimikoiran käyttöominaisuuksia pyritään säilyttämään tarkkailemalla ja testaamalla luonteen ominaisuuksia ja panostamalla terveeseen ja toiminnalliseen rakenteeseen sekä kannustamalla koiranomistajia eri harrastuslajien pariin. Ihmisten lähellä pysyvällä aktiivisella pienellä koiralla on paikkansa myös nykymaailmassa.

Paimentaminen

Eri puolilla Suomea paimenkoirakouluttajien luona järjestetyillä paimennuspäivillä on käynyt ainakin toistasataa heeleriä herättelemässä paimennusvaistojaan nautojen tai lampaiden luona. Heelereitä itsekkin omistava paimennustuomari Kaisa Hilska arvioi, että paimennusta lähinnä lampailla kokeilleista heelereistä n. 10 % ei ole osoittanut erityistä kiinnostusta lampaisiin, n. 60 % on osoittanut kiinnostusta ajaa lampaita edellään ja n. 30 % on kiinnostunut ajamaan lampaita edellään ja on osoittanut kykyä tehdä flankkikaarta, jolloin koira kiertää lampaita niiden pakoetäisyyden ulkopuolella siirtyen oikeaan paikkaan ja ajaa ne liikkeelle. Paimennusta kokeilleiden heelereiden joukosta löytyy myös koiria, joilla on ollut selvää pyrkimystä tasapainoon ja lauman kuljettamiseen hallitusti.

Hilskan mukaan heelerin pitkäjännitteisyys ei kuitenkaan yleensä riitä keskittymiskykyä vaativaan paimennustyöhön, vaan ne ovat parhaimmillaan innokkaina piha- ja tupakoirina jotka voivat tarvittaessa kulkea navetalla ja lampolassa avustamassa työnteossa.

Kokeet

Heeleri on pieni monitoimikoira, jonka kanssa voi harrastaa monenlaisia lajeja. Kisaamiseen ja kokeisiin soveltuvaa harrastuskoiraa haluavan tulee ottaa huomioon, että heelereiden koulutettavuudessa on paljon

hajontaa. On täysin itsenäisiä luonteita, erittäin kontaktinhaluisia yksilöitä ja kaikkea siltä väliltä. Keskimäärin heeler oppii nopeasti, kyllästyy saman toistamiseen helposti ja soveltaa osaamistaan parhaaksi katsomallaan tavalla (ovat taitavia ketjuttamaan asioita). Heelereissä on jonkin verran häiriö- ja ohjaajaherkkyttä sekä impulsiivisuutta, jotka tuovat lisähaastetta kouluttamiseen. Kun palkkio on nopeasti ja helposti saatavilla, heelerin motivoituminen on helppoa. Mitä enemmän ja pidempään palkkion eteen on työskenneltävä, sen haastavampaa on motivaation säilyttäminen. Harjoitusten vaikeutuessa ja palkkioitiheyden sekä motivaation laskiessa suoritusvarmuus kärsii, mikä näkyy kilpailumenestyksessä. Toisaalta osa heelereistä kiihtyy palkkion tavoittelemisesta niin paljon, että vire nousee liian suureksi, eikä tehtävien suorittaminen sen takia onnistu. SLHY:n käyttäytymiskyselyyn vastanneista (121 vastausta) 10% ilmoitti, että koulutettavuutta hankaloittavat mm. motivoitumiongelmien, turhautuminen, häiriöherkkyys ja se, että koira ei kestä toistoja.

Heelereiden koe, kilpailu ja testikäynnit vuosina 2010-2020.

KOKEET, KILPAILUT JA TESTIT	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yht.
Agility	278	356	452	499	462	338	426	266	406	357	193	4033
Rallytoko					11	55	55	38	42	48	27	276
Tottelevaisuuskoe	19	18	25	34	21	13	28	16	7		8	189
Luonnetesti	8	18	29	26	10	17	15	11	23	15	14	186
MH-luonnekuvaus	10	10	11	8	18	18	17	14	13	21	4	144
Metsästyskoirien jäljestämiskoe	1		4	2	9	6	7	7	4	2		42
Koiratanssi					1	1	3	3	7	5		20
Käyttäytymiskoe	2		3		3	2	1	2	1		1	15
Jalostustarkastus								13				13
Koiratanssi-vapaaohj.					1	1	4	3		1	1	11
Paimennustaipumuskoe										2	6	8
Vesipelastus									1	2		3
Nosework											2	2
Yhteensä	318	402	524	569	536	451	556	373	504	453	256	4942

VALIOT	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yht.
Jäljestämisvalio								1				1
Agilityvalio									2		1	3
Agility hyppyvalio									1	1		2
Koiratanssivalio - HTM										1		1
Yhteensä								1	3	2	1	7

Agility

Agilityssä (AGI) ensimmäinen heeler nähtiin radalla vuonna 1995. Tähän mennessä (12/2020) heelereitä on startannut agilitykilpailuissa 5 238 kertaa. Kaksi heelerä on saavuttanut sekä agility- (FI AVA) että hyppyvalion arvon (FI AVA-H) ja yksi heelerä agilityvalion arvon (FI AVA). Heelereitä on osallistunut myös arvokilpailuihin, mm. SM- ja Piirimestruuskilpailuihin.

AGILITY	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
starttia	278	356	452	499	462	338	426	266	406	357	193	4033
eri koiraa	27	25	28	30	29	34	32	25	28	32	20	

Koiratanssi

Koiratanssi (KT) on ollut virallinen koemuoto vuodesta 2010. Lajissa on kilpaillut yksi heelerä, jonka ensimmäinen tulos on vuodelta 2014 ja joka on saavuttanut koiratanssivalion arvon (FI KTV) vuonna 2019.

Käyttäytymiskoe

Käyttäytymiskokeen (PAKK) on suorittanut 20 heelerä, joista 18 on läpäissyt kokeen hyväksytysti, saaden koulutustunnuksen BH.

Metsästyskoirien jäljestämiskoe

Metsästyskoirien jäljestämiskokeet (MEJÄ) avautuivat kaikille roduille vuonna 2007 ja samana vuonna myös ensimmäinen heeler osallistui kokeeseen. Tähän mennessä (12/2020) mejä kokeissa heelereitä on kilpailtu 52 kertaa. Kaksi heelerä on saavuttanut jäljestämisvalion arvon (FI JVA) vuosina 2008 ja 2017.

MEIÄ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
starttia	1	0	4	2	9	6	7	7	4	2	0	42
eri koiraa	1	0	2	2	4	6	4	5	3	1	0	

Nosework

Nosework (NW) koe virallistui vuonna 2020 ja samaisena vuonna yksi heeler on tehnyt lajissa kaksi tulosta.

Paimennustaipumuskoe

Paimennustaipumuskokeissa (PAIM-T) on käynyt vuonna 2019 kaksi heelerä ja vuonna 2020 kuusi heelerä. Seitsemän näistä läpäisi taipumuskokeen ja yksi ei läpäissyt.

Rallytoko

Rally-tokosta (RT) tuli virallinen koemuoto vuonna 2014. Ylimmässä eli mestariluokassa on kilpaillut kolme heelerä, joista kaikki ovat saavuttaneet koulutustunnuksen RTK4. Voittajaluokan koulutustunnus RTK3 on neljällä heelerillä, Avoimen luokan koulutustunnus RTK2 on 12 heelerillä ja Alokasluokan koulutustunnus RTK1 on 26 heelerillä. Yhteensä rallytokossa heelerit ovat kilpailleet 276 kertaa (12/2020).

Rallytoko	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
starttia					11	55	55	38	42	48	27	276
eri koiraa					6	16	17	15	15	13	10	

Tottelevaisuuskoe

Tottelevaisuuskokeissa (TOKO) ensimmäiset heelerit kilpailivat vuonna 2003. Korkeimpaan luokkaan erikoisvoittajaluokkaan (EVL) on yltänyt kaksi heelerä. Yhteensä tokossa heelerit ovat kilpailleet 283 kertaa (12/2020).

TOKO	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
starttia	19	18	25	34	21	13	28	16	7	0	8	189
eri koiraa	9	7	8	8	7	4	10	10	4	0	3	

Vepesipelastus

Vesipelastuksen (VEPE) soveltuvuuskokeen on läpäissyt yksi heeler vuonna 2018, ja samainen koira on kilpaillut alokasluokassa kaksi kertaa vuonna 2019.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Parilla heelerillä on suorituksia pelastuskoirakokeista ja yksi on toiminut Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) hälykoirana. Kaksi koira on koulutettu kuulokoiriksi. Joitain koiria toimii etsijäkoirina ja useita heelereitä toimii Kennelliiton hyväksyminä Kaverikoirina. Heelereitä käytetään myös avustajina sosiaalipedagogisessa lapsi- ja nuorisotyössä sekä työnohjauksessa.

Luonteen muutokset viimeisen 10-15 vuoden ajalla

Heelerin luonteesta ja käyttöominaisuuksista kertovat parhaiten luonnetesti ja MH-luonnekuvaus sekä jalostustarkastuksen käyttäytymisosoio. LT ja MH ovat myös ne testimuodot, joista on tietoa eniten ja pidemmältä aikaväliltä. Koekäyntien määrä ja lajien lisääntyminen merkitsee ainakin, että omistajat kokevat heelerin luonneominaisuudet harrastuskäyttöön sopiviksi. Vuoden 2020 taulukot eivät Covid-19 pandemian aiheuttamien peruutusten vuoksi ole määrällisesti vertailukelpoisia.

Luonnetestistissä on otettava huomioon se, että vuonna 2014 otettiin käyttöön uusi laajennettu arvosteluasteikko, joten uudet ja vanhat tulokset eivät ole kaikilta osin suoraan verrannollisia, suuret prosentuaaliset muutokset taulukossa johtuvat nimenomaan uuden ja vanhan arvosteluasteikon eroista. Jalostuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota koirien riittävään toimintakykyyn, hermorakenteeseen, luoksepäästävytyteen ja laukauspelottomuuteen. Toimintakyvyn, hermorakenteen sekä luoksepäästävytyden suhteen enemmistö testatuista heelereistä sijoittuu ihannetulokseen. Ei toivottuja tuloksia näissä osioissa oli noin 1-4% koirista osiosta riippuen. Laukauspelottomuudessa laukausvarmojen osuus on hieman laskenut (-3,9%), mutta samoin on laukaualttiidenkin (-9,1%). 47,9% testatuista heelereistä on saanut tuloksen laukausvarma.

MH-luonnekuvauksissa ei merkittäviä muutoksia ole nähtävissä, kun verrataan kuusivuotiskausia keskenään. Suurimmassa osassa osioista heelerit asettuvat ihanne- tai neutraaliin tulokseen. Viimeisten vuosien aikana kontaktinotto testinohjaajaan ja yhteistyöhalukkuus ovat lisääntyneet, vieheen jahtaaminen ja leikkiminen eivät edelleenkään heelerinä keskimäärin kiinnosta ja pelkoreaktiot eri osioissa ovat pysyneet suhteellisen alhaisina. Ääniherkkyys ei ole räminäosiolla lisääntynyt, ja laukauksissakin ihannetuloksen saaneiden koirien määrä on hienoisessa kasvussa. Kuitenkin kaikenkaikkiaan 18,6% heelereistä saa laukauksissa ei-toivotun tuloksen, joten ääniherkkyyteen tulee edelleen kiinnittää huomiota.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen tänä päivänä

Omana rotunaan Lancashire Heeler on vakiintunut hyvin myöhään ja rodussa on selkeästi nähtävissä monelta suunnalta tulleet vaikutteet. Rodulle on tyypillistä epäyhtenäisyys niin ulkomuodossa kuin luonteessakin. Yhtäläillä heelereitä ovat terrierimäiset yksilöt, joille nenätyö ja mahdollisuuden saatessaan pienriistan jahtaus menee kaiken muun edelle, kuin myös on kontaktihakuiset ja helposti motivoitavat paimenkoiratyyppit. Vahtiominaisuuksia löytyy lähes poikkeuksetta joka heeleriltä; turhaan reviiiritietoisuuteen tulee puuttua. Arvokas heelerin tehtävä on aina ollut myös seurakoiran virka, kivisten englantilaisten maalaistalojen sängynlämmittäjä on käyttökelpoinen myös meillä pohjolassa. Kaikki edellä mainitut ominaisuudet saattavat löytyä myös samasta yksilöstä. Kaikille heelereille tulee olla leimallista rohkeaa, iloinen, omistajaansa kiintynyt ja sekä ihmisten että toisten koirien ja eläinten kanssa yhteistyöhön kykenevä luonne. Heelerin hankintaa harkitsevan on hyvä huolella perehtyä tulevan pentunsa vanhempien luonteisiin ja huomioida kasvattajan kanssa yhdessä pentueen sisäiset luonne-erot. Näin on suurimmat mahdollisuudet saada juuri sen tyyppinen koira, jonka käyttäytymistarpeet sopivat tuleviin olosuhteisiin ja harrasteisiin.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Käyttäytymiskysely

SLHY jalostustoimikunta on kartoittanut heelereiden terveyttä ja luonneominaisuuksia terveys- ja käyttäytymiskyselyn avulla vuodesta 2006 alkaen, kysely uudistettiin ja ajanmukaistettiin vuonna 2009 ja päivitettiin taas 2018. Uudistettu käyttäytymisosoio on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä luonnetestituomari Auli Kimingin kanssa. Kyselyssä on selvitetty heelereiden luoksepäästävyttä, rohkeutta toimia itsenäisesti, saalistuskäyttäytymistä, keskittymiskykyä, toimintahalukkuutta, selviytymistä stressitilanteissa, haukku- ja ääniherkkyttä, koulutettavuutta, käsiteltävyyttä sekä vahtimistaipumusta sopeutettuna arjen tilanteisiin.

Seuraavaksi on lyhyesti avattu käyttäytymiskyselyn vastauksia. HUOM! Luvut ovat vain kyselyn vastauksista (121 kpl) koottuja, eivätkä näin ollen kerro koko Suomen heelerkannan tilanteesta. Kaikki vastaukset on avattu lopussa olevassa liitteessä 6.

Kyselyn perusteella keskiverto heeler on kohtuullisen avoin, keskittymis- ja rauhoittumiskykyinen, helposti koulutettava, reipas ja suhteellisen rohkea sekä selviytyy stressitilanteista yleensä hyvin. Vastaajat ovat lähes poikkeuksetta arvioineet arjen olevan heelerin kanssa helppoa, sillä se tulee pääosin toimeen muiden koirien sekä lasten kanssa eikä yksin jääminen työpäivän ajaksi aiheuta juurikaan ongelmia.

Kuitenkin kyselyn perusteella on tullut esiin myös muutamia ongelmakohtia, joihin tulisi kiinnittää huomiota jalostuksessa. Esimerkiksi ääniherkkyttä ilmenee rodussa jonkin verran, kyselyn ääniherkkyys – osion 118:sta vastauksesta 39% on jotain muuta kuin ”ei reagoi pelokkaasti”. Herkästi tai kohtuullisen herkästi haukkuvia koiria oli kyselyyn vastanneista 81%:lla. Nyky-yhteiskunnan vaatimuksia ajatellen haukkuherkkyyden taso on syytä huomioida jalostusvalinnoissa.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Kohdassa 4.3.4 Lisääntyminen, käydään lävitse myös lisääntymiskäyttäytyminen. Yleensä heelernartut ovat helppoja astutettavia. Uroksilla esiintyy jonkin verran heikkoutta libidossa, joka ilmenee astumisvaikeuksina - kiinnostusta olisi, mutta ei aivan loppuun saakka. Heelernartut ovat yleensä hyviä emiä.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Tietyt heelereillä esiintyvien sairauksien aiheuttamat kiputilat (silmäsairaudet, tuki ja liikuntaelinsairaudet) saattavat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen ja ilmetä esim. aggressiivisuutena, pelkoina tai haluttomuutena.

4.2.7. Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Varautuneisuus, puutteet hermorakenteessa ja toimintakyvyssä, ääniherkkyys sekä herkkähaukkaisuus.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Lancashire heeler on rohkea ja energinen mutta myös herkkä koira, jota tulee kohdella määrätietoisesti, mutta oikeudenmukaisesti. Kasvattajien ja pennunostajien tulee koiravalintaa tehtäessä ottaa huomioon rodun luonneominaisuudet ja mahdolliset koulutushaasteet.

Jalostuskoiria tulee tarkastella kriittisesti luonteen osalta. Jalostuskoirat ja mahdollisuuksien mukaan myös kotikoirat tulisi mitata luonteeltaan jollakin Kennelliiton luonnemittarilla (LTE, MH tai jalostustarkastuksen luonneosio) ja hyödyntää niiden tuloksia jalostusvalinnoissa.

Omistajan kannalta luonteen testaaminen on helppoa, koska testeihin ei tarvitse harjoitella millään tavalla. Testeissä toimihenkilöt kertovat kuinka ohjaajan tulee toimia. Lisäksi testit ovat hyvin kohtuuhintaisia (alle 100€).

Yhdistys on vuosien saatossa panostanut omien toimihenkilöiden kouluttamiseen ja testien järjestämiseen. Tätä toimintaa yhdistys ja jalostustoimikunta tukevat vahvasti myös tulevaisuudessa. Kun yhdistyksen omia luonnetta kuvaavia testejä on järjestetty, ovat ne lähes poikkeuksetta olleet täynnä oman rotumme edustajia. Jatkossa toivotaan koiria luonnetta testattavan edelleen mahdollisimman laajasti ja testeihin kannustetaan mukaan myös tavallisia kotikoiria, jotta suomalaisten heelerien luonneominaisuuksista saadaan mahdollisimman todenmukainen kuva.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Lancashire heelereiden PEVISAn ensimmäinen kausi oli 1.1.2007–31.12.2011

Toinen kausi oli 1.1.2012–31.12.2016

PEVISA-ohjelmaan lisättiin perinnöllinen katarakta 1.1.2010, ja GDR ja TDR 1.1.2017. Lisäksi 1.1.2017 muutettiin silmätarkastuksen voimassaoloa 6 kuukaudesta 12 kuukauteen.

PEVISA-ohjelman muutokset 1.1.2022

Lisätään silmäsairauksien listaan Iris Hypoplasia ja M + MOA (mikro-ophtalmia + multiple ocular anomalies) Lisätään polvituloksiin raja-arvot: Polvitutkimuksessa tuloksen 1 saaneelle koiralle käytetään vain tuloksen 0 saanutta koiraa. Tuloksen 2-4 saaneita koiria ei käytetä jalostukseen.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt viat ja sairaudet

Pentujen vanhemmista on astutushetkellä voimassa olevat

1. virallinen polvitutkimuslausunto: koiran on oltava tutkimushetkellä täyttänyt 12kk. Alle 3-vuotiaana tehty polvitutkimustulos on voimassa kaksi vuotta ja yli 3-vuotiaana tehty tutkimus koiran eliniän. Polvitutkimuksessa tuloksen 1 saaneelle koiralle käytetään vain tuloksen 0 saanutta koiraa. Tuloksen 2-4 saaneita koiria ei käytetä jalostukseen. (1.1.2022 alkaen) koiralle käytetään vain tuloksen 0 saanutta koiraa. Tuloksen 2-saaneita koiria ei käytetä jalostukseen. (1.1.2022 alkaen)
2. virallinen silmätutkimuslausunto; lausunto on voimassa 12 kk. Jalostuksesta poissulkevat silmäsairaudet ovat
 - linssiluksaatio (PLL)
 - linssiluksaatio epäilyttävä
 - PRA
 - PHTVL/ PHPV asteet 2-6
 - perinnöllinen katarakta
 - CEA coloboma ja ablaatio
 - GRD ja TRD
 - Iris Hypoplasia (1.1.2022 alkaen)
 - M + MOA (mikro-ophtalmia + multiple ocular anomalies (1.1.2022 alkaen)

Silmäsairaudet

Lancashire heelereiltä löytyy silmistä monenlaisia muutoksia, joista osalla ei ole merkitystä koiran näkökykyyn. Pahimmillaan löytyy myös vakavia sokeuttavia silmäsairauksia.

Suomessa syntyvät heelerpentueet silmätarkastetaan yleensä pentuina ennen luovutusta. SLHY:n sitoumuskasvattajien pentueet silmätarkastetaan aina 6-8 viikon iässä.

Vuosina 2010-2020 silmätarkastamatta jäi 18 pentuetta, mikä on 7 pentuetta enemmän kuin edellisellä 10v. tarkastelujaksolla 2004-2014. Silmätarkastamattomien pentueiden määrää nostaa muutama yksittäinen sitoumuskasvattajasopimuksen ulkopuolella toimiva kasvattaja. Viime vuosina pentueita on jätetty tarkastamatta myös muutaman ilman kennelnimeä pentueita teettäneiden toimesta sekä kaksi kasvattajaa jotka ovat teettäneet toistaiseksi vain yhden pentueen ovat jättäneet pentueensa silmätarkastamatta.

Silmätarkastusaktiivisuus vuosina 2000-2019 on ollut kiitettävää luokkaa, 94 prosenttia rodun koirista on tutkittu vähintään kertaalleen ainakin pentuina ja vakavimpien sairauksien osalta tarpeelliset koiran vuosittaiset tutkimukset ovat hyvin yleisiä.

Seuraavan taulukon diagnoosit koskevat aikuisena, yli vuoden ikäisenä, tehtyjä silmätarkastuksia.

Pentutarkastuksissa on toistaiseksi tehty lähinnä PPM-löydöksiä, joista osa häviää kun koira aikuistuu.

Pentutarkastuksissa on löydetty CEA-muodoista vain yksi coloboma/ablaatio jota ei havaittu koiralla enää uusintatarkastuksessa joka tehtiin yli vuoden ikäisenä.

TaulukotSuomalaisten lancashire heelerien silmätarkastukset ja diagnoosit **2000 - 08/2020**

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2000	10	9	90 %	8	89 %
2001	14	12	86 %	10	83 %
2002	33	31	94 %	23	74 %
2003	46	46	100 %	37	80 %
2004	35	34	97 %	24	71 %
2005	45	44	98 %	31	70 %
2006	74	70	95 %	43	61 %
2007	73	73	100 %	50	68 %
2008	79	70	89 %	40	57 %
2009	60	55	92 %	36	65 %
2010	129	125	97 %	100	80 %
2011	91	87	96 %	74	85 %
2012	112	107	96 %	91	85 %
2013	85	76	89 %	64	84 %
2014	130	121	93 %	106	88 %
2015	121	118	98 %	96	81 %
2016	88	80	91 %	69	86 %
2017	121	117	97 %	87	74 %
2018	123	109	89 %	90	83 %
2019	112	99	88 %	90	91 %
9/2020	94	60	64 %	59	98 %

Diagnoosi	Esiintymiä
CEA, ei todettu	111
CEA, ablaatio/vakava muutos, todettu	1
CEA, coloboma, todettu	4
Distichiasis, epäilyttävä	1
Distichiasis, todettu	119
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	1217
Ektooppinen cilia, todettu	3
Eversio palp. III, todettu	2
Iris hypoplasia, todettu	3
Kaihin laajuus, laaja	2
Kaihin laajuus, lievä	9
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	6
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu	1
Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä	3
Kortikaalinen katarakta, todettu	22
Lasiaisen rappeuma, epäilyttävä	7
Lasiaisen rappeuma, todettu	25
Linssiluksaatio, epäilyttävä	17
Linssiluksaatio, todettu	15

Diagnoosi	Esiintymiä
Muu iris sairaus, todettu	1
Muu perinnöllinen silmänsairaus, todettu	1
Muu verkkokalvon sairaus, epäilyttävä	1
Muu verkkokalvon sairaus, todettu	2
Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	8
Nukleaarinen katarakta, todettu	2
Näköhermon coloboma, todettu	3
Näköhermon vajaakehitys / mikropapilla, todettu	2
PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin	24
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	26
PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	16
Pienisilmäisyys, todettu	2
Posterior polaarinen katarakta, todettu	8
PPM, diagnoosi avoin	96
PPM, todettu	8
PPM, iris-iris, diagnoosi avoin	1
PPM, iris-iris, todettu	77
PPM, iris-linssi, todettu	1
PRA, epäilyttävä	3
PRA, todettu	2
Punktaatti katarakta, todettu	1
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	17
RD, diagnoosi avoin	3
RD, geografinen, todettu	4
RD, multifokaali, todettu	7
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, todettu	4
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	8
Silmämuutosten vakavuus, lievä	102
Silmämuutosten vakavuus, vakava	6
Trichiasis, todettu	2
Ulkomainen silmätutkimus, ei ECVO-tasoinen, sairaus todettu	1
Vilkkuluomen rauhasen esiinluiskahdus, operoitu	1

Linssiluksaatio (PLL), lasiaisen rappeuma, CEA, PRA, kaihi, GRD ja TRD ovat heelerillä tavattavia vakavia sokeuttavia silmänsairauksia.

Linssiluksaatiossa (primääri, PLL)

Primaarissa linssiluksaatiossa linssin kiinnityssäikeet rappeutuvat ja linssi vähitellen irtaantuu paikaltaan. Linssin luksoituminen silmän etukammioon aiheuttaa myös silmänpaineen nousua, joka uhkaa näkökykyä nopeasti. Tila on kivulias ja vaatii hoidoksi usein linssin kirurgisen poiston.

Sairaus on perinnöllinen mm. monilla pienillä terriereillä, joilla siihen on olemassa geenitesti. Sairasta koiraa, sen vanhempia ja jälkeläisiä, ei pääsääntöisesti pidä käyttää jalostukseen. Geenitestin tulosten perusteella kantajia ja jopa sairaita koiria voidaan erittäin painavin perustein käyttää jalostukseen geneettisesti terveen kumppanin kanssa.

Lähde: Kennelliitto

(<https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>), haettu 18.1.2021

Suomessa on 2000-08/2020 välisellä ajalla tavattu joko linssiluksaatio tai sen mahdollinen esiaste 40 koiralla. Näistä 15 koiralle on kehittynyt akuutti linssiluksaatio. 25 koiralla on todettu joko lasiaisvuoto tai ne ovat saaneet

diagnoosin ”linssiluksaatio, epäilyttävä”. Linssiluksaatioon sairastuneista koirista suurin osa on operoitu, joko poistaen vioittunut silmä tai linssi. Osalla linssi on korvattu keinolinssillä. Vuoteen 2015 mennessä linssiluksaatioon viittaavan diagnoosin oli saanut 28 koiraa, joista akuutiksi linssiluksaatio oli kehittynyt 11 koiralla. Tarkkailuajanjaksona uusia linssiluksaatiotapauksia on siis tullut neljä lisää.

25 koirasta, joilta on tavattu rappeutunut lasiainen, 10:llä on linssiluksaation esiaste (linssiluksaatio epäilyttävä) ja 6:lla linssiluksaatio. Tämä saattaa merkitä sitä, että heelereillä lasiaisen rappeuma liittyy linssiluksaatioon. Ruotsissa on diagnosoitu 2000-luvulla Avelsdatan mukaan vain yksi linssiluksaatiotapaus.

Linssiluksaatio on levinnyt käytännössä koko lancashire heeler -kantaan. Silmätarkastuskulttuurit vaihtelevat maittain, mm. Ruotsissa ei diagnosoida lasiaisivuotoja ja oletettavasti vain osa sairastuneista koirista tunnetaan.

Animal Health Trust Englannissa on paikallistanut yhden linssiluksaatiota aiheuttavan geenimutaation ja DNA-testi koiran genotyyppin selvittämiseksi tämän tunnistetun mutaation suhteen on ollut käytettävissä vuoden 2009 lokakuusta alkaen. Heelerillä on myös muita linssin irtoamiseen johtavia mutaatioita tai sairauksia, eikä ole täyttä varmuutta ovatko kaikki linssiluksaation ennako-oireet, kuten lasiaisivuoto, aina heelerillä oireita varsinaisesta silmän ripustinsäikeiden heikkoudesta.

Animal Health Trustin kehittämän testin mukaan koiran geneettinen tilanne nyt tunnistetun mutatoituneen geenin osalta voi olla:

- **terve (clear)**, jolloin koira omaa kaksi normaalia DNA-kopiota, eikä kehitä linssiluksaatiota, joka johtuisi tästä tutkitusta mutaatiosta. Ei kuitenkaan voi poissulkea mahdollisuutta, että se kehittäisi linssiluksaation jostain muusta syystä, kuten jonkin toisen, tuntemattoman mutaation vaikutuksesta.
- **kantaja (carrier)**: jolloin koiran perimässä on yksi mutatoitunut ja yksi normaali DNA-kopio. Kantajien enemmistö ei kehitä kliinistä linssiluksaatiota koko elämänsä aikana, mutta pieni prosentti tekee näin. Tällä hetkellä AHT arvioi, että 2-20 % geneettisistä kantajista kehittää kliinisen sairauden, todellinen määrä oletettavasti on lähempänä kahta kuin kahtakymmentä prosenttia. Tällä hetkellä ei tiedetä, miksi jotkut kantajat kehittävät kliinisen sairauden mutta valtaosa ei. Kantajien silmät suositellaan tutkittavaksi virallisesti silmäeläinlääkärillä puolen vuoden-vuoden välein kahden vuoden iästä lähtien, koko elämänsä ajan. Kantaja tulee parittaa vain geneettisesti terveen koiran kanssa.
- **geneettisesti sairastunut (genetically affected)**: jolloin koiran perimässä on kaksi DNA-mutaatiota ja se mitä todennäköisimmin sairastuu linssiluksaatioon elinaikanaan. Geneettisesti sairaiden koirien silmät suositellaan tutkittavaksi virallisesti silmäeläinlääkärillä puolivuositain 18 kuukauden iästä lähtien, jotta linssiluksaation kliiniset oireet havaittaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tämän tunnistetun, linssiluksaatiota aiheuttavan, geenimutaation osalta testattuja koiria on tietojemme mukaan Suomessa, Ruotsissa, Englannissa 2009–2020 yhteensä 3317. Tutkituista terveistä on reilut 81%, kantajia 18% ja geneettisesti sairaita alle 1%.

Taulukko

Tunnetun linssiluksaatiogeenimutaation tiedossa olevat DNA-testitulokset (myös vanhempien tulosten perusteella terveet) 2009/2010–2020. Lähde: Dick Koster.

Maa	Testattu	CLEAR	CLEAR (%)	CARRIER	CARRIER (%)	AFFECTED	AFFECTED (%)
Suomi	1181	996	83,34 %	180	15,24 %	5	0,42 %
Ruotsi	788	703	89,21 %	81	10,28 %	4	0,51 %
Englanti	1348	992	73,59 %	340	25,22 %	16	1,19 %
Yhteensä	3317	2691	81,13 %	601	18,12 %	25	0,75 %

Suomalaisesta 15 heeleristä, joilla on kliinisesti havaittu linssiluksaatio, neljä sairastuneista koirista on geenitestattu tunnetun mutaation suhteen terveiksi (clear), neljä on terveitä vanhempien tulosten perusteella, kolme on geneettisesti sairasta (affected) ja kolmen koiran testitulokset ei ole tiedossa. Suuri osa suomalaisista sairastuneista koirista on siis geneettisesti terveitä tämän testattavissa olevan mutaation osalta, joten niiden linssiluksaation aiheuttaa joku muu vielä tuntematon geeni tai sairaus.

Koska geenitesti kertoo vain osittaisen tiedon koiran mahdollisuudesta sairastua linssiluksaatioon, on edelleen hyvin tärkeää huolehtia heelereiden säännöllisistä silmätarkastuksista ja huomioida tarkastuksissa sairauden ensioireet, kuten iiriksen epänormaali liike, värikalvovärähtely, retinan näkyminen luksoituneen linssin takaa, nesteytynyt lasiainen, joka työntyy silmän etukammioon rihmoina, lasiaisivuoto, uveitti (silmän keskikalvon tulehdus) tai glaukooma (etenkin linssin työnnyttyä etukammioon, anteriorinen luksaatio).

Lasiaisivuoto voi olla myös oma sairautensa, joten diagnoosiin ”linssiluksaatio epäilyttävä” tulee silmästä löytyä

mutakin linssiluksaatioon viittavia muutoksia lasiaisvuodon lisäksi.

Lasiaisen rappeuma (vitreous degeneration, morbi corporis vitrei).

Lasiaisen rappeumaa tavataan mm. italianvinttikoiralla, whippetillä ja monilla pienillä roduilla. Lasiainen on normaalisti geelimäinen rakenne, jossa iän myötä hiljalleen tapahtuu vettymistä ja tiivistymien muodostumista. Sairautena rappeumaa pidetään silloin kun se tapahtuu epänormaalin nuorena ja nopeasti.

Lasiaisvuoto tarkoittaa rappeutuneen lasiaisen vuotoa etukammioon.

Pitkälle edenneeseen rappeumaan voi liittyä mm. verkkokalvon irtoamisriski. Raja normaalin ja sairaalloisen rappeuman välillä on jossain määrin häilyvä eikä sairauden periytymismallia ole voitu vahvistaa. Sairaita yksilöitä voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen (kumppani mielellään terve).

Lähde: Kennelliitto:

(<https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>), haettu 18.1.2021

Suomessa on toistaiseksi diagnosoitu heelereillä 25 lasiaisen rappeumaa ja se näyttäisi liittyvän kiinteästi diagnosoituihin linssiluksaatiotapauksiin. Edellisellä tarkastelujaksolla lasiaisen rappeumaa oli todettu 13 kappaletta, lisääntyneet määrät liittyivät isolta osin myös heelerpopulaatiomme vanhenemiseen.

Collie eye anomaly (CEA)

CEA on ryhmä perinnöllisiä, synnynnäisiä, etupäässä silmänpohjan suonikalvon (koroidea) ja kovakalvon (sklera) vajaakehityksestä tai kehityshäiriöstä johtuvia muutoksia. Muutokset nähdään silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa verkkokalvolla ja näköhermon päässä. Tämä syndrooma esiintyy pääasiassa collien sukuisilla koirilla, mutta sitä on todettu myös muilla roduilla.

CRD tai CH on silmänpohjan suonikalvon synnynnäinen vajaakehitys (osa CEA-sairaussyndroomaa), joka saattaa peittyä pigmentillä yli 10-viikkoisilla sairailta pennuilla. Siksi on erityisen tärkeää, että colliesukuisilla ja muilla roduilla, joilla on todettu CEA:ta, pennut tutkitaan ensimmäisen kerran jo alle 10-viikkoisena. Lievä CRD/CH ei olennaisesti heikennä silmien näkökykyä. CRD/CH-muutokset eivät etene. CRD/CH-sairasta koiraa voi käyttää jalostukseen mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa.

Näköhermonpään coloboma eli näköhermon pään halkio aiheutuu synnynnäisestä, puutteellisesta, sikiöaikaisen näköhalkion sulkeutumisesta. Coloboma on myös osa CEA-sairaussyndroomaa. Suuri näköhermonpään coloboma heikentää selvästi silmän näkökykyä. Lisäksi suuri coloboma saattaa aiheuttaa verkkokalvon irtauman (ablaatio), joka sokeuttaa silmän. Coloboma ja ablaatio -sairasta koiraa ei pidä käyttää jalostukseen.

Lähde: Kennelliitto

(<https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>), haettu 18.1.2021

Suomessa heelereillä on vuoteen 2019 mennessä diagnosoitu neljä colobomaa, muita CEA-muotoja ei ole toistaiseksi havaittu. Ruotsissa on tehty 11 (5) colobomadiagnoosia ja 12 (8) CH/CRD diagnoosia.

CEA-sairauden lievimmän asteen eli CH/CRD:n paljastava geeni on paikallistettu ja koiran geenitestäminen CH/CRD:n suhteen on mahdollista. Ruotsissa coloboma-tapaukset ovat siis yleisempiä kuin Suomessa.

Perinnöllinen harmaakaihi eli hereditaarinen katarakta

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditaarinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssin samentuminen on täydellinen. Jos kaihiasamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua.

Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn.

Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä.

Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset (mm. sileäkarvaisen noutajan etu Y-sauman pistemäiset kaihimuutokset), joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Lähde: Kennelliitto
(<https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>), haettu 18.1.2021

Suomessa on tehty vuosina 2000-8/2020 35 kaihilöydöstä, joista osa on eri kaihidiagnooseja samoilla yksilöillä ja yhdeksän epäilystä. Ruotsissa on 2000 luvulla diagnosoitu 22 eri tyyppistä kaihidiagnoosia joista osa on luokiteltu ei perinnölliseksi, siellä kaihilöydöksistä suurempi osa tehty 1990-luvulla, 2000-luvulla tapauksia on ollut hieman vähemmän. Ruotsalaisten koirien vaikutus kantaamme on suuri, joten kaihin suhteen on syytä olla varuillaan.

Vähämerkityksellinen kaihi

Silmälausuntolomakkeessa on diagnoosi "muu katarakta", jota käytetään kun kyseessä on sellainen perinnöllinen kaihimuoto, jonka merkitys koiran kannalta on vähäinen. Diagnoosi ei millään rodulla rajoita koira käyttöä jalostukseen, mutta diagnoosin saanut koira on suositeltavaa parittaa kaihin suhteen terveen yksilön kanssa. Joillakin roduilla tervettä parituskumppania edellytään myös PEVISA-ohjelmassa. Jalostustietojärjestelmään diagnoosi kirjataan muodossa "muu vähämerkityksellinen katarakta".

Lähde: Kennelliitto

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma

PRA (progressiivinen retina atrofia) eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia.

PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen.

Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy epänormaaliin näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua.

Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujenkin surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen pupilliin.

PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokea koira voi pärjätä erittäin hyvin. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia.

PRA-sairasta koira ei saa käyttää jalostukseen. Geenitestillä kantajaksi todettua koira voidaan käyttää jalostukseen geneettisesti terveen kumppanin kanssa.

Lähde: Kennelliitto
(<https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>), haettu 18.1.2021

Suomessa heelereillä on diagnosoitu kaksi PRA-tapausta ja Ruotsissa yksi.

RD (retinan dysplasia)

Verkkokalvon kehityshäiriö (retinal dysplasia, RD) jaetaan kolmeen muotoon. Lievimmässä, multifokaalissa RD:ssä (mRD) muutokset ovat pieniä, yksittäisiä tai lukuisia poimuja verkkokalvolla. Muutokset pysyvät yleensä ennallaan ja niiden merkitys koiralle on hyvin vähäinen. mRD -koiria voi käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa

Geograafisessa RD:ssä (gRD) muutos on laajempi ja yleensä melko keskellä silmänpohjaa, jolloin sillä voi olla vaikutusta näkökykyyn. Muutokseen liittyy myös paikallista verkkokalvon ohentumista ja joskus myös irtaamaa. ECVO:n suositusten mukaan gRD:n tulisi sulkea koira jalostuksesta ainakin seuraavilla roduilla: samojedinkoira, labradorinnoutaja ja englanninspringerspanieli. Näillä roduilla muutoksiin saattaa liittyä merkittävää näkökyvyn heikkenemistä.

Useilla roduilla on tällä hetkellä PEVISA-ohjelmassaan rajoitus, joka sulkee gRD-koirat pois jalostuskäytöstä. Rotujärjestöt voivat halutessaan esittää lievennystä rajoitukseen. Kennelliitto suosittelee, että gRD-koiria käytetään jalostukseen vain terveen parituskumppanin kanssa.

Vakavin muoto (ns. totaali RD, tRD) on onneksi harvinaisin. Siinä verkkokalvon kehitys on jäänyt merkittävästi kesken eikä se ole kiinnittynyt normaaliin paikkaansa. Silmä on sokea ja siinä on usein muitakin kehityshäiriöitä. tRD -koiria ei pidä käyttää jalostukseen. Eri muodoilla (mRD, gRD ja tRD) ei toistaiseksi ole todistettu olevan geneettistä yhteyttä

Rodusta on Suomessa tavattu 2019 mennessä seitsemän multifokaalia eli lievää ja neljä geograafista eli vakavaa RD-tapausta.

PHTVL/PHPV

PHTVL/PHPV (persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous) tarkoittaa linssiä ympäröivän verisuonituksen ja/tai alkulasisen liiallista kasvua sikiönkehityksen alussa ja vajavaista surkastumista syntymän aikoihin/sen jälkeen. Seurauksena on eriasteisia samentumia linssin takana sekä mahdollisesti myös linssin epämuotoisuutta.

Muutokset on jaettu kuuteen vakavuusasteeseen, joista lievin (aste 1) on onneksi yleisin. Siinä linssin takapinnalla on pieniä pistemäisiä (ei paljain silmin nähtäviä) pigmenttipisteitä / sidekudosplakkeja, joista ei koiralle ole haittaa. Vakavammissa muodoissa (2-6) sidekudosplakki on laajempi (aste 2) ja siihen voi liittyä aktiivista verisuonitusta (aste 3) sekä linssin epämuotoisuutta (asteet 4-6). Vakavampiin asteisiin saattaa liittyä toissijaisia kaihimuutoksia ja nämä yhdessä voivat aiheuttaa merkittävää näköhaittaa ja silmän tulehdusta ja kipua.

Sairaus on selkeästi perinnöllinen dobermannilla ja staffordshirenbullterrierillä, joilla se yleensä ilmenee molemmissa silmissä.

Koiria joilla on 1. asteen muutoksia, voidaan käyttää jalostukseen, mutta kumppanilla ei pidä olla samaa diagnoosia. Vakavampia muotoja (aste 2-6) ei pidä käyttää jalostukseen

Lähde: Kennelliitto

(<https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>), haettu 18.1.2021

PHTVL/PHPV sairauden vakavampia asteita (2-6) on löydetty 16 heelerillä, astetta 1 26:lla koiralla.

M + MOA (Mikro-ophthalmia + multiple ocular anomalies) eli pienisilmäisyys

Mikro-oftalmia eli pienisilmäisyys on perinnölliseksi oletettu silmänsairaus, jossa silmä on puutteellisesti kehittynyt. Silmä on kooltaan normaalia pienempi.

Sairauteen voi liittyä silmän muiden osien kehityshäiriöitä (multiple ocular anomalies), minkä takia silmä voi olla sokea tai huonosti näkevä.

Mikro-oftalmia ja / tai moa -diagnoosin saanutta koiraa ei pidä käyttää jalostukseen.

Pienisilmäisyys -diagnoosin on toistaiseksi saanut 2 heelerää.

Iris hypoplasia (Iris Coloboma)

Synnyynnäinen kehityshäiriö, jossa iris eli värikalvo kehittyy sikiökaudella puutteellisesti. Kehityshäiriö voi olla asteeltaan lievä (iris hypoplasia) jolloin tyypillisesti mustuaisen reunassa iris on normaalia ohuempaa tai se voi olla asteeltaan vakava (iris coloboma) jolloin iriksessä on selvä reikä / puutosalue ja pupillin muoto on epäsymmetrinen eikä pupilli supistu symmetrisesti. Kehityshäiriöön voi liittyä myös silmän muiden osien kehityshäiriöitä.

Lieväasteisen irishypoplasia-diagnoosin saanutta koiraa voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen terveen parituskumppanin kanssa. Vakava-asteisen irishypoplasia-diagnoosin saanutta koiraa ei pidä käyttää jalostukseen.

Iris hypoplasia -diagnoosin on Suomessa saanut kolme heelerää.

Heelereiden silmistä tehtyjä lievempiä löydöksiä ovat PPM (86kpl), distichiasis (119kpl) ja puutteellinen kyynelkanavan aukko (16kpl)

PEVISA: pentujen molemmista vanhemmista tulee olla astutushetkellä voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Silmätarkastuslausunto ei saa astutushetkellä olla 12 kk vanhempi. Koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä, jos sillä on todettu perinnöllinen katarakta, linssiluksaatio, PRA, PHTVL/PHPV sairauden aste 2-6, CEA/coloboma, CEA/ablaatio, GRD tai TRD. Myöskään linssiluksaatio epäilyttävä -tuloksen saaneen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

1.1.2022 lähtien jalostuksesta poissulkeviin sairauksiin lisätään Iris hypoplasia ja M+ MOA (mikro-ophthalmia + multiple ocular anomalies) eli pienisilmäisyys.

Polvet

Patellaluksaatio

Lancashire heelereillä esiintyy monien muiden kondrodystrofisten eli matalajalkaisten rotujen tapaan patellaluksaatiota eli polvilumpion sijoiltaanmenoa. Vaiva on yhteydessä polvinivelen epämuotoiseen rakenteeseen. Suorat polvikulmaukset ja väärät raaja-asennot, kuten sisään- tai ulospäin kääntyneet sääret sekä lyhytraajaisuus altistavat patellaluksaatiolle. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika.

Sairauden asteet ovat seuraavat:

- Aste 0; Ei muutoksia
- Aste 1, polvinivel on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen. Lumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt.
- Aste 2, polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierrettäessä) ja pysyy poissa telaurasta, kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibia) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin (pienet koirat).
- Aste 3, polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluun on kiertynyt jopa 30-60 astetta.
- Aste 4, polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa on kiertynyt jopa 90 astetta.

Patellaluksaatiota sairastavia koiria löytyy kaikista maista, joissa heelerikanta on muutamaa yksilöä suurempi. Vuoden 2019 loppuun mennessä Suomessa on 2000-luvulla syntyneistä heelereistä tutkittu polvien osalta virallisesti 1078 eli 68 prosenttia koirista, tutkimusprosentti parantunut edellisen tarkastelujakson 59 prosentista.

Tutkituista koirista 10%:lla on 1-asteen, 3%:lla 2-asteen ja 0,16%:lla 3-asteen muutoksia. Kennelliiton jalostustietojärjestelmän mukaan on patellaluksaatio operoitu 7 koiralta. Heelereiden terveystaulukkoon on ilmoitettu tiedot 32 heelerin patellaoperaatiosta. Näistä 25 koiralla on operoitu toinen patella ja neljällä on operoitu molemmat patellat. Neljän koiran kohdalla ei ole ilmoitettu onko operoitu yksi vai molemmat. Kolmen koiran kohdalla patellaluksaatio on ilmoitettu koiran kuolinsyyksi.

Patellaoperoitua koiraa tai koiraa, jonka patellat luksoituvat yli yhden asteen, ei tule käyttää jalostukseen:

“Synnynnäisen rakenteellisen vian tai heikkouden takia kirurgisesti korjattuja koiria ei saa käyttää jalostukseen ja ne tulee siirtää EJ-rekisteriin. Tällaisia vikoja tai heikkouksia ovat esimerkiksi liioitellun löysä nahka, huuli- ja nenäpoimut, roikkuvat silmäluomet, ahtaat sieraimet, eturaajojen kondrodystrofiamuutokset, polvilumpioluksaatio ja epänormaali purenta.”

Lähde: Kennelliitto

Taulukko

Lancashire heelerien polviniveltilasto 2000–2019

Patellaluksaatiotilasto 2000-2019								
Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	4	operoitu	Yhteensä
2000	10	5	0	0	0	0	0	5
2001	14	7	1	0	0	0	0	8
2002	33	14	1	0	0	0	0	15
2003	46	28	2	0	0	0	0	30
2004	35	22	2	1	0	0	0	25
2005	45	23	1	0	0	0	0	24
2006	74	49	8	1	0	0	0	58
2007	73	43	8	5	0	0	0	56
2008	79	51	7	3	0	0	1	62
2009	60	41	5	1	0	0	1	48
2010	129	84	15	2	1	0	0	102
2011	91	50	10	4	0	0	2	66
2012	112	78	6	2	0	0	1	87
2013	85	44	5	2	1	0	0	52
2014	130	82	10	2	0	0	1	95
2015	121	76	5	4	0	0	1	86
2016	88	53	8	1	0	1	0	63
2017	121	77	7	1	0	0	0	85
2018	123	71	5	0	0	0	0	76
2019	112	37	2	2	0	0	0	41
Yhteensä	1675	935	108	31	2	1	7	1084

Vuonna 2012 voimaan astuneen Kennelliiton polvilumpioluksaatio-ohjeen mukaan alle 3-vuotiaana (yli 12 kk ikäiselle) tehty polvitutkimustulos on voimassa kaksi vuotta ja yli 3-vuotiaana tehty tutkimus koiran eliniän. Aikaisemmin polvitutkimustulos oli voimassa koko koiran eliniän, kun koira oli tutkimushetkellä yli 12 kk vanha.

KoiraNetistä käy ilmi, että 351 heeleriltä on tutkittu polvet virallisen ohjeen mukaan alle ja yli kolmevuotiaana. 308 koiralla tulos on pysynyt samana. Muutoksia polvitarkastuslausunnoissa oli siis 43 koiralla.

Muutokset polvitarkastuslausunnoissa

Yhteensä	351
Tulos pysynyt samana	308
Toinen polvi huonontunut 1 astetta	16
Kummatkin polvet huonontuneet 1 astetta	5
Toinen polvi huonontunut 1 ja toinen 2 astetta	3
Toinen polvi huonontunut 2 astetta	3
Toinen polvi parantunut 1 astetta	9
Kummatkin polvet parantuneet 1 astetta	3
Operoitu	3
Tulkinnanvarainen tulos	1

Ristisideruptuura

Toinen polviin liittyvä ongelma on **ristisiteiden katkeaminen eli ristisideruptuura**. Se on tavallisin vamma takajalassa ja lähes aina katkeaa etummainen ristiside, johtuen polven anatomia. Oireena on selvä toisen takajalan ontuma. Ristisidevamma perinnölliseksi luokiteltava rappeumasairaus, joka hoidetaan useissa

tapauksissa kirurgisesti.

”Suurin osa eturistisidevauriolla altistavista tekijöistä liittyy koiran rakenteeseen tai muihin sairauksiin ja niiden aiheuttamaan toimintahäiriöön polvinivelessä. Tämän vuoksi myös eturistisidevaurio on voimakkaasti perinnöllinen sairaus. Sairauden esiintyvyys vaihtelee voimakkaasti roduttain ja jopa pentueittain. Sairauden syy voi olla rotukohtaisesti liitettävissä tiettyyn altistavaan tekijään, kuten polvilumpion luksaatioon pienillä roduilla tai osteokondroosiin isommilla roduilla. Koiralla, jolla todetaan ja hoidetaan ristisidevaurio, on noin 50 % todennäköisyys kehittää eturistisidevaurio myös toiseen polviniveleen seuraavan vuoden kuluessa. Tämäkin havainto korostaa rakenteen, yksilöllisen alttiuden ja perinnöllisen taipumuksen merkitystä vaurion synnylle yksittäisen trauman sijaan.

Ristisidevaurioita tavataan kaikenikäisillä koirilla, mutta tyyppillinen esiintymisikä voi antaa viitteitä sairauden taustasyystä rodussa. Osteokondroosin yhteydessä ristisidevaurio voi oireilla jo ennen kasvun päättymistä. Joillakin pienillä roduilla valtaosa ristisidevaurioista ilmenee vanhuusvuosina, jolloin rappeuttavat yleissairaudet voivat olla merkittävä taustasy.

Sairauden perinnöllisen luonteen takia ristisidevaurion takia operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Operoidut koirat tulisi siirtää Kennelliiton jalostusstrategian mukaisesti EJ-rekisteriin. Jos koiraa on jo käytetty jalostukseen, sairausriski täytyy ottaa huomioon jälkeläisten jalostuskäyttöä suunniteltaessa.

Huomioitavaa on, että polvilumpion luksaation varalta annettava polvilausunto ei kuvaa sairastumisriskiä eturistisidevaurion suhteen.

Teksti: ELL Juha Kallio, Eläinystäväsi Lääkäri, Tampere” Haettu Kennelliiton sivuilta.

Heelereiden terveystaulukkoon on ilmoitettu 10/2020 mennessä tiedot yhteensä 42 koiran ristisideoperaatioista. Näistä 26 koiralta on operoitu toinen ristiside, 12 koiralla molemmat ristisideet, 4 koiran kohdalla ei ole ilmoitettu onko leikattu yksi vai molemmat ristisideet. Kahden koiran kohdalla on ilmoitettu ristisidevaurioita hoidettavan konservatiivisesti. Kahden koiran kohdalla ilmoitetaan lopetuksen syyksi ristisidevauriot. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on yleensä perinnöllinen vika.

Kuten edellä on todettu, ristisideoperoitua koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Myöskään koiraa jolla on diagnosoitu tai epäilty ristisidevaurio ei tule käyttää jalostukseen.

PEVISA: Pentujen rekisteröinnin ehtona on molempien vanhempien virallinen polvitutkimuslausunto; koiran on oltava tutkimushetkellä täyttänyt 12 kk. Alle 3-vuotiaana tehty polvitutkimustulos on voimassa 2 vuotta ja yli 3-vuotiaana tehty tutkimus on voimassa koiran eliniän.

1.1.2022 alkaen: Polvitutkimuksessa tuloksen 1 saaneelle koiralle käytetään vain tuloksen 0 saanutta koiraa. Tuloksen 2-4 saaneita koiria ei käytetä jalostukseen.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Kiillehypoπλασία

Kiillehypoπλασία on perinnöllinen sairaus, jossa hammaskiilteen muodostuminen on puutteellista. Kiillehypoπλασίας oireita ovat kiilteen ohentuminen, karhentuminen ja värjäytyminen. Sairaus periytyy autosomaalisesti peittyvästi. Kiilteen muodostuminen tapahtuu jo ennen hampaiden puhkeamista eikä uusiudu enää hampaiden puhjettua. Sairastuneen koiran hampaat kuluvat iän myötä normaalia nopeammin ja ovat karheat ja värjäytyvät ruskeiksi. Kiillehypoπλασίαan ei ole parannuskeinoja. Oireet vaihtelevat lievistä vaikeisiin. Usein koira voi elää normaalin elämän, mutta vaikeissa tapauksissa hampaat saattavat esim. murentua kokonaan ja koira tarvitsee elinikäistä hammashoitoa.

Kiillehypoπλασίαa sairastavia koiria on ilmoitettu terveystaulukkoon 23 kpl.

Purentaviat

Purentavikoja ja kapeita alaleukoja esiintyy rodussamme jonkun verran, liian kapea alaleuka ja alakulmahampaan liian pysty asento aiheuttavat alakulmahampaan pureutumisen kitalakeen ja tila on koiralle kivulias. Alapurenta on terveystaulukossa ilmoitettu olevan 14 koiralla, epätasainen purenta 18 koiralla, yläpurenta 5 koiralla, tasapurenta 3 koiralla, sekapurenta 1 koiralla. Ahtaita purentoja ja/tai virheasentoisia kulmahampaita on ilmoitettu yhteensä 4 kpl.

Peitsihampaita eli lance canine -tapauksia on rodussamme tiedossa noin 5kpl. Peitsihampaat ovat periytyvä

ominaisuus, jossa yläkulmahampaat osoittavat eteenpäin, haitta voi olla vain kosmeettinen tai pahemmissa tapauksissa aiheuttaa purennan vaikeuksia peitsihampaiden painaessa alakulmahampaita.

Neurologiset sairaudet

Epilepsia

Idiopaattisen epilepsian syntysyytä ei tiedetä. Perinnöllisen (idiopaattisen) epilepsian tavallisimpia oireita ovat toistuvat, yleensä muutamassa minuutissa ohi menevät ns. tajuttomuus-kouristelukohtaukset, tai sellaiset kohtaukset joissa tajunnan taso on hetkellisesti alentunut (ns. poissaolokohtaukset). Perinnöllinen epilepsia puhkeaa tavallisesti 0,5-5 vuoden ikäisillä koirilla, mutta tauti voi alkaa myös nuoremmilla tai vanhemmilla koirilla. Epilepsian tarkkaa periytymismallia ei tunneta. Heelereiden terveystaulukkoon on ilmoitettu 8kpl epilepsiaa sairastavaa koiraa joista neljä on myös lopetettu epilepsian vuoksi.

CECS - Koirien epilepsian kaltainen kouristeluoireyhtymä

Kohtaukset alkavat tyypillisesti nuorilla aikuisilla koirilla, mutta alkamisikä vaihtelee paljon. Kohtaukset kestävät parista minuutista puoleen tuntiin, ja tavallisimpia oireita ovat liikkumisvaikeudet, lievä tärinä ja lihasten kouristelu, toistoliikkeet ja epätavalliset asennot. CECS -kohtauksen aikana koiran tajunnan taso on normaali, vaikka oireita olisi kehon molemmilla puolilla. Koira ei kuolaa, virtsaa tai ulosta CECS -kohtauksen aikana. CECS -alttiuteen vaikuttavat geenit, taudin periytymismallia ei tunneta. CECS -kohtausta ja paikallisalkuista epilepsiakohtausta on vaikea erottaa toisistaan, ja on myös mahdollista, että CECS on yksi koirien epilepsian muoto. Erilaisia Cecs/epileptiformisia/diagnosoimattomia kohtauksia on ilmoitettu terveystaulukkoon yhteensä 24 koiralla.

Muita esiin tulleita terveydellisiä ongelmia

Kyynärät

Koiran kyynärvarsi koostuu kyynär- ja varttinäluusta, jotka yhdessä olkaluun kanssa muodostavat kyynärnivelen. Varttinä- ja kyynärluu nivELYVÄT ranteen pikkuluiden kanssa.

Kondrodystrofisilla koiraroduilla, joihin heeleritkin kuuluvat, on perinnöllinen luiden kasvuhäiriö, joka aiheuttaa jalkojen luiden pituuskasvun häiriintymisen jo sikiöaikana, ja näillä roduilla on tyypillisesti lyhyet raajat ja pitkäkö matala runko. Tyyppirotu on mäyräkoira, ja muita tähän ryhmään kuuluvia rotuja ovat mm. kiinanpalatsikoira, basset hound, corgit, länsigöötanmaan pystykorva, skyenterrieri ja havannankoira. Varsin erilaisia rotuja, mutta kaikkia yhdistää sama lyhytjalkaisuuden aiheuttava mutaatio.

Luiden pituuskasvu tapahtuu rustoisten kasvulevyjen kohdalla. Pituuskasvu loppuu, kun kasvulevyt ovat luutuneet kiinni. Kaikilla kondrodystrofisten rotujen koirilla raajojen luut ovat lyhyemmät ja paksummat ja myös normaalia käyremmät, mutta toisinaan kyynärluun kasvulinja sulkeutuu liian aikaisin ja varttinäluun jatkaessa kasvuaan luiden mittasuhteet muuttuvat epänormaaleiksi. Seurauksena voi olla kyynärluun epäyhdenmukaisuus (inkongruenssi), kun ”liian pitkä” varttinäluu muodostaa portaan nivelpintaan tai varttinäluusta tulee liioitellun käyrä. Joskus varttinäluun yläpää menee osittain sijoiltaan. Joillain koirilla häiriö näkyy tassujen kiertymisenä ulospäin ja ranteiden taipumisena sisäänpäin. Kondrodystrofisilla roduilla taipumus kasvulinjan liian aikaiseen sulkeutumiseen on perinnöllinen ja siksi sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla.

Skyenterrieri-rodussa tehdyssä tutkimuksessa (Lappalainen ym. 2016) osoitettiin, että kyynärniveltien epäyhdenmukaisuus on yhteydessä ns. pentuontumiseen, joka on rodulla hyvin yleistä; noin kolmasosa pennuista ontuu kasvun aikana ja osa ontuu myös aikuisena. Koirat, joilla havaittiin röntgenkuvissa kohtalainen tai voimakas kyynärnivelen epäyhdenmukaisuus olivat niitä, jotka ontuivat pentuina tai aikuisina. Tutkimuksessa oli mukana 50 koiraa, joista kaikki aikuisina ontuneet olivat ontuneet myös kasvuiässä. Tutkimuksen yhtenä tarkoituksena oli kehittää matalaraajaisille koirille oma kyynärniveltien röntgenseulontaohjelma. Kennelliiton nykyisin käytössä oleva kyynärniveltien kuvausmenetelmä ja niveltien arviointi ei sellaisenaan sovellu matalaraajaisille koirille, koska siinä ei arvioida kyynärniveltien epäyhdenmukaisuutta.

Kyynärnivelen epäyhdenmukaisuus näkyy parhaiten röntgenkuvassa, jossa niveltä ei ole taivutettu (avautumiskulma 90 astetta tai enemmän). Röntgenkuvassa täytyy näkyä kyynärnivelen lisäksi koko kyynärvarsi. Epäyhdenmukaisuus (inkongruenssi) arvioidaan asteikolla INC0 – INC3, jossa INC 0 on yhdenmukainen ja INC3 on voimakkaasti epäyhdenmukainen nivel. Kondrodystrofisilla roduilla INC1 on vielä ”normaali”, mutta INC2- ja INC3-kyynärnivelet ovat selvästi epänormaaleja. Jalostuskoirien valinnassa olisi hyvä suosia INC0- ja INC1-nivelisiä koiria. INC2- tai INC3-nivelisiä koiria käytettäessä ne pitäisi yhdistää INC0:n kanssa (tai INC1:n, jos rodussa ei ole riittävästi INC0-nivelisiä koiria). Eri rotujen tilanne saadaan selville ainoastaan kuvaamalla riittävä määrä koiria, minkä jälkeen voidaan tehdä tarkempia rotukohtaisia jalostussuosituksia.

Tällä hetkellä INCOC kyynärnivelkuvattuja heelereitä on 14 kappaletta. Yhdellä koiralla on molemmat kyynärät INC1, kolmella kyynärät INC0/INC1 ja loput ovat INC0/INC0.

Selkä

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismeja ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä (Taulukko 20). Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluu ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 tai 6 lannenikamaa. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se voidaan nähdä sivusuunnasta otetusta röntgenkuvasta (koira on kuvattaessa kyljellään), jossa ristiluun lisäksi näkyy koko lanneranka. LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla (Lappalainen 2017).

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa. Kennelliitto

Heelereiden selkävaukset ovat alkaneet yleistymään viime vuosina. Yleisin heelereillä tavattu selkämuutos koskee välimuotoisia lannenikamia eli ltv-muutoksia. Vuosina 2014-12/2020 on kuvattu selkä yhteensä 78 heeleriltä. Näistä tuloksen LTV0 sai 30 kpl, LTV 1 12 kpl, LTV2 4 kpl, LTV3 8 kpl, LTV4 24 kpl VA1 muutoksia kirjattiin 24 kpl. Yhtään virallista spondyloosi-löydöstä ei ollut. Kuitenkin muutamalla heelerillä tiedetään epävirallisesti olleen spondyloosilöydös.

Lonkat

"Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli "lonkkavika", (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelen kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutuminen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lähde: Kennelliitto

Vuosina 2000-2019 syntyneiden heelereiden lonkkia on kuvattu virallisesti yhteensä 133 kpl. Näistä 48 kpl on A-lonkkia, 38 kpl B-lonkkia, 39 kpl C-lonkkia ja 7 kpl D-lonkkia ja 2 kpl E-lonkkia.

SLHY ei ole asettanut kyynäriä, lonkkia tai selkiä koskevia rekisteröintirajoituksia. Kennelliiton yleisen jalostusstrategian mukaisesti jalostukseen tulee käyttää vain kliinisesti tervettä koiraa. Jalostuskäytön ulkopuolelle tulee jättää koirat, joiden lonkkakuvauslausunto on E. Lisärajoituksia ei ole haluttu asettaa peläten sen johtavan siihen, että luustokuvatut koirat mielletäisiin jalostuksellisesti erityisen arvokkaiksi. Tällöin saatettaisiin unohtaa muut tärkeät asiat, jotka tulee ottaa heelerien jalostuksessa huomioon.

SLHY:n terveystarkastuksessa esille tulleita ongelmia

Suomen Lancashire-heeler-yhdistyksen keväällä 2019 avattuun terveystarkastukseen on vastannut 127 koiraa. Kyselystä käy ilmi seuraavia heelereillä esiintyviä vaivoja.

Takapomppu/hoppaaminen

Koira liikkuaan (yleensä ravatessaan) jättää toisella tai molemmilla takajaloilla yhden tai useamman askeleen väliin. Vaivasta käytetään nimitystä idiopaattinen väliinjätto (idiopaattinen = ei tiedetä mistä se johtuu) ja sitä on kutsuttu myös nimellä terrierin jäykkyyssyndrooma. Hoppaamista esiintyy monilla, yleensä pienikokoisilla roduilla.

Oireeseen ei liity kipua ja kaikki muu koirassa on normaalia eli ei ole muita kliinisiä/neurologisia/röntgenologisia löydöksiä. Näin ollen vaivan syy jää yleensä tuntemattomaksi. Joidenkin arvioiden mukaa ongelma saattaa sijaita ionien kanavissa joko ääreishermoston tai lihasten sisällä. Ortopedit esittävät hoppaamisen mahdollisesti syntyvän, kun koira menee kovaa vauhtia, takajalat tikittävät nopeassa tahdissa. Kun rytmi hukkaantuu, koira korjaa sen askeleen väliinjätöllä. Kokemus hoidosta on rajoittunutta, lihasrelaksantit, fysioterapia tai akupunktio voivat olla avuksi. Vaiva sinällään ei ole vakava, mutta kahta hoppaavaa koira ei kannata yhdistää keskenään.

Terveyskyselyn 127 koirasta hoppaamista esiintyi 40 koiralla eli 31 %:lla. Vuoden 2010 kyselyssä vastaava prosentti oli 21 % joten hoppaaminen vaikuttaisi yleistyneen heelereillä. Myös muusta ontumisesta ilmoittaa kyselyyn vastanneista 16 kpl. Kyselystä ei käy ilmi minkälaisesta ontumisesta vastauksissa on kyse.

Reverse sneezing

”Reverse sneezing” –oireet (suomeksi takaperin aivastaminen) eli koiran toistuva voimakas ilman vetäminen nenän kautta ”niiskuttamalla, ryystämällä tai röhkimällä” on terveys- ja käyttäytymiskyselyssä havaittu suomalaisilla heelereillä melko yleiseksi, oireita on kyselyn 127 koirasta ollut 48 koiralla eli n. 38 %:lla. Vuonna 2010 pidetyn kyselyn prosenttiosuus oli 42 %. Reverse sneezing oireet voivat johtua mm. löysästä tai pitkästä kitapurjeesta, joka voidaan korjata kirurgisesti mikäli oireet aiheuttavat koiralle todellisia hengitysvaikeuksia. Reverse sneezing –oireet ovat tavallisia myös muilla koiraroduilla.

Ruoansulatuskanavan oireet

Närästys on koirilla melko yleinen vaiva. Tyypillisiä närästyksen oireita koiralla ovat esimerkiksi huulten lipominen ja nieleskely, erilaisten pintojen nuoleminen, tyhjän mahan oksentelu, kakominen ja yskiminen ja joskus pakonomainen tarve syödä jotain normaalista poikkeavaa. Närästyksen syitä voi olla monia kuten esimerkiksi ruokavalio, yliherkkyydet tai rakenteelliset ongelmat. Terveyskyselyyn vastanneista 127 koirasta 24 on ilmoittanut koirallaan esiintyvän närästystä. Kyselyyn vastanneista 10 kpl eli 7,8 % kertoo koiransa olevan herkkävaitsainen ja kärsivän toistuvasta oksentelusta tai ripuloinnista. Anaalirauhasvaivoja koirallaan raportoi olleen 7 kpl eli noin 5,5 % kyselyyn vastanneista.

Allergistyypiset oireet

Kutinasta, tassujen nuolemisesta, kuonon turpoamisesta tai muista sen tyyppisistä oireista ilmoittaa 32 koiran omistaja eli 25 % kyselyyn vastanneista. Kyselystä ei käy ilmi onko esim. kuonon turpoaminen ollut yksittäinen kerta vai esiintyykö vaivaa säännöllisesti. Silmien vuotamista on kyselyyn vastanneiden koirista esiintynyt kolmellatoista eli noin 10 %:lla.

Lisäksi heelereiden suureen terveystaulukkoon on raportoitu mm. seuraavista asioista:

- maksashuntti
- eritasoisia hammaspuutoksia on ilmoitettu 113 koiralla
- häntämutka 10 kpl
- töpöhäntä 1 kpl
- kivespuutos 18 kpl

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyyt	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	12 vuotta 5 kuukautta	1
Hermostollinen sairaus	9 vuotta 10 kuukautta	3
Immunologinen sairaus	2 vuotta 6 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 0 kuukautta	19
Kuollut ilman sairauden diagnosoimista	6 vuotta 2 kuukautta	1
Lopetus ilman sairauden diagnosoimista	8 vuotta 7 kuukautta	8
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	5 vuotta 10 kuukautta	4
Luusto- ja nivelsairaus	8 vuotta 6 kuukautta	9
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	7 vuotta 5 kuukautta	6
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 vuotta 2 kuukautta	7
Selkäsairaus	7 vuotta 5 kuukautta	4
Silmäsairaus	5 vuotta 7 kuukautta	6
Sydänsairaus	12 vuotta 1 kuukautta	3
Tapaturma tai liikennevahinko	6 vuotta 6 kuukautta	14
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 4 kuukautta	29
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 9 kuukautta	12
Kaikki yhteensä	9 vuotta 6 kuukautta	127

Kennelliiton jalostustietojärjestelmään on ilmoitettu kuolleeksi kaikkiaan 127 lancashire heelerä. Edellisen JTO:n aikaan kuolleeksi oli ilmoitettu vain 33 heelerä ja yleisin kuolinsyy oli onnettomuudet. Tämän jälkeen olemme saaneet jo paljon uutta aineistoa. Kuitenkin edelleen Suomen heelerkanta on nuorta ja suuri osa sen koirista on edelleen elossa. Kaikkien edesmenneiden heelereiden kuolemasta tai kuolinsyytä ei myöskään ole ilmoitettu jalostustietojärjestelmään. Taulukkoa voidaan kuitenkin tarkastella suuntaa-antavana arviona heelerien yleisimmistä kuolinsyistä.

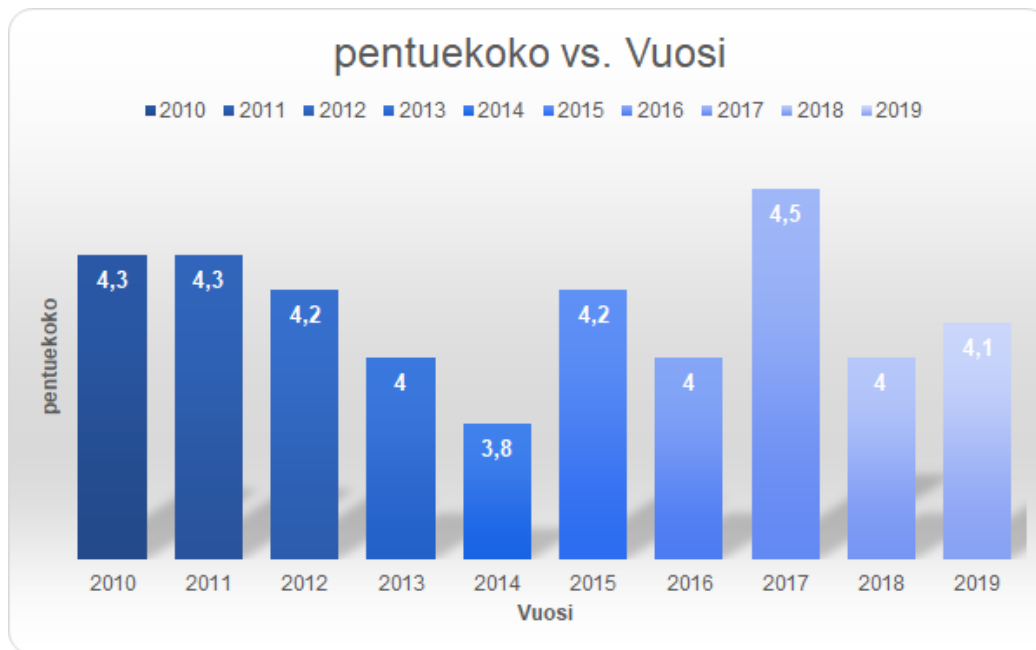
Kuolinsyy on ilmoitettu 115 koiran kohdalla. Kahdentoista kohdalla kuolinsyytä ei ole ilmoitettu. Vanhuus on heelereillä yleisin ilmoitettu kuolinsyy. Seuraavaksi yleisin syy on kasvainsairaudet (19 kpl) ja kolmanneksi yleisin kuolinsyy on tapaturma tai liikennevahinko (14 kpl). Neljänneksi yleisimpänä listalla ovat erilaiset luusto ja nivelsairaudet (9 kpl.) Myös erilaiset maksan alueen sairaudet on ilmoitettu kuolinsyyksi useammassa tapauksessa. Yksi lopetetuista on pentu jolla on todettu maksashuntti, muutama akuutin maksavian takia lopetettu koira on ilmoitettu myös heelereiden suureen terveystaulukkoon.

Yhdistys toivoo kaikista sairaustapauksista ilmoitusta jalostustoimikunnalle. Tärkeää on myös ilmoittaa kuolinsyyt Kennelliiton jalostustietojärjestelmään tai jalostustoimikunnalle.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Keskimääräinen pentuekoko ei ole juurikaan muuttunut. Viimeisimmän kymmenen vuoden aikana keskimääräinen pentuekoko on ollut pienimmillään (3,8) vuonna 2014 ja suurimmillaan (4,5) vuonna 2017. Pentueiden koot vaihtelevat yhdestä kahdeksaan pentua.

Astumisvaikeudet

Suomen lancashire heeler-yhdistyksen terveystutkimuksen 128 koirasta yhdessä tapauksessa on ilmoitettu astutusvaikeuksista. Vasta-avattuun heelereiden astutuksia ja synnytyksiä koskevaan kyselyyn on tammikuunloppuun 2021 tullut yhdeksän vastausta koskien useampia astutuksia. Otanta on liian pieni, että siitä voitaisiin tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Astutuksessa ilmenneitä ongelmia on ollut se, että narttu on estänyt astumisyriä, tai uros on ollut haluton, samoin kuin se, että astuminen ei onnistu loppuun asti. Yhdessä tapauksessa astumisen on estänyt nartun rakenteellinen vika. Astutus- ja synnytyskyselyn mukaan heeleriurossien koetaan myös olevan tarkkoja oikeista päivistä, eivätkä välttämättä astu narttua, joka ei ole valmis.

Syynä ongelmiin on ajateltu olevan joko nuorten koirien kokemattomuus ja ehkä kasvattajien kokemattomuudestaan johtuva väärä astutusajankohta. Keinosiemennystä käytetään jonkin verran.

Tiinehtymisvaikeudet

Onnistuneesta astutuksesta huolimatta on narttu saattanut joskus jäädä tyhjäksi. Väärän astutusajankohdan lisäksi syitä tähän ei tiedetä.

Synnytykseen ja pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat

Synnytysongelmat ovat heelereillä harvinaisia ja vain yksittäistapauksissa on jouduttu turvautumaan keisarileikkaukseen. Tähän mennessä heelereiden terveystutkimukseen on ilmoitettu 4 keisarileikkauksesta ja yhdestä synnytysvaikeudesta. Synnytykset sujuvat pääasiassa luonnollisesti ja ongelmitta. Astutus- ja synnytyskyselyssä ongelmiksi on ilmoitettu mm. polttoheikkous, pennun virheasento ja pennun iso koko. Heelereillä on yleensä erinomainen hoivavietti ja pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat ovat harvinaisia. Terveystutkimukseen on raportoitu yhdestä maitorauhastulehduksesta sekä kahdesta kohtutulehduksesta, Astutus- ja synnytyskyselyyn on raportoitu kolme maitorauhastulehdusta, kaksi kalkkikramppia ja kaksi kohtutulehdusta.

Pentukuolleisuus, synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Kasvattajilta saatujen tietojen mukaan pentukuolleisuus on heelereillä vähäistä. Yleensä on ollut kysymys yksittäisistä pennuista, joiden kehitys on syystä tai toisesta keskeytynyt tai istukan toiminta lakannut. Muutamia koko pentueen menehtymisiä on tapahtunut ja nämäkin yleensä jo ennen synnytystä.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat ovat harvinaisia yksittäistapauksia. Esille tulleita ovat mm. synnynnäiset sydänviat, kitalakihalkiot, vatsa-aukileet, selkäranka-aukile ja raajattomuus.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Lancashire heeler on matalajalkainen eli kondrodystrofinen rotu. Tämä aiheuttaa ongelmia rakenteeseen. Heeler on korkeuttaan pidempi, jolloin tärkeää on riittävän pitkä ja tilava rintakehä, joka tukee selkää. Lyhyen rintakehän ja pitkän lanneosan omaavat koirat ovat alttiimpia selän ongelmille. Rodussa myös esiintyvät liian niukat kulmaukset ja korkeat kintereet voivat niin ikään altistaa selkä- ja polviongelmille.

Heelereillä esiintyy jonkin verran myös purentaan liittyviä vikoja, liian kapeita alaleukoja sekä peitsihampaita, jotka saattavat aiheuttaa ongelmia jokapäiväisessä elämässä.

Kondrodystrofiset piirteet, esim. liian käyrät etujalat, voivat altistaa nivelvaurioille. Rodulla ei esiinny rakenteellisia ongelmia, jotka vaikeuttaisivat lisääntymistä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Keskeisimpiä terveysongelmia tällä hetkellä ovat ristiside- ja patellaongelmat, kiillelauriot ja erilaiset lisääntyvät neurologiset ongelmat. Myös silmänsairaudet ovat edelleenkin keskeinen ongelma, mutta niihin sairastumista on saatu geenitestauksen ja jalostusvalintojen ja silmätarkastusaktiivisuuden kautta vähennettyä.

Ongelmien syitä ovat rodun liian kapea geenipooli sekä polviongelmille altistavat anatomiset piirteet.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Jokaisella rodulla on rotumääritelmä, joka kuvaa rodun ihanneyksilöä. Rotumääritelmästä vastaa kunkin rodun alkuperä- tai vastuunmaa.

Lähde: Suomen kennelliitto, koirarodut ja rotumääritelmät

Rotumääritelmä on tavoiteohjelman liitteenä 1.

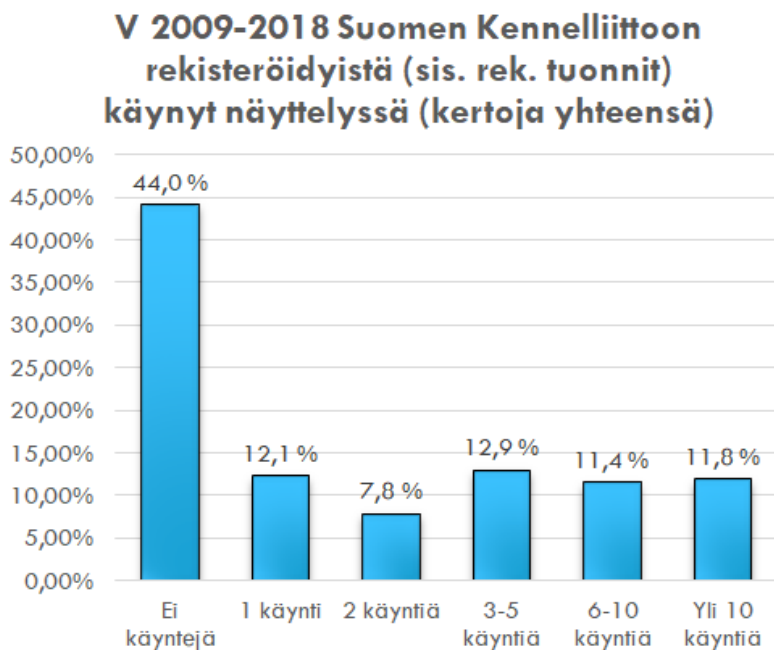
Rotumääritelmän tulkinta

Rotumääritelmästä on tehty kattava rotumääritelmän tulkinta omistajia, kasvattajia ja tuomarikoulutusta varten. Rotumääritelmän tulkinta on tavoiteohjelman liitteenä 7.

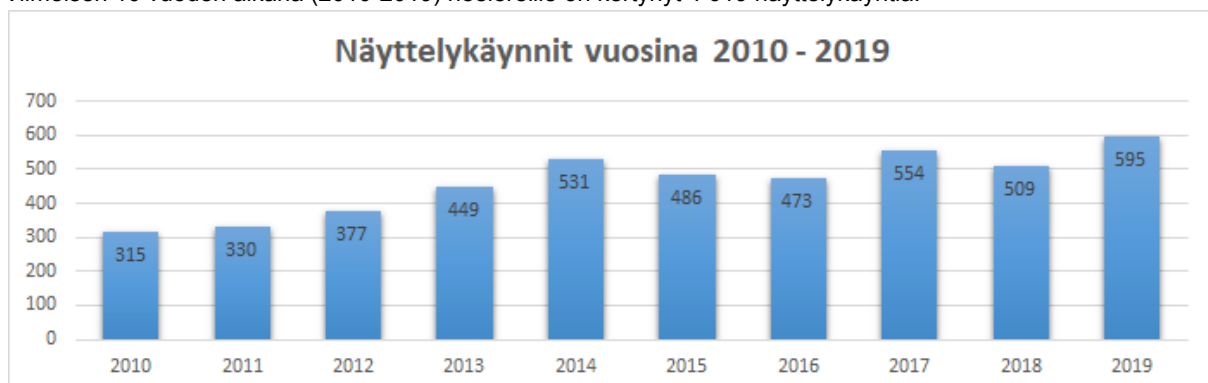
4.4.2 Näyttelyt, jalostustarkastukset ja rotuunotto

Näyttelyt

Vuosina 2009-2018 heeler-kannasta ainakin yhdessä näyttelyssä on käynyt n. 60% koirista. Noin 40% koirista ei ollut käynyt näyttelyissä.

Viimeisen 10 vuoden aikana (2010-2019) heelereille on kertynyt 4 619 näyttelykäyntiä.

Laatuarvosanat jakautuivat näin yllä olevina vuosina:

Erinomainen (ERI)	64 %	2 848 tulosta
Erittäin hyvä (EH)	27 %	1 190 tulosta
Hyvä (H)	7 %	333 tulosta
Tyydyttävä (T)	1 %	36 tulosta
Ei voida arvostella (EVA)	0 %	20 tulosta
Hylätty (HYL)	0 %	20 tulosta

Erinomaisen (ERI:n) tai erittäin hyvän (EH:n) laatuarvosanan on saanut 91 % näyttelyissä käyneistä heelereistä viimeisen 10 vuoden aikana. Näin ollen voimme todeta, että suomalaisissa näyttelyissä käyneet heelerit ovat erittäin rodunomaisia rakenteeltaan. Mutta täytyy ottaa huomioon, että on paljon koiria, joita ei käytetä näyttelyissä ja joiden rakenteellinen rodunomaisuus jää arvioimatta.

Suomen, pohjoismaiden ja balttian muotovaliot

Suomen muotovalion arvoja on vahvistettu viimeisen 10 vuoden aikana (2010–2019) 172 kappaletta ja Pohjoismaiden ja Baltian muotovalion arvoja 24 kappaletta. Lancashire heeler on FCI:ssä koeajalla (2016-2026), eikä näin ollen voi vielä vastaanottaa kansainvälisiä CACIB:ja eivätkä saavuttaa kansainvälisen muotovalion arvoa.

Muotovaliot	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Yht.
Suomen muotovalio	17	14	12	20	15	21	20	19	19	15	172
Pohjoismaiden muotovalio			1	7	3	4	2	2	2	3	24
Baltian muotovalio		1	1	2	1	4	4	1	3	7	24
Yhteensä	17	15	14	29	19	29	26	22	24	25	220

Jalostustarkastukset

Vuonna 2006 järjestettiin epävirallinen katselmus, joka toteutettiin jalostustarkastuksen omaisesti, ja siihen kuului jokaisesta koirasta täytettävä monisivuinen englanninkielinen lomake. Kaikki koirat myös valokuvattiin. Katselmustuomareina toimivat englantilaiset rotuspesialistit. Katselmukseen osallistui n. 80 heeleria, eli valtaosa sen hetkisestä Suomen heelerkannasta.

Kennelliiton kehittämä jalostustarkastus on tarkoitettu rotujärjestöille työkaluksi, jolla voidaan kerätä yksityiskohtaista ja vertailukelpoista tietoa koirien ominaisuuksista. Tarkastus sisältää ulkomuoto- ja käyttäytymisosiön, jotka voidaan suorittaa samalla kertaa, erikseen tai vain toisen osa-alueen osalta.

Ulkomuodon jalostustarkastuksessa koiran rakenne arvioidaan yksityiskohtaisesti ja siitä kirjataan yli 70 kohtaa. Jalostustarkastus pohjautuu rotumääritelmään, jalostuksen tavoiteohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin sekä rotukohtaisiin ohjeisiin.

Lähde: Suomen Kennelliitto, jalostustarkastukset

Suomen Kennelliiton järjestämään jalostustarkastuksen pilottiin osallistui kahdeksan heeleria vuonna 2014. Suomen Lancashire Heeler -yhdistys järjesti jalostustarkastuksen vuonna 2017, jossa ulkomuodontarkastukseen osallistui kahdeksan heeleria. Näin vähäisestä ulkomuodontarkastusmäärästä on liian aikaista vetää yhteenvedoa.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Heeler on yleisvaikutelmaltaan työkoira, vaikka sitä käytetään harvoin alkuperäiseen tehtäväänsä maatalan yleiskoirana ja paimentamisen apuna. Kasvattajien tulee koko ajan huomioida jalostusvalinnoissaan, että rakenne pysyy liioittelemattomana, rotutyyppillisenä ja tasapainoisena, jotta koira voisi liikkua tehokkaasti ja kestävästi.

Heelerin ihannesäkäkorkeus on 30 cm uroksilla ja 25 cm nartuilla. Koirien koon ei tule kasvaa liian suureksi. Toisaalta liian pieni heeler ei ole kykenevä alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Heelerin painoa rotumääritelmä ei anna, mutta paino vaihtelee 4-14 kilon välillä. Koiran mittasuhteet ovat 8-9:10 säästä hännäntyveen mitattuna. Rungon alla tulisi olla maavaraa lähes yhtä paljon kuin koiralla on rungossa syvyyttä. Rungon ei tule olla raskas, eikä jalkojen liian lyhyet. Rotumääritelmä kuvaa heelerin pieneksi, mutta vahvaksi. Koiralla täytyy olla kokoonsa nähden voimakas luusto.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

- väärät mittasuhteet (liiat lyhyet tai korkeat raajat, pitkät lanneosat tai lyhyet rintakehät)
- raajojen rakennevirheet (käyrät kyynärvarret, suorat takakulmaukset, liian korkeat kintereet, lyhyet olkavarret)
- kuono-osa liian kapea ja kuroutunut varsinkin silmien alta
- erittäin raskasrakenteinen
- kevytrakenteinen

Ongelmien mahdollisia syitä

Koska rodussa pyritään mahdollisimman alhaiseen sukusiitosasteeseen, ulkonäkö- ja rakennevaihtelut ovat suuria. Rodussa esiintyvien terveysongelmien ja luonteen haasteiden vuoksi kasvatustyössä joudutaan tekemään kompromisseja ulkomuodon ja rakenteen suhteen. Mikäli mahdollista, pyritään olemaan yhdistämättä kahta samanlaista rakennevirhettä.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi
2017-2021

Rodun aikaisempien tavoiteohjelmien voimassaolokaudet

Lancashire heelerin ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa ajalla 1.1.2007–31.12.2011, sitä seuraava vuosina 2012-2016.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

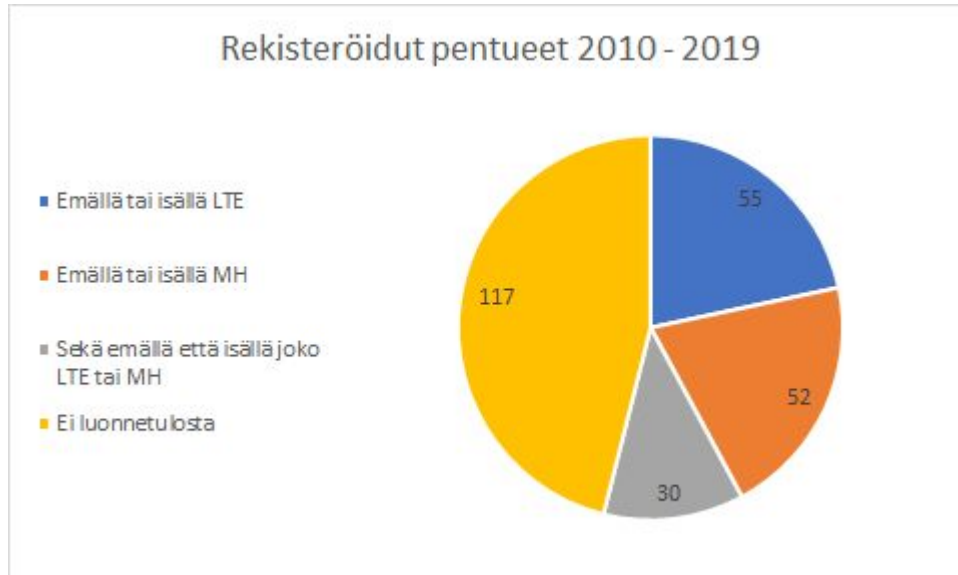
Seuraavissa taulukoissa on viimeisen kymmenen vuoden aikana käytetyimpien urosten ja narttujen jälkeläisten terveystulokset kahdessa polvessa. Tilaston 20 uroksesta Suomen muotovalioita on 14 kpl ja nartuista 15 kpl.

#	Uros	Synt. vuosi	Pennut			Polvet				Silmät				
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aik	Toisessa p	Tutkittu	Löydös	Tutkittu %	Löydös %	Tutkittu	Löydös	Tutkittu %	Löydös %
1	PROCORDIA'S FOUR SEASONS	2010	6	23	0	90	12	2	52 %	17 %	23	2	100 %	9 %
2	TANSPOTS JAZZ JESSE-JAZZMAN	2010	5	20	0	23	12	2	60 %	17 %	17	3	85 %	18 %
3	ANIMALCOMPANIETS RONNY COWBOY	2011	7	19	3	4	9	1	47 %	11 %	17	4	89 %	24 %
4	MONGREL'S ADMIRAL BLAKE	2011	3	19	0	3	13	1	68 %	8 %	19	3	100 %	16 %
5	TELPOOLWYN IN TANSPOTS	2007	5	18	0	46	11	2	61 %	18 %	18	5	100 %	28 %
6	TUMLEX SCURRY TUCKER	2013	3	18	0	0	5	0	28 %	0 %	18	4	100 %	22 %
7	BOVENOP LOTHAR HEELER	2010	5	18	0	27	13	0	72 %	0 %	18	3	100 %	17 %
8	BELLSMOND NAVAJO	2010	4	18	0	36	7	1	39 %	14 %	8	0	44 %	0 %
9	REXSTARS ENZO	2017	4	18	0	0	12	1	67 %	8 %	18	4	100 %	22 %
10	FI MVA BLACK BUGZ JAMIE OLIVER	2013	5	17	6	23	10	1	59 %	10 %	17	3	100 %	18 %
11	JARABINDAN MYRSKY KAAPO	2011	4	17	0	10	9	1	53 %	11 %	13	2	76 %	15 %
12	BELLSMOND SPIRITS SHADOW OVER TRIPHAZAR	2011	4	16	0	53	13	3	81 %	23 %	16	0	100 %	0 %
13	TSARODEJ BENTLEY HEELER	2014	3	16	0	0	9	0	56 %	0 %	16	1	100 %	6 %
14	LIMEBROOK'S AUTUMN AMBASSADOR	2001	4	15	0	19	5	1	33 %	20 %	14	1	93 %	7 %
15	GANSEBLUME HOKKUS POKKUS	2014	3	14	5	0	5	0	36 %	0 %	14	1	100 %	7 %
16	MONGREL'S HARVEST MOON	2017	3	13	0	0	8	0	62 %	0 %	9	3	69 %	33 %
17	JARABINDAN SUPER SANTTU LIVER	2012	4	13	0	20	11	3	85 %	27 %	13	3	100 %	23 %
18	MARMALADE'S LORD OF DREAMS	2013	2	13	0	5	7	0	54 %	0 %	13	0	100 %	0 %
19	COPPERCOAT'S DIVINE INTENT HEEL	2014	4	13	0	4	10	1	77 %	10 %	13	3	100 %	23 %
20	BONNEMIN'S ASLAN	2013	2	12	0	7	5	2	42 %	40 %	12	2	100 %	17 %

#	Narttu	Synt. vuosi	Pennut				Polvet				Silmät			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polk	Tutkittu	Löydös	Tutkittu %	Löydös %	Tutkittu	Löydös	Tutkittu %	Löydös %
1	ANIMALCOMPANIETS RICCA COWGIRL	2011	3	23	0	6	7	0	30 %	0 %	23	2	100 %	9 %
2	PINPOINT INFINITI	2015	4	21	6	4	12	0	57 %	0 %	20	3	95 %	15 %
3	TANSPOTS ALVA-ACORADOTTER AF ANANDA	2007	4	20	0	42	8	3	40 %	38 %	15	1	75 %	7 %
4	MARMALADE'S KEY OF DREAMS	2011	4	20	0	61	14	5	70 %	36 %	20	4	100 %	20 %
5	HEARTBAY'S ARCTIC QUEEN	2013	3	16	4	11	12	1	75 %	8 %	16	1	100 %	6 %
6	BOVENOP SCILLA HEELER	2014	3	16	6	0	8	0	50 %	0 %	16	3	100 %	19 %
7	BELLSMOND LYOKHA	2007	4	15	0	44	12	1	80 %	8 %	15	5	100 %	33 %
8	DAAMIN AMALIA	2013	3	14	0	10	13	1	93 %	8 %	14	1	100 %	7 %
9	JARABINDAN WIGO AKKA LILO	2012	2	14	0	16	4	1	29 %	25 %	6	0	43 %	0 %
10	COPPERCOAT'S HAPPY BROWNIE HEEL	2016	3	13	4	9	9	1	69 %	11 %	13	1	100 %	8 %
11	DAAMIN MISSÄ MURUSENI ON	2016	2	13	7	0	4	0	31 %	0 %	13	2	100 %	15 %
12	PROCORDIA'S MI-6	2012	3	12	0	0	12	2	100 %	17 %	12	1	100 %	8 %
13	HEARTBAY'S ARCTIC DREAM	2013	2	12	0	7	7	2	58 %	29 %	12	4	100 %	33 %
14	MILIISIN MAIA MC' TUDOR	2015	2	12	0	0	2	0	17 %	0 %	12	0	100 %	0 %
15	HIGH FIVE'S VIKTUALIA	2010	2	12	0	5	10	2	83 %	20 %	12	2	100 %	17 %
16	TANSPOTS PILATUS POPPY PILOT	2011	2	11	0	6	6	0	55 %	0 %	6	0	55 %	0 %
17	JARABINDAN DOBA HIILI	2010	3	11	0	7	6	2	55 %	33 %	9	0	82 %	0 %
18	COPPERCOAT'S DIVINE DAYBREAK HEEL	2014	2	11	0	2	10	1	91 %	10 %	11	3	100 %	27 %
19	MILIISIN NANA MC' TUDOR	2016	2	11	6	0	3	0	27 %	0 %	11	0	100 %	0 %
20	TRAQDEAN JUST CHINOOK	2009	3	10	0	15	8	1	80 %	12 %	10	3	100 %	30 %

Jalostuskoirien luonnenäytöt

Viimeisen kymmenen vuoden aikana rekisteröidyistä pentueista hieman yli puolella oli isällä tai emällä LT tai MH -tulos ennen pentujen syntymää. (Lisäksi neljässä pentueessa nartulla ja yhdessä pentueessa uroksella oli jalostustarkastuksen käyttäytymisosoikeus käytynä ainoana luonnenäyttönä.) Jatkossa luonnenäyttöjen löytymiseen jalostukseen käytettävältä koiralta tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota, pitkän tähtäimen tavoitteena, että jokaiselta jalostukseen käytetyltä koiralta löytyisi luonnetestitulokseksi, MH-luonnekuvaustulos tai tulos jalostustarkastuksen käyttäytymisosiosta.

Jalostuskoirien terveys

Suurella osalla eniten käytetyistä koirista on jälkeläistensä joukossa yksilöitä, joiden polvia on jouduttu operoimaan ristisiteiden vaurioitumisen tai patellaluksaation vuoksi. Joidenkin käytetyimpien koirien jälkeläisillä on havaittu neurologisia, epileptisiä tai CECS -tyyppisiä oireita. Joidenkin rodussa eniten käytettyjen koirien tiedetään olevan kaihikantajia ja joukossa on myös yksi koiri, joka on kantaja rodulla esiintyvän linssiluksaatiota aiheuttavan mutaatio X:n suhteen. Kiillelaurioita tai sapelihamppaita on myös muutamien käytetyimpien koirien jälkeläisillä.

Erityisesti silmätarkastusaktiivisuus rodussa on kiitettävää, keskimäärin 94 %:lla jälkeläisistä on silmätarkastustulos. Korkeata silmätarkastusprosenttia verrattuna polvitarkastuksiin selittää myös se, että SLHY:n sitoumuskasvattajien pentueet silmätarkastetaan ennen luovutuskäyttöä. Vuosina 2009–2019 tarkastamatta jäi 11 pentuetta. Polvitarkastustulos löytyy keskimäärin 60%:lla jälkeläisistä, ja niistä löydöksiä (aste 1 tai enemmän) on keskimäärin 14,5%

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Suunnitelma	Toteutus
- Jalostuspohjan laajentaminen ja elinvoimaisena pitäminen	- Koirien tuominen harvinaisemmista linjoista jalostuskäyttöön - rodun maatiaiskannan koirien tuonti Englannista ja rotuunotto - pyritään roturisteytyksiin - ns. kotikoirien etsiminen ja käyttäminen jalostukseen - MyDogDNA ym. kartoitusten avulla hakea tietoa jalostuspohjan monimuotoisuudesta	- Rotuunotot - Monimuotoisuusryhmä ja jalostustoimikunta ovat keränneet tilastomateriaalia keskustelun pohjaksi muiden maiden kanssa roturisteytystä koskien. Roturisteytystä on yritetty viedä eteenpäin, mutta sitä ei ole pystytty toteuttamaan - Heeler-Tinder - Tuettu MyDogDNA-testien ottamista taloudellisesti
- Rodun terveyden ylläpitäminen - Terveystarkastusaktiivisuuden ylläpitäminen - Rodun terveystilanteen seuraaminen terveystarkastuksella	- Suuren Terveystaulukon ylläpitäminen - Terveystarkastuksen luominen	- Suurta terveystaulukkoa ylläpidetään. - Terveystarkastus toteutettu googleformsin avulla ja vastauksia avattu yhdistyksen lehdessä - lääkäreiden koirien silmätarkastusten tukeminen taloudellisesti.
- Kasvattajien sitouttaminen yhteisiin tavoitteisiin - harrastusaktiivisuuden säilyttäminen/lisääminen - koiranomistajien ja kasvattajien rotuun perehdyttäminen ja koiran käsittelytaitojen kohottaminen	- terveys ja jalostuspäivät - heelerleiri vuosittain - yhteisten aktiviteettien järjestäminen myös paikallistasolla (alueyhteyshenkilöt) - mm.paimennuspäivät, - rotumestaruuskilpailut - Tiedotus	- Kasvattajille perustettu facebook-ryhmä. - Terveys- ja jalostuspäivät järjestetty vuosittain (ei 2020 Covid-19 pandemian takia) - heelerleiri järjestetty vuosittain (ei 2020 koronan takia) - Alueelliset tapaamiset, yhteislenkit yms. - Agirotu, RotuRace, tokon, Rally-tokon ja agilityn rotumestaruus ja sm-kilpailut - Koirataitoa lisäävät artikkelit Heeler-harrastajat lehdessä.
- Rakenteen ylilyöntien välttäminen, esim. liian raskas runko tai kääpiökoiramaisuus - Rakenteeltaan työkykyisten koirien tavoitteleminen	- ulkomuototuomarien perehdyttäminen rotuun - kirjallinen ja sanallinen tiedotus rodusta erikoiskoulutustilaisuuksissa - leirinäyttely vuosittain - erikoisnäyttely vuosittain	- uusia tuomareita perehdytetty SSKY:n tuomarikoulutuksessa sen aikataulujen mukaisesti - leirinäyttely toteutunut vuosittain siihen asti kunnes yhdistys sai oikeuden järjestää oman erikoisnäyttelyn. Leirinäyttelyn epäviralliset luokat siirrettiin erikoisnäyttelyyn. - leirinäyttelyssä on vuosittain arvostellut 1. ryhmän laajentava tuomari eli tuleva heelerluomari - erikoisnäyttely toteutunut vuosittain paitsi

		2020 Covid-19 pandemian vuoksi
- pitkän tähtäimen tavoitteena että jokaisella jalostukseen käytettävällä koiralla jonkinlainen luonnonäyttö	- MH-luonnekuvaus vuosittain - Luonnetestit vuosittain - Jalostustarkastuksen luonneosio.	- toteutunut vuosittain paitsi mH 2020 Covid-19 pandemian vuoksi. - Järjestetty 2017 (peruttu 2020 Covid-19 pandemian vuoksi)

PEVISAn takia jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuksen ulkopuolelle jäi PEVISAssa määriteltyjen silmäsairauksien vuoksi vuonna 2015 neljä koiraa, vuonna 2016 yhdeksän, vuonna 2017 kymmenen, vuonna 2018 kaksitoista ja vuonna 2019 viisi koiraa. Patellatuloksen vuoksi tarkastelujaksona jäi yksi koira jalostuksen ulkopuolelle.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Edellisessä JTO:ssa (2017-2021) PEVISAA uudistettiin niin, että silmätarkastuksen voimassaoloaika pidennettiin 6 kk:sta 12 kk:een. Tämä on osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi eikä vaadi uusia toimenpiteitä.

Vastustettaviin silmäsairauksiin lisättiin GRD ja TRD 1.1.2017 alkaen. Vuosina 2015-2019 silmätarkastettujen koirien (n. 92%) joukossa oli 3 GRD ja 0 TRD tapausta. Sairauksien vastustamista jatketaan. Vastustettaviin silmäsairauksiin ehdotetaan lisättäväksi Iris Hypoplasia ja M + MOA (mikro-ophthalmia + multiple ocular anomalies) eli pienisilmäisyys

Koska polviongelmien ovat lisääntyneet rodussa, ehdotetaan että PEVISAn lisätään vaatimus polvitutkimuksen voimassaolon lisäksi siitä, että 1-polviselle koiralle käytetään vain 0-tuloksen saanutta koiraa, eikä tulokset 2-4 saaneita koiria käytetä lainkaan jalostukseen.

Jälkeläisrajoitus: (kullakin koiralla saa olla enintään 20 jälkeläistä, viimeinen pentue kuitenkin rekisteröidään kokonaan vaikka määrä ylittyisi). Vuosina 2016-2019 eniten käytetyistä koirista yksikään ei ylittänyt tilastointiaikana vuosina 20 pennun rajaa. Vuosina Yksikään uroksista ei tilastointiaikana ylittänyt 5% määrää (korkein 4,46 %). Jälkeläisrajoitus pidetään ennallaan.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Lancashire heeler -rotu pyritään säilyttämään elinvoimaisena ja geneettisesti mahdollisimman laajana. Rodun koirien elinkyvyn ja elämän laadun alenemista aiheuttavien sairauksien lisääntyminen pyritään estämään. Rodun tulee pysyä luonteeltaan ja ulkomuodoltaan alkuperäiseen tehtävänsä soveltuvana.

Jalostuspohja

Tavoitteena jalostuspohjan laajentaminen ja elinvoimaisena pitäminen.

Käyttäytyminen ja luonne

Tavoitteena on, että jokaiselta jalostukseen käytettävältä koiralta löytyisi joko luonnetestitulokset, MH-luonnekuvaustulos tai tulos jalostustarkastuksen käyttäytymisosiosta. Yhdistelmää suunniteltaessa tulisi kumppaneiden tasapainottaa toistensa luonteen ominaisuuksia. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää rodun toimintakykyyn, hermorakenteeseen, äänivarmuuteen sekä luoksepäästävytyteen.

Käyttöominaisuudet

Työkoiran käyttöominaisuudet halutaan säilyttää ja rotu pitää alkuperäiseen tehtävänsä soveltuvana sekä fyysisiltä että psyykkisiltä ominaisuuksiltaan.

Terveys ja lisääntyminen

Jalostuskoirien tulee olla terveitä ja hyväkuntoisia. Niiden tulee pystyä vaivattomaan, luonnolliseen lisääntymiseen eli niin astutuksiin kuin synnytyksiinkin.

Ulkomuoto

Tulisi edelleen säilyttää työkykyisenä sekä välttää kaikkia rakenteellisia ylilyöntejä.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Jalostukseen käytetyn Lancashire heelerin tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, terve ja hyväkuntoinen, rotumääritelmän mukainen koira.

Jalostusyksilön tulee täyttää seuraavat vähimmäisvaatimukset:

- rekisteröintiin vaaditut PEVISAN mukaiset kriteerit, jotka ovat:
Pentujen vanhemmista on astutushetkellä voimassaoleva:
 - virallinen polvitutkimuslausunto; koiran oltava tutkimushetkellä täyttänyt 12 kk. Alle 3-vuotiaana tehty polvitutkimustulos on voimassa 2 vuotta ja yli 3-vuotiaana tehty tutkimus koko koiran eliniän. Polvitutkimuksessa tuloksen 1 saaneelle koiralle käytetään vain tuloksen 0 saanutta koiraa. Tuloksen 2-4 saaneita koiria ei käytetä jalostukseen.
 - virallinen silmätutkimuslausunto; lausunto on voimassa 12 kk, ja sen pitää olla voimassa astutushetkellä -> jalostuksesta poissulkevat silmäsairaudet ovat linssiluksaatio (PLL), linssiluksaatio epäilyttävä
PRA
PHTVL/ PHPV asteet 2-6
perinnöllinen katarakta
CEA coloboma ja ablaatio
GRD ja TRD
Iris Hypoplasia
M + MOA (mikro-ophtalmia + multiple ocular anomalies) eli pienisilmäisyys
 - Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 20 pentua. Viimeinen sallittu pentue voidaan kuitenkin rekisteröidä kokonaisuudessaan.
 - ER-rekisteriin voidaan ottaa koira koirarekisteriohjeen kohdan 11.1.2. mukaisen rotuunottomenettelyn kautta.
- rodunomainen luonne, mielellään luonnetesti- tai MH-luonnekuvaustulos tai jalostustarkastuksen käyttäytymisosiota.
- rodunomainen ulkomuoto, mielellään yksi virallinen näyttelytulos tai jalostustarkastuksesta saatu arvio koiran ulkomuodosta.

Edellämainittujen vähimmäisvaatimusten lisäksi suositellaan, että:

- Jalostukseen ei käytetä koiraa, jolla on jokin perinnölliseksi tiedetty sairaus/vika, esim.
 - muu kuin PEVISAssa tarkoitettu perinnöllinen silmänsairaus
 - epilepsia, epileptistyyppiset (CECS) kohtaukset
 - kiillehypoplasia, sapelihampaisuus tai muu vakava purentavirhe
 - synnynnäinen sydänvika
- mikäli on jostain muusta perustellusta syystä tarpeen käyttää lievästi purentavikaista tai hammaspuutoksista koiraa jalostukseen, tulee erityisesti arvioida koiran leukojen riittävä vahvuus ja välttää hyvin kapealeukaisten koirien käyttöä.
- jalostukseen ei käytetä koiraa, joka on jättänyt pentuihinsa merkittävästi jotakin sairautta tai virhettä
- yhdistelmän sukusiitosaste on alle 6,25 viidellä sukupolvella laskettuna; keskenään ei tule astuttaa jälkeläisiä isovanhempiensa, vanhempiensa tai näiden sisarusten kanssa eikä sisaruksia keskenään (sukusiitosaste sukulaisuussuhteissa: yksilön siitos isovanhemman kanssa 12,5, isän tai emän sisarusten kanssa 12,5, vanhemman kanssa 25, sisaruksen kanssa 25, puolisisaruksen kanssa 12,5, serkun kanssa 6,25)
- jalostukseen käytettävä koira geenitestataan CEA/CH:n osalta, jos suunniteltu parituskumppani tiedetään CEA-kantajaksi. Jalostukseen käytettävät koirat geenitestataan ko. sairauden osalta myös siinä tapauksessa, että jompaakumpaa paritettavista koirista on syytä epäillä CEA/CH-kantajaksi (esim. sairastuneita jälkeläisiä tai muita lähisukulaisia)
- jalostukseen ei käytetä koiraa, joka on arka, vihainen, hermostunut tai ei palaudu stressitilanteesta
- jalostukseen ei käytetä koiraa, jolla on synnynnäinen käyttöä tai harrastamista haittaava rakenteellinen vika
- Uusintayhdistelmiä ei tehdä ja sisaruksille (täys- tai puolisisar) käytetään aina mahdollisuuksien mukaan erisukuisia tai ainakin eri kumppaneita
- jalostukseen käytettävien koirien ikä on vähintään kaksi vuotta, mielellään lähempänä kolmea vuotta
- Jos koiran lähisukulaishella (sisarukset tai vanhemmat) todetaan jalostuskäytöstä poissulkeva perinnöllinen vika, urosta ei tulisi käyttää jalostukseen ennen 4 vuoden ikää ja narttua ennen 3 vuoden ikää.
- Pentujen vanhemmillä tulee olla hyväksyttävä tutkimuslausunto perinnöllisen linssiluksaation (PLL) varalta tai niiden pitää olla vanhempiensa testitulosten perusteella geneettisesti terveitä. Kahta kantajaa tai sairasta ja kantajaa ei saa yhdistää. Vanhempien testitulosten perusteella terveitä koiria voi käyttää 3 sukupolven ajan, 4. sukupolvi täytyy testata geenitestillä. Lausunto tulee perustua virallisesta DNA-näytteestä tehtyyn geenitestiin ja koiran tunnistusmerkintä on tarkistettu näytteenoton yhteydessä. Lausunnoksi hyväksytään virallisesta DNA-näytteestä (irtosolu- tai verinäyte) tehty geenitesti ja koiran tunnistusmerkintä on näytteenottajan toimesta tarkastettu. Lista virallisten DNA-näytteiden ottajista löytyy Kennelliiton sivuilta. PLL-geenitestiä koskevat vaatimukset tulevat voimaan, kun Kennelliitolla on valmiudet niiden toteuttamiseen.

6.3 Rotuyhdistyksen toimenpiteet

Yhtenä työvälineenä jalostuksen tavoitteiden saavuttamiseksi käytössämme on Lancashire heelereiden kasvattajille laadittu sitoumuskasvattajasopimus (liite 2). Allekirjoittaessaan kasvattajasitoumuksen sitoutuu kasvattaja noudattamaan Suomen Kennelliiton jalostusstrategiaa sekä Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry:n jalostuksen tavoiteohjelmaa ja käyttämään kasvatuksessaan ainoastaan koiria jotka täyttävät SLHY:n jalostuksen tavoiteohjelmassa mainitut jalostuksen vähimmäisvaatimukset.

Jalostuspohja

Jalostuspohjan laajentamiseksi PEVISA:ssa on jälkeläisrajoitus. Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 20 pentua. Viimeinen sallittu pentue voidaan kuitenkin rekisteröidä kokonaisuudessaan. Yhdistys suosittelee, että varsinkin urosten jalostuskäyttöä säästetään myöhemmälle iälle. Tavoitteena on, että mahdollisimman monilla eri yksilöillä olisi jälkeläisiä, eikä jalostuskäyttö keskittyisi vain tiettyihin koiriin.

SLHY ja sen alueyhteyshenkilöt pyrkivät järjestämään matalan kynnyksen tapahtumia, jotta saataisiin ns. kotikoiria esille ja mukaan toimintaan. Tällaisina toimivat mm. aluetapaamiset ja Heeler-leiri. Facebookissa toimii matalan kynnyksen Heeler-Tinder -ryhmä, johon uroksien omistajat voivat ilmoittaa koiriaan. Pyrimme tukemaan kasvattajien yhteistyötä, järjestämään jalostuspäiviä ja muita tapaamisia, kehittämään virtuaalitapaamisia, tukemaan erilinjaisten koirien maahantuontia ja rotuunottoja sekä edistämään roturisteytystä.

Käyttäytyminen ja luonne

Käyttäytymisen ja luonteen tilannetta seurataan ja siitä pidetään kirjaa mm. käyttäytymiskyselyjen avulla. Yhdistys suosittelee, että jokaiselta jalostukseen käytettävältä koiralta ja mahdollisimman monelta muulta yksilöltä tulisi löytyä tulos MH-kuvauksesta, luonnetestistä tai jalostustarkastuksen käyttäytymisosiosta. Kahta samantyyppisen luonneheikkouden omaavaa koiraa ei suositella yhdistettäväksi. Yhdistys pyrkii järjestämään vuosittain yhden tai useamman luonnetestin sekä MH-kuvauksen ja jalostustarkastuksen. Yhdistys kannattaa uusien toimihenkilöiden kouluttautumista ja kannustaa pennunostajia viemään koiransa luonteen arviointiin.

Luonnonäytöstä saa pisteitä vuoden Heeler -kisassa.

Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuuksien säilyttämiseksi kannustetaan koiranomistajia harrastusten, kilpailujen, kokeiden ja luonnetestien pariin. Vuosittain järjestetään heeler-leiri, jossa tutustutaan eri koiraharrastuslajeihin, esim. perinteisempien lajien lisäksi mm. noseworkiin. Alueyhteyshenkilöt järjestävät paikkakunnillaan tapahtumia yhdistyksen tukemana. Vuosittain järjestetään useita tapahtumia esimerkiksi paimennuspäiviä ja heelereille virallisten lajien rotumestaruuskilpailut virallisina tai epävirallisina.

Terveys ja lisääntyminen

Kerätään ja hyödynnetään rodun perinnöllisten sairauksien geenitestien tuloksia ja tilaisuuden tullen edesautetaan näiden geenitestien kehittämistä edelleen. Kannustetaan kasvattajia ja koiranomistajia täyttämään koirastaan terveystietokyselyjä (yhdistyksen sekä kennelliiton omia), ylläpitämään tietoa koiriensa terveydestä mm kennelliiton virallisten kuvausten kautta, ja merkitsemään koiransa kuolinpäivän ja -syyn Omakoiran kautta jalostustietojärjestelmään tai kirjallisella ilmoituksella kennelliitolle tai jalostustoimikunnalle nettisivuilta löytyvällä kaavakkeella.

Ylläpidetään ja laajennetaan suurta terveystaulukkoa, jonka avulla voimme tuoda mahdollisimman laajalti esille rodun terveystilannetta ja antaa myös apuvälineen kasvatustyön tueksi.

Ulkomuoto

Rodun ulkomuodon säilyttämiseksi työkykyisenä tulisi mahdollisimman monien koirien osallistua eri harrastuslajeihin pystyäksemme arvioimaan käyttö- ja harrastusominaisuuksia sekä kestävyyttä. Koiranomistajien ja kasvattajien rotutuntemusta kasvatetaan esimerkiksi erilaisin luennoin ja julkaisuin. Pyritään tukemaan ja ylläpitämään ajantasaista materiaalia ulkomuototuomarien perehdyttämiseksi.

6.4. SWOT: mahdollisuudet ja uhat sekä niihin varautuminen

Jalostustoimikunta on laatinut rodun tulevaisuuden kartoittamiseksi SWOT -taulukon. Siihen on listattu rodun sisäiset vahvuudet ja heikkoudet sekä ulkoiset mahdollisuudet ja uhat. Sen alla olevassa taulukossa on pyritty varautumaan sisäisten heikkouksien ja ulkoisten uhkien tuomiin mahdollisiin ongelmiin.

Sisäiset vahvuudet - Aktiiviset koiranomistajat (esim. terveystarkastukset) - Avoimuuden perinne - Kasvattajien yhteistyö - Heeleri on monipuolinen, pieni ja toiminnallinen seurakoira jonka kanssa on myös mahdollista harrastaa.	Sisäiset heikkoudet - Kapea geenipooli (vähäinen kantakoirien määrä) - Rodussa esiintyvät sairaudet (polvet, neurologiset ongelmat, silmänsairaudet) - Rakenneongelmat - Luonneongelmat (ongelmat hermorakenteessa, ääniherkkyys) - Lisääntymisongelmat, keinosiemennyksen käytön lisääntyminen. - Yleinen yhteiskunnassa näkyvä yhdistys- ja talkootoiminnan hiipuminen harrastajakunnassa.
Ulkoiset mahdollisuudet - Suuri terveystaulukko, Koiranet, Avelsdata (Ruotsi), Dogweb (Norja) ja Lancashire Heeler Pedigree Database (NL) antavat paljon tietoa. - DNA-testit. - Kiinnostus ja tietoisuus rodusta on kasvanut. - Avoimet rotukirjat mahdollistavat rotuunotot. - Roturisteytys. - Kansainvälinen yhteistyö	Ulkoiset uhat - Suosion kasvu saattaa johtaa vain koirien määrän lisäämiseen, ei pitkäjänteiseen jalostustyöhön. Esim. pentujen silmätarkastusaktiivisuus voi laskea. - kasvattamisen haasteellisuus ajaa kasvattajia pois kasvatustyöstä. - Heelerille sopivan kodin löytäminen pennunkyselijöiden joukosta. - Rodun kondrodystrofiset piirteet koetaan yhteiskunnassa koiranjalostuksellisesti ongelmallisiksi - Kulttuurierot kasvattajamaiden välillä, esim. muissa isoissa kasvattajamaissa ei yhtä suurta perinnettä terveystarkastusten tekemiseen.

Varautuminen mahdollisiin ongelmiin

Ongelma	Merkitsee	Varautuminen
Geenipoolin kapeus	Sukusiitosasteen kohoamiseen liittyvien haittojen kuten lisääntymishäiriöiden ja perinnöllisten sairauksien lisääntyminen	- Pyritään kasvattamaan populaation tehollista kokoa mm. rotuunotoin ja roturisteytyksin. - Pyritään käyttämään mahdollisimman erilinjaisia koiria jalostuksessa.
Rakenneongelmat	Rotu ei enää sovellu työ- eikä harrastuskäyttöön. Rakenteen ylilyönnit (huonot kulmaukset, käyrät etujalat, liian massiiviset tai kevyet koirat) altistavat tuki- ja liikuntaelinten sairauksille.	- Pyritään rohkaisemaan koiria harrastusten pariin ja tarkkaillaan niiden soveltumista harrastuksiin. - Pyritään lisäämään omistajien ja kasvattajien rotutuntemusta jotta ylilyönneitä vältetään. - Ulkomuototuomarien perehdyttämiseen osallistuminen.
Luonneongelmat	Rotu ei heikon hermorakenteen ja muiden luonneongelmien vuoksi sovellu seura-, käyttö- ja harrastuskoiraksi.	- Pyritään siihen että jalostukseen käytettävillä koirilla olisi luonnenäyttö - Pyritään lisäämään kasvattajien ja omistajien asiantuntemusta luonneasioissa.
Lisääntymisongelmat	Kasvattajat turvautuvat keinosiemennyksiin, sukupuolivietti ja hedelmällisyys heikkenee.	- Pyritään käyttämään jalostukseen terveitä ja pystyviä koiria joilla on voimakas libido.
Koiramäärän kasvu	Sopivien kotien löytyminen vaikeutuu, kasvattajamäärän kasvaessa sitouttaminen yhdistyksen periaatteisiin hankaloituu	- Pennunkyselijöitä informoidaan koirien ominaisuuksista ja luonteista - Tapahtumien, vertaistuen ja informaation avulla sitoutetaan kasvattajia yhteisiin tavoitteisiin.
Aktiivisten harrastajien ja kasvattajien määrän lasku	Yhdistyksen pyörittäminen ja tapahtumien järjestäminen tulee kuluttavaksi ja aktiivit palavat loppuun. Kasvattajat kokevat rodun liian haasteelliseksi kasvattaa.	- Pyritään lisäämään kontakteja ja antamaan vertaistukea kasvattajia kohtaavissa kysymyksissä ja ongelmissa.

Kulttuurierot kansainvälisessä yhteistyössä	Pienen rodun vaatima kansainvälinen yhteistyö hankaloituu	- Eri maiden kasvattajien ja jalostustoimikuntien tiiviimpi yhteistyö. - Samanaikaiset erikoisnäyttelyt eri maissa toistensa lähellä.
---	---	--

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2022-2026 vuosittain	- Tilastojen, erityisesti suuren terveystaulukon pitäminen ajan tasalla. - Erikoisnäyttely - Heeler-leiri - luonnetesti - MH-luonnekuvaus - jalostustarkastus - terveys- ja jalostuspäivät - tokon, rally-tokon ja agilityn rotumestaruuskilpailut - rotuunottotilaisuudet tarvittaessa
2022	- terveys ja käyttäytymiskyselyn koonti/purku
2023	- jalostustarkastus
2024	- terveys- ja käyttäytymiskyselyn koonti/purku
2025	- jalostustarkastus
2026	- terveys- ja käyttäytymiskyselyn koonti/purku

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

SLHY:n jalostustoimikunta analysoi rodusta kertyvän tiedon vuosittain. JTO:n toteutuminen selvitetään vuosittain yhdistyksen toimintakertomukseen sisällytettävässä jalostustoimikunnan osiossa. Tarvittaessa JTO:aa ja muita rodun jalostukseen liittyviä kysymyksiä voidaan käsitellä SLHY:n vuosikokouksessa tai jalostuspäivillä. Rodun JTO päivitetään tarvittaessa tällä ohjelmakaudella (2022-2026), ja tarkistetaan 5 vuoden välein. Seuraava viisivuotiskausi on 2027-2031.

Liitteet:

- LIITE 1: Rotumääritelmä
- LIITE 2: SLHY:n kasvattajasitoumus
- LIITE 2: Kantakoirat
- LIITE 3: Luonnetestin ihanneprofiili
- LIITE 4: MH-luonnekuvauksen ihanneprofiili
- LIITE 5: Jalostustarkastuksen käyttäytymisosioiden ihanneprofiili
- LIITE 6: Käyttäytymiskyselyn vastausten koonti
- LIITE 7: Rotumääritelmän tulkinta